

371.106

ก 3 3 3 ก

ย. 3

การใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติที่ส่งผลต่อ
การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

ปริญญาโท

ของ

กัญญา ศรีคำมูล

19 ก.ค. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

184721

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตนะ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตนะ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์รวิภรณ์ รักวิจัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๒3 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปรีชญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำ และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุริตตะ ประธานกรรมการ ที่ปรึกษาปรีชญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุตุ่ง กรรมการที่ปรึกษาปรีชญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิชัย กรรมการสอบปรีชญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ภาคบงกช และคณาจารย์ แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์ อาจารย์นงเยาว์ แย่งเพ็ญแข อาจารย์เอื้องฟ้า สมบัติพานิช อาจารย์สมหมาย เชื้อดี และอาจารย์นพมาศ นิลจินดา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหางดง และขอขอบคุณศึกษานิเทศก์อำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปรีชญานิพนธ์ สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปรีชญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

กัญญา ศรีคำมูล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบคลินิค	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับ ก่อนประถมศึกษา	45 / 49
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	58
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	60
การสร้างเครื่องมือ	60
แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง	71
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	78
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	78
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	78
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	78
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	80
อภิปรายผล	81
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	84
ข้อเสนอแนะทั่วไป	85
ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	97
ภาคผนวก ก	98
ภาคผนวก ข	112
ภาคผนวก ค	211
ประวัติย่อของผู้วิจัย	216

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแผนการปฏิบัติการนิเทศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	72
2 แสดงแผนการดำเนินการทดลองของผู้วิจัย	73
3 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง	76
4 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	77

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในอนาคตของเด็ก เพราะการศึกษาระดับนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการศึกษาในระดับสูงต่อไป ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญคือกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่ง กระบวนการทั้งสามนี้ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีจึงจะทำให้การพัฒนา คุณภาพการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

2527 : 8) สำหรับการนิเทศการศึกษานั้น แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535- 2539) ได้ให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นพิเศษ โดยให้มีการนิเทศติดตามกำกับ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ และให้ถือเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 23)

การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ยังมีอุปสรรคและปัญหาอยู่มาก ดังผลการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 37 - 38) พบว่า การนิเทศยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง จึง ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมของครู ทำให้ครูไม่ได้รับการช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของน้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ (2527 : 88 - 89) ที่พบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ เด็ก และเห็นว่าการนิเทศมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการปรับปรุงการจัดกิจกรรมของครู ระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนชาลี มณีศรี (2520 : 210) เห็นว่า ผู้นิเทศ ภายในโรงเรียนเป็นผู้ให้การช่วยเหลือแก่ครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่เด็ก ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนสามารถทำให้ครูเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 87)

ในด้านพฤติกรรมการสอนของครูระดับก่อนประถมศึกษาชั้น สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 78 - 82) ได้ทำการประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศ
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาซึ่งเป็นการกำกับติดตามภาคสนาม ผลปรากฏว่า ครูยังขาดความรู้
ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในทุกกิจกรรม โดยพบว่ากิจกรรม
ที่ครูจัดได้น้อยที่สุดคือกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และจากการสำรวจการดำเนินงาน
ทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
ในปี 2534 พบผลในทางนองเดียวกันคือ ครูมีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มากที่สุด
โดยจัดกิจกรรมได้น้อยและไม่หลากหลาย กิจกรรมที่ครูจัดได้มากตามลำดับคือการวาดภาพ
ระบายสี และการปั้นดินน้ำมัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.
2534 : 15 - 17) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสี ประสงค์ (2524 : 144) พบว่า
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ครูจัดได้มากตามลำดับคือ การปั้น และการวาดภาพระบายสี แต่กิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ (2534 : 13 - 14) นอกเหนือจากกิจกรรมการวาดภาพระบายสีและการปั้นแล้ว ยังมี
การเป่าสี การพับสี การหยดสี การพิมพ์ภาพ การพับ การตัดปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ
ซึ่งสามารถจัดได้หลายอย่างหมุนเวียนกันไปในแต่ละวัน และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็ก
ได้รับประสบการณ์อย่างกว้างขวางเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจ
ของเด็ก (ภรณ์ ศุภรัตนะ. 2524 : 75) ฉะนั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นไป
ในแนวทางที่ถูกต้อง จึงต้องให้การนิเทศแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ครูสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอน
ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่สุด (สังัด อุทรานนท์. 2530 : 10)

การนิเทศครูผู้สอนที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ประสิทธิ์ พรหมตัน (2529 : 50)
เห็นว่า ควรจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนโดยการนิเทศนั้นต้องเกิดจากความร่วมมือกัน
ระหว่างครูกับผู้นิเทศ และในการปฏิบัติการณ์นิเทศนั้น ทั้งครูและผู้นิเทศจะต้องเข้าใจกระบวนการ
นิเทศตลอดจนทักษะที่จำเป็นบางประการ จึงจะทำให้การนิเทศนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จได้
(ประยูร ลังการพันธุ์. 2529 : 107)

สำหรับกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสามารถทำได้หลายวิธี เช่นการสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การพบปะสนทนา การสาธิตการสอน เป็นต้น ส่วนกระบวนการในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศ 4 ขั้นตอนอย่างเป็นระบบคือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลและรายงานผล ซึ่งกระบวนการนิเทศดังกล่าวเป็นการนิเทศภายในโรงเรียนแบบปกติตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ราศีทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. 2529 : 37 - 42)

ส่วนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอีกรูปแบบหนึ่งนั้น คือ การนิเทศแบบมีส่วนร่วมหรือการนิเทศแบบคลินิก (นิพนธ์ ไทยพานิช. 2531 : 25 - 30) เป็นกระบวนการในการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศซึ่งมีหลายรูปแบบและมีรายละเอียดการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่ทุกรูปแบบต่างก็มีจุดเน้นที่คล้ายคลึงกัน คือการประชุมปรึกษาหารือ การสังเกตการสอนการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ และการพัฒนาการสอน ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าว คือ กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ส่วนในการเลือกใช้รูปแบบและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนนั้น อาจเลือกใช้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามสภาพการณ์และสถานการณ์ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเป็นสำคัญจึงจะทำให้การนิเทศประสบผลสำเร็จได้ (ชาอุทัย อาจิมสมาจาร. 2525 : 47 - 48)

การปฏิบัติการนิเทศให้ประสบผลสำเร็จนั้นจำเป็นต้องใช้สื่อหรือเครื่องมือที่สามารถช่วยให้ครูและผู้นิเทศมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น (ชาร์ มณีศรี. 2520 : 64) ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็นเอกสารทางวิชาการอย่างหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับใช้ที่เป็นสื่อในการให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาได้เป็นอย่างดีเพราะมีลักษณะเป็นบทเรียนไมโครหรือหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ (วิชัย คิสสระ. 2533 : 220) อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์และแนวคิดระบุไว้อย่างชัดเจนช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดสมรรถภาพตามที่ระบุไว้ (ชมพัญญ์ กุญชร ณ อยุธยา. 2525 : 73) ดังนั้นการให้ครูและผู้นิเทศได้ศึกษาคู่มือฝึกอบรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางการนิเทศจะสามารถช่วยให้ครูและผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มทักษะในการปฏิบัติการนิเทศให้บรรลุเป้าหมายได้ (เรไรชนะการ. 2534 : 64)

จากสภาพปัญหาของการนิเทศและการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 2 รูปแบบ คือ การนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ผ่านกระบวนการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนา การนิเทศการจัดกิจกรรมให้กับครูระดับก่อนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนและหลังการได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติ
2. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการ นิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้ผู้นิเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรทาง การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้แนวทางในการนิเทศที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่งซึ่งจะเป็น แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นผู้นิเทศและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กของโรงเรียน ที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 85 โรงเรียน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนมีผู้นิเทศ 1 คน และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก 1 - 2 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้นิเทศ และครูผู้สอนของโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอทางดง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 30 โรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นิเทศ 30 คน และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก 30 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การนิเทศโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองซึ่งจำแนกเป็น

2 วิธี ดังนี้

3.1.1 การนิเทศแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

3.1.2 การนิเทศแบบปกติโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

3.2 ตัวแปรตาม คือ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง หน่วยงานเรียนที่เป็นเครื่องมือสำหรับให้ผู้นิเทศ และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กศึกษาและใช้ในการปฏิบัติการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นบทเรียนโมดูลมีองค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ แนวคิด ความรู้พื้นฐาน การประเมินผลก่อนเรียน กิจกรรมการเรียน และการประเมินผลหลังเรียน จำนวน 4 เล่ม คือ

เล่มที่ 1 การนิเทศภายในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

เล่มที่ 2 กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

เล่มที่ 3 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา แบบมี

ส่วนร่วม

เล่มที่ 4 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

(แบบปกติ)

2. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ของครูระดับก่อนประถมศึกษาโดยใช้วิธีการนิเทศ 2 รูปแบบ คือการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติ

2.1 การนิเทศแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา โดยผู้นิเทศและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กปฏิบัติร่วมกันใน 4 ขั้นตอนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ได้แก่ การประชุมปรึกษาหารือ การสังเกตการสอน การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ และการพัฒนาการสอน

2.2 การนิเทศแบบปกติ หมายถึง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา โดยผู้นิเทศและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กปฏิบัติใน 4 ขั้นตอน อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การสรุปและประเมินผล ตามแนวการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ

3. กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา แห่งชาติ ฉบับปฏิรูปศักราช 2534 ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การเป่าสี การพับสี การหยดสี การพับ การฉีกปะ การตัดปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ

4. การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ความ สามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูชั้นเด็กเล็ก ในด้านการจัด สภาพแวดล้อมใน ห้องเรียน การเตรียมและการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การสร้าง บรรยากาศในการเรียน การสรุปและประเมินผลงานเด็ก ซึ่งความสามารถในการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ของครูชั้นเด็กเล็กประเมินได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ครูระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ครูหญิง และชาย ที่สอนชั้นเด็กเล็กใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง และอำเภอแม่อรม จังหวัด เชียงใหม่

6. ผู้นิเทศ หมายถึง ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกับครูผู้สอน ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง และอำเภอ แม่อรม จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม
 - 1.1 ความหมายของชุดฝึกอบรม
 - 1.2 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม
 - 1.3 คุณสมบัติของชุดฝึกอบรม
 - 1.4 ประโยชน์ของชุดฝึกอบรม
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.3 ความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.4 แนวคิดและหลักการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5 กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.6 เทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบคลีนิก
 - 3.1 ความหมายของการนิเทศแบบคลีนิก
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบคลีนิก
 - 3.3 ลักษณะการนิเทศแบบคลีนิก
 - 3.4 กระบวนการนิเทศแบบคลีนิก
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบคลีนิก

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

4.1 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา /

4.2 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา /

4.3 แนวการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา/

4.4 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็ก

ก่อนประถมศึกษา

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม

1. ความหมายของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมมีลักษณะและองค์ประกอบเช่นเดียวกับบทเรียนโมดูล (Instruction Module) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของบทเรียนโมดูลไว้ดังนี้

ลอเรนซ์ (Lawrence. 1970 : 10) กล่าวว่า บทเรียนโมดูลไม่ใช่ตำราเรียน หรือสมุดแบบฝึกหัดอื่น ๆ แต่โมดูล คือหน่วยการสอนที่มีเนื้อหาจบในตัวเอง สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนเองมากกว่าจะใช้ครู โดยมีส่วนประกอบได้แก่ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียน และการประเมินผล มักนิยมใช้ในลักษณะที่เป็นเอกสารการพิมพ์ หรือทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ

พาร์สัน และคนอื่น ๆ (Parson and others. 1976 : 31) กล่าวว่า บทเรียนโมดูลเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยตนเองอย่างสะดวกตามความสามารถของตนเอง จะใช้เรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการและสามารถเลือกใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

ศูนย์พัฒนาการสอนแห่งมหาวิทยาลัยแมคควอรี (Center for Advancement of Teaching. 1981 : Introductory) อธิบายว่าชุดฝึกอบรมเป็นโครงการเรียนที่มีเนื้อหาจบในตัวเอง มีจุดประสงค์การเรียนอย่างชัดเจนและจำกัด สามารถเกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้ในระยะสั้น

บุญถม ศรีสะอาด (ม.ป.ป. : 170) ให้ความหมายของชุดอบรมว่า คือชุดการสอนที่พัฒนามาจากบทเรียนโมดูล (Instructional Module) มีลักษณะสำคัญ คือเป็นชุดการสอนที่เบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัว ใช้สำหรับเรียนหรือสอนเนื้อหาหนึ่งในช่วงเวลาไม่กี่ชั่วโมง ประกอบด้วยข้อแนะนำในการใช้ จุดประสงค์ของบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน

ชมพันธุ์ กุญชร ๓ อรรถยา (2519 : 1) กล่าวว่า บทเรียนโมดูล เป็นบทเรียนที่ผู้เรียนเรียนรู้บทนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสดงสมรรถภาพตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 121) ได้ให้ความหมายบทเรียนโมดูลว่า หมายถึงกิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และแสดงถึงสมรรถภาพเป็นครูอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างก็ได้ รูปแบบของโมดูลนั้นจะเป็นบทเรียนหรือหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่สำเร็จในตัว สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์กำหนดไว้แน่นอนและชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รู้และแสดงสมรรถภาพได้ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง บทเรียนหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่สำเร็จในตัวเอง สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาและทำกิจกรรม เพื่อให้ได้เรียนรู้และสามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ในชุดฝึกอบรมนั้น ๆ

2. องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองหรือบทเรียนโมดูล มีองค์ประกอบดังนี้

ฮุสตัน (Hauston. 1972 : 125 - 132) ชี้ให้เห็นว่าบทเรียนโมดูลมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามลักษณะวิธีการใช้ แต่ทุก ๆ รูปแบบจะมีส่วนประกอบที่สำคัญและจำเป็นที่สุด 5 ส่วนด้วยกัน คือ

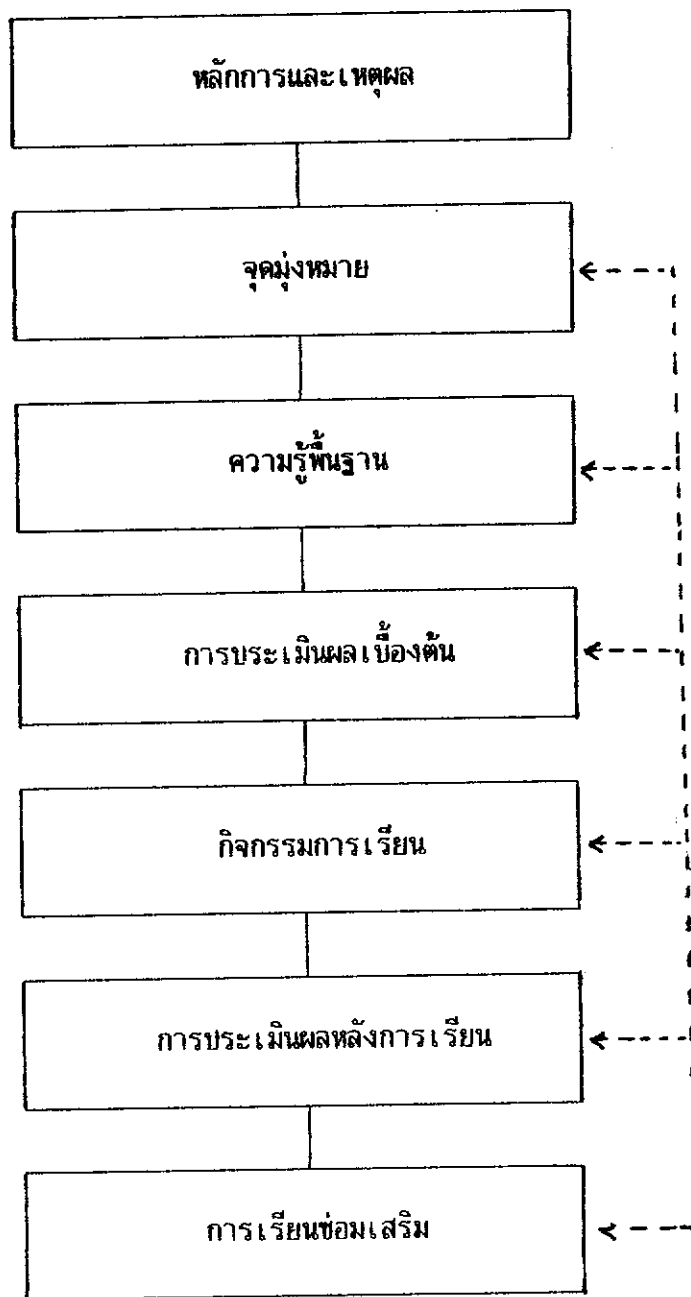
1. หลักการและเหตุผล เป็นส่วนที่อธิบายความสำคัญของบทเรียน ขอบข่ายของบทเรียน สิ่งที่ยูเรียนจะต้องรู้ก่อนเรียน และขอบข่ายกระบวนการทั้งหมดของบทเรียนโมดูล
2. ความมุ่งหมาย เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของโมดูล กำหนดว่าผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จอะไรบ้าง หลังจากเรียนแล้ว ทุก ๆ ประโยคจะต้องชัดเจนไม่กำกวม

3. การประเมินผลเบื้องต้น มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อให้รู้ว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่เรียนมากน้อยเพียงใด และเพื่อวัดว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่ระบุไว้หรือยัง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการทดสอบข้อเขียน การสอบปากเปล่า การทำงานส่ง หรืออภิปรายก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมของความมุ่งหมาย เนื้อหา และระดับของผู้เรียน

4. การกำหนดกิจกรรม คือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อไปสู่ความมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

5. การประเมินผลขั้นสุดท้าย เป็นการทดสอบเพื่อวัดผลหลังจากการเรียนรู้แล้ว

ทมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา (2525 : 73 - 82) ได้นำบทเรียนโมดูล รูปแบบของเอดเรนด์ (Arends) และคนอื่น ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทย โดยเรียกชื่อว่า หน่วยการเรียนรู้การสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ประการ ดังปรากฏในภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 1 ลักษณะของชุดฝึกอบรมตามแนวการสร้างบทเรียนโมดูลของ
 ชมพันธ์ุ กุญชร ณ อยุธยา (2525 : 73 - 82) มีดังนี้

1. หลักการและเหตุผล เป็นส่วนที่อธิบายวัตถุประสงค์และความสำคัญของ จุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับหลักสูตรและทฤษฎีหรือการปฏิบัติที่ต้องการจะฝึก เพื่อให้ผู้เรียนเกิด สมรรถภาพที่ต้องการ

2. จุดมุ่งหมาย มี 2 ลักษณะ คือจุดมุ่งหมายในการศึกษาชุดฝึกอบรม และ จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนเมื่อประสบการณ์เพื่อให้บรรลุถึงสมรรถภาพที่ระบุไว้

3. ความรู้พื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือสมรรถภาพพื้นฐานทั่วไปที่จำเป็น ในการเริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้การสอน และสมรรถภาพเฉพาะ ซึ่งได้ศึกษามาแล้วในหน่วยก่อน ๆ

4. การประเมินผลเบื้องต้น เป็นการวัดเพื่อดูว่าผู้เรียนชุดฝึกอบรมสามารถแสดง สมรรถภาพที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาหรือไม่ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาแสดงความรู้ความสามารถ ก่อนที่จะเริ่มศึกษาต่อไป

5. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง งานที่จะให้ผู้เรียนทำเพื่อช่วยให้ได้เรียนรู้ และบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ ประกอบด้วยกิจกรรมการศึกษา ชุดฝึกอบรม ทบทวนด้วยตนเอง และการประเมินผลหลังฝึก

6. การประเมินผลหลังการเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความ สามารถว่าได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และยังชี้ให้เห็นข้อบกพร่องและแนวทางที่จะ แก้ไข นอกจากนี้ยังแสดงถึงพัฒนาการของการศึกษาด้วยตนเอง

7. การเรียนรู้ซ่อมเสริม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่ผ่านการ ทดสอบภายหลังจากบทเรียน และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของบทเรียนไมคูลนั้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญอย่างน้อย 5 ส่วน และมีรูปแบบแตกต่างกันตามลักษณะวิธีการใช้ไมคูล ซึ่งทำให้การเรียนการสอน โดย บทเรียนไมคูลมีลักษณะแตกต่าง ไปจากการสอนตามปกติ

3. คุณสมบัติของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมมีประโยชน์ต่อวงการศึกษามากมาย ดังที่ ประทวน อ่อนใส (2527 : 28 - 29) กล่าวถึงข้อดีของบทเรียนไมคูล ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับชุดฝึกอบรม สรุป

ได้ว่า บทเรียนไมคูลเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความรู้แตกต่างกัน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ช้าหรือเร็วตามขีดความสามารถของตนเอง และบทเรียนไมคูลสนับสนุนการศึกษาด้วยตนเอง ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล (Individualised Learning) มีการใช้สื่อการเรียน การทำกิจกรรมและการเรียนอย่างมีระบบ และผู้เรียนมีสมรรถภาพตามที่ระบุไว้

ส่วน กาฏจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป. : 89) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของบทเรียนไมคูล สรุปได้ดังนี้

1. โปรแกรมทั้งหมดจะถูกขยายเป็นส่วน ๆ เพื่อมิให้มีความซับซ้อนในเนื้อหาเกิดขึ้นได้ และมองเห็นโครงร่างของกิจกรรมทั้งหมดติดต่อกันตลอดโปรแกรม ซึ่งเป็นการเริ่มต้นอย่างมีระบบ

2. เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เชิงกิจกรรม กำหนดจุดประสงค์ตามความต้องการของผู้เรียน

3. เน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นส่วนบุคคล

5. รวมวิธีสอนต่าง ๆ ไว้หลายอย่าง

6. เน้นกระบวนการ (Process)

สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับบทเรียนไมคูล ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีระเบียบแบบแผน สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล และช่วยให้ผู้เรียนทราบความสามารถหรือความก้าวหน้าในการเรียนทุกระยะ นอกจากนี้ยังมีความสะดวกต่อผู้ใช้ในเรื่องเวลา และโอกาสอีกด้วย

4. ประโยชน์ของชุดฝึกอบรม

กาฏจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป. : 61) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดฝึกอบรมหรือชุดการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนมากที่สุด

2. ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนได้ตามความสามารถของความสนใจหรือความต้องการของตนเอง
 3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 4. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน
 5. ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของครู ชุติการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอด ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด
 6. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของครู เนื่องจากชุดการสอนช่วยถ่ายทอดเนื้อหาได้ ดังนั้นครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนให้มีประสิทธิภาพได้
 7. ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย
 8. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อม และความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที
 9. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง หรือต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย
 10. ช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง หรือการศึกษานอกระบบ เพราะชุดการสอนสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา
 11. แก้ไขความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนซึ่งแตกต่างกัน
 12. เป็นประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้
- ธีระ จิตต์จนะ (2519 : 23 - 24) เวช มงคล (2521 : 4) รวีวรรณ แทนอิสระ (2527 : 42) สุภลักษณ์ พงษ์สุธรรม (2523 : 34 - 35) ได้กล่าวถึงประโยชน์ทางบทเรียนโมดูล ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้
1. เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีระเบียบแบบแผนและรวมแบบการสอนหลาย ๆ อย่างไว้ด้วยกัน

2. สนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล
3. ช่วยลดภาระของครูในการสอน ทำให้ครูมีเวลาว่างในการพบปะเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือเด็กที่เรียนไม่ทันในบางเนื้อหาวิชา
4. ช่วยให้ผู้เรียนทราบความสามารถหรือความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง
ทุกระยะ
5. ช่วยเตรียมเพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนหรือผู้สอน
จะเห็นได้ว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประโยชน์อย่างมากต่อวงการศึกษา ช่วยลดเวลาในการสอน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอนหรือบทเรียนด้วยตนเอง ซึ่งมีงานวิจัยที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ฮาเปอร์ (Harper. 1971 : 5669-A) ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนภาษาฝรั่งเศสจากชุดการสอนกับการเรียนในห้องเรียนปกติ พบว่า ผู้ที่เรียนจากชุดการสอนมีทักษะในการพูด อ่าน เขียน ดีกว่าผู้ที่เรียนในห้องเรียน

มีคส์ (Meeks. 1972 : 2495-A) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดการสอนกับวิธีสอนแบบปกติ ที่มหาวิทยาลัยไอโอวา สหรัฐอเมริกา โดยทดลองนักศึกษาครู ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิธีสอนโดยใช้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพกว่าวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แลงกัสต้าฟ (Langstaff. 1972 : 1566-A) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาและประเมินผลชุดการสอนเพื่อการเรียนด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาฝึกหัดครู และครูประจำการ ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียใต้ พบว่าการเรียนจากชุดการสอนให้ผลการเรียนดีขึ้น ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และทำให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นระบบกว่าเดิม

ซาสเซอร์ (Sasscer. 1974 : 6957 - 6958-A) ได้ทดลองบทเรียนโมดูลวิชาชีววิทยา โดยแยกเป็นหน่วย ๆ แต่ละหน่วยจะมีโมดูลที่เป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งจะทำให้ความคิดรวบยอดที่เป็นข้อมูลขั้นต่ำ ซึ่งทุกคนจะต้องเรียน ต่อจากนั้นก็ให้เลือกเรียนตั้งแต่บทเรียนโมดูลแรก หรือมากกว่านั้นเพื่อให้จบหน่วย คือบทเรียนที่บังคับและบทเรียนที่ให้เลือกวิธีการทดลองได้ เปรียบเทียบผลการเรียนของนิสิตในกลุ่มทดลองที่ใช้บทเรียนโมดูล กับกลุ่มควบคุมที่ใช้การบรรยายตามปกติ ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่เรียนโดยบทเรียนโมดูลได้คะแนนสูงกว่าและมีทัศนคติต่อวิชานี้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติ

ดิสเนอร์ (Disner. 1974 : 6494-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนโดยการใช้หน่วยการเรียนการสอนกับการสอนตามปกติในวิชาวิธีการอ่าน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยจอร์เจีย จำนวน 117 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 2 ชั้นเรียน จำนวน 57 คน และกลุ่มทดลอง 2 ชั้นเรียน จำนวน 60 คน กลุ่มทดลองเรียนโดยการใช้หน่วยการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นและพัฒนาโดยคณะอาจารย์ ภาควิชาการอ่าน และกลุ่มควบคุมเรียนโดยฟังการบรรยาย การอภิปรายกลุ่มและการทำบ้านจากแบบเรียน

เนื้อหาที่ใช้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทักษะในการจำคำศัพท์และการยกเว้นการออกเสียง (2) การออกเสียง (3) ทักษะในการอ่านเพื่อความเข้าใจ (4) บทเรียนการอ่านที่ถูกต้อง (5) การจัดห้องเรียนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนอ่าน

การทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ เมื่อนิสิตเรียนจบเนื้อหาข้อหนึ่งแล้ว ให้ทำข้อสอบย่อยครั้งหนึ่ง จนครบ 5 ครั้ง ในเนื้อหา 5 หัวข้อ แล้วทดสอบรวมครั้งใหญ่ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองทำคะแนนจากข้อทดสอบย่อย 4 ครั้งแรกใน 4 หัวข้อแรกได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมและทำคะแนนจากข้อทดสอบรวมได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมอีกด้วย ส่วนกลุ่มควบคุมทำคะแนนจากข้อทดสอบย่อยเนื้อหาข้อ 5 ได้ดีกว่ากลุ่มทดลองเท่านั้น

การวิจัยในประเทศ

ศิริพงศ์ พยอมแย้ม (2519 : 37) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการสอนตามปกติในวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ (2520 : 20) ได้ทดลองบทเรียนโมดูลวิชาการออกแบบสำหรับนิสิตคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลปรากฏว่า บทเรียนโมดูลที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

นิยม ทองอุดม (2520 : 28) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดเพลงโสภณศิริราษฎร์ จังหวัดราชบุรี เรื่อง บรรยากาศ โดยการใช้หน่วยการเรียนรู้การสอนกับการสอนตามปกติ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และนักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยการเรียนรู้การสอน

จรรยา เอี่ยมสะอาด (2527 : 57 - 67) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ และวิธีสอนแบบบรรยาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่สอนโดยวิธีบรรยาย

เรไร ชนะการ (2534 : 69) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดการนิเทศแล้ว ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กเพิ่มขึ้น

จากการศึกษารายงานการวิจัยโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งของบทเรียนโมดูล และเป็นสื่อในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์สูง และสนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้ได้ตามความเหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียน สภาพแวดล้อมและโอกาส ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน

1. ความหมายของการนิเทศ

อาคม จันทสุนทร (2527 : 2) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน หรือทำให้เกิดการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู ช่วยให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นิพนธ์ ไทยพานิช (2527 : 22) สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียนคือ ความพยายามของบุคลากรทางการศึกษาที่จัดทำกิจกรรม และให้บริการแก่ครูในทางตรงและทางอ้อม ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2528 : 32) ให้ความหมายการนิเทศว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนและเป็นกระบวนการเฉพาะเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ทำให้ได้ผลงานคือ เด็กที่มีคุณภาพสูง มีการพัฒนางาน พัฒนาคณะ มีการเสริมสร้างบำรุงขวัญ และกำลังใจให้เกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในการทำงาน มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในการทำงานร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 33) ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาว่า หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่ผู้บริหารลงไปในการที่จะปรับปรุง ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผล

สีปพนนท์ เกตุทัต (2529 : 132) ให้ความหมายการนิเทศว่า เป็นการนิเทศโดยอาศัยบุคลากรภายในโรงเรียนเองเป็นผู้นิเทศ ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หรือหัวหน้าหมวดวิชา รวมทั้งครูที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญ ตลอดจนมีประสบการณ์ในการสอนเฉพาะสาขาวิชา บุคลากรเหล่านี้จะต้องสามารถทำการนิเทศครูในโรงเรียนในรูปของการเป็นพี่เลี้ยง การปรึกษางานในหมู่คณะ การให้ความรู้เพิ่มเติม โดยถือหลักการผนึกกำลังกันปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยดี

สังัด อุทรานันท์ (2530 : 118) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครู และบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน กล่าวคือ การพัฒนาการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลถึงคุณภาพการเรียนของเด็กด้วย

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

ไมเนอร์ (Minor. 1964 : 27 - 31) ให้ความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาเพื่อ

1. ช่วยครูให้เข้าใจเด็กได้ดีขึ้น
2. ช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อน
3. เพื่อช่วยครูในการจัดหา และเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน
4. ช่วยให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
5. สร้างลักษณะการเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความสามารถพิเศษและประสบการณ์มาช่วยให้เป็นประโยชน์ และให้เป็นที่พักพิงของครูใหญ่
6. ช่วยให้ครูรู้จักวิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ
7. กระตุ้นให้ครูรู้จักการประเมินผลงานของตนเอง

ประสาธน์ เสรีรัฐปัญญา (2528 : 3) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานบริหารและวิชาการ เช่น กำหนดทางเลือกการสร้างสื่อ และเครื่องมือการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

2. เพื่อให้ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ถูกต้องตามความมุ่งหมายที่วางไว้

3. เพื่อให้ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ทั้งให้สามารถแก้ปัญหาได้

4. เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา

5. เพื่อมุ่งให้เกิดความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดีภายในระบบงาน

6. เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (2529 : 19 - 36) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาคือ การบรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและเจตคติที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีต่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา และได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ครูเข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเด็ก มองเห็นปัญหาความต้องการและธรรมชาติของเด็ก

3. เพื่อให้ครูได้พัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลให้ครูมีความสามารถดังนี้

3.1 สอนอย่างมีเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์ชัดเจน

3.2 มีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนของตนเองและประเมินผลงานได้ดีขึ้น

3.3 สามารถประเมินตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้นว่าตนเองมีความสามารถใดบ้าง และต้องแก้ไขปรับปรุงด้านใดบ้าง

3.4 มีกระบวนการทำงานร่วมกันตามแบบประชาธิปไตย มีลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นที่ยอมรับของคณะครูในโรงเรียน

4. เพื่อให้ครูมีความรัก ความผูกพัน มีขวัญกำลังใจในการทำงานดีขึ้น เพราะทุกคนมีศรัทธาต่อกัน ทำให้การปฏิบัติงานได้ผลดีและทำงานด้วยความสุข

พัชรี ผลโยธิน (ม.ป.ป. : 33) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อช่วยเหลือแนะนำครูให้ปรับปรุงการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่เด็ก โดยอาศัยความร่วมมือจากครูระดับก่อนประถมศึกษา กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญของงานและพัฒนากำหนดการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันจึงมิใช่การตรวจตราหรือเพ่งเล็งที่ตัวครูอย่างในอดีต

จากจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนดังที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญก็คือ การบรรลุผลในการจัดการเรียนการสอน และเจตคติที่ดีของบุคลากรภายในโรงเรียน ให้เกิดการร่วมมือประสานสัมพันธ์ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. ความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาดังที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2524 : 67) อธิบายว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการช่วยส่งเสริมคุณภาพทางการเรียนการสอนโดยเฉพาะ เพราะถ้าไม่มีการนิเทศภายในโรงเรียน ครูอาจจำแบบอย่างการสอนที่ผิด ๆ มาใช้สอน ทำให้ไม่มีโอกาสได้ปรับปรุงการสอนของตนให้ก้าวหน้าทันสมัย ครูจึงควรได้รับการนิเทศเพื่อความเจริญทางการเรียนการสอนและทางวิชาการ นอกจากนี้ การนิเทศภายในโรงเรียนสามารถช่วยกระตุ้นและแนะนำแนวทางความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน โดยเฉพาะในกรณีที่น่าเอาเทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ จะเป็นการช่วยให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ฉลอง ปิ่นทอง (2527 : 9) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะช่วยให้เกิดผลในการดำเนินงานของโรงเรียนหลายประการ คือ

1. เป็นการช่วยส่งเสริมกำลังใจของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีไม่เพียงพอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

2. การนิเทศโดยบุคลากรของโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียน ย่อมรู้ปัญหาได้ดีและแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการให้บุคคลภายนอกมานิเทศ

3. ผู้นิเทศในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้วทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้อย่างเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคยเหมือนศึกษานิเทศก์ หรือผู้บริหารภายนอกโรงเรียน

4. ผู้นิเทศสามารถจะติดตามการปฏิบัติงาน หรือการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกัน และสามารถทำงานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

สังัด อุทรานันท์ (2530 : 116 - 118) มีความเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดกับสภาพสังคมปัจจุบันด้วยเหตุผล ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่ง มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่ง ไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบัน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถสูงและมีความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา ควรที่จะได้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ คือ การนิเทศต้องเกิดขึ้น จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต้องมีคนคอยชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

จะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง และการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนโดยบุคลากรภายในโรงเรียนนั้น จึงเป็นการพัฒนาที่ตรงกับสภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียนที่ดียิ่งที่สุด

4. แนวคิดและหลักการนิเทศภายในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 13) ได้ให้แนวคิดใน การนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียน ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. กลวิธีการนิเทศภายในมีหลายวิธี การเลือกกลวิธีที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและสถานการณ์ของโรงเรียนจะช่วยให้การดำเนินการนิเทศประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น
3. คุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ และความเข้าใจ แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษา
4. การนิเทศที่พึงประสงค์คือ การนิเทศระหว่างครูด้วยกัน อันจะส่งผลให้ สามารถพัฒนาตนเองและกลุ่มได้
5. การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน กระทำได้หลายรูปแบบ การที่ผู้บริหารจะ เลือกใช้รูปแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน และความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน เป็นสำคัญ

สมศักดิ์ สายเทพ (2530 : 22) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนนั้นเป็นบุคคลที่ถือว่าสำคัญที่สุดที่จะทำการนิเทศภายในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 168) ได้กำหนดเป็น นโยบายและมาตรการสำคัญเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ไว้ตอนหนึ่งว่า "...สำหรับการนิเทศจะให้ความสำคัญต่อการ นิเทศภายในเป็นพิเศษ..." และ "...ให้ทุกโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็น ระบบ..." และให้ความเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหัวใจของการนิเทศการศึกษา

สรุปได้ว่า แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกันว่า การนิเทศภายใน มีความสำคัญ และเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องร่วมมือกับ บุคลากรภายในโรงเรียน

ในการที่จะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้จำเป็นต้องมีหลักในการปฏิบัติ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (พิชัย ปานยิ้ม. 2532 : 4 ; อ้างอิงมาจาก นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติการนิเทศศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1. ให้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก แนะนำ ติดตาม ช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของครูชั้นเด็กเล็ก ให้ครูมีความสะดวกมีความมั่นใจในการทำงานมากที่สุด
2. กำหนดมาตรการการปฏิบัติงานของครู เพื่อกระตุ้นให้ครูตั้งใจทำงานอย่างสม่ำเสมอ
3. ให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำด้านวิชาการ โดยทำกิจกรรมด้านวิชาการต่าง ๆ เช่น จัดสัมมนาการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก เข้าสังเกตการสอนของครู เป็นต้น

เบอร์ตัน และบรัคเนอร์ (Burton and Bruckner. 1974 : 45) ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically) คือ การทำการนิเทศตามค่านิยม วัตถุประสงค์ และนโยบายซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่นิเทศ โดยเฉพาะนิเทศตามความเป็นจริงและกฎเกณฑ์เรื่องนั้น และควรมีวิวัฒนาการทั้งด้านเครื่องมือวิธีการโดยมีจุดมุ่งหมาย นโยบายที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือควรดำเนินการนิเทศอย่างมีลำดับ มีระเบียบ และมีวิธีการในการศึกษา ปรับปรุง ประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตของงานนั้น ทั้งนี้หมายความว่ารวมทั้งด้านกระบวนการนิเทศ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการนิเทศ การสรุปความควรได้มาจากการรวบรวม และสรุปผลจากข้อมูลอย่างเป็นปรนัย มีความถูกต้องแน่นอน เชื่อถือได้ และมีระเบียบมากกว่าการสรุปจากความคิดเห็น

3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือจะต้องเคารพในบุคคล และความแตกต่างของแต่ละบุคคล และพยายามส่งเสริมการแสดงออกของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือ และใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของ

ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ควรใช้อำนาจให้น้อยที่สุด และอำนาจนั้นจำเป็นต้องได้จากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติให้ไปสู่เป้าหมาย

4. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creatives) คือ การแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล แล้วเปิดโอกาสให้ได้แสดงออก และพัฒนาซึ่งความสามารถนั้นอย่างสูงสุด ควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานให้มากที่สุด

จากแนวคิดและหลักการนิเทศศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หลักการสำคัญของ การนิเทศภายในโรงเรียนนั้น คือ การทำงานอย่างมีระบบ เป็นกระบวนการของการร่วมมือในการแก้ปัญหา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทุกคนต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน และพยายามส่งเสริมการนิเทศการศึกษาให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. กิจกรรมการนิเทศ

ชาอุทัย อาจีนสมาจาร (2525 : 47 - 64) ได้กล่าวถึง กิจกรรมการนิเทศสรุปได้ดังนี้

1. การสังเกตการสอนหรือการเยี่ยมเยียนชั้นเรียน
2. การสาธิตการสอน
3. การเยี่ยมเยียนเพื่อสังเกตการสอน
4. การศึกษาเป็นหมู่คณะหรือการประชุมปฏิบัติการ
5. การประชุม

อาคม จันทสุนทร (2527 : 3 - 6) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ให้ความรู้ ผู้นิเทศในโรงเรียนจะใช้การนิเทศโดยให้ความรู้แก่ครูได้ในหลายอย่าง เช่น

1.1 การให้คำแนะนำ

- 1.2 การประชุมปรึกษาหารือ
- 1.3 การจัดอบรม
- 1.4 การปฐมนิเทศ
- 1.5 การใช้เอกสารให้ความรู้
- 1.6 การหาวิทยากรมาให้ความรู้

2. การทำให้ดู หรือการสาธิต

3. การพาไปดูงาน

ฉลอง ปิ่นทอง (2527 : 15 - 16) กล่าวว่า ควรจัดกิจกรรมที่สำคัญ

ดังต่อไปนี้

1. การปฐมนิเทศครูใหญ่ เพื่อให้ครูปรับตัวเข้ากับสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น
2. การจัดประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อชี้แจงโครงการ แผนงานใหม่ ๆ ที่จะปฏิบัติในภาคเรียน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันแก้ไขปัญหา
3. การสังเกตการสอนในชั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องหาโอกาสเข้าไปสังเกตการสอนของครูเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาในโอกาสต่อไป
4. การเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อนำผลมาแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน
5. การสาธิตการสอน ให้โอกาสครูที่มีความรู้ความสามารถสาธิตการสอนให้ครูผู้อื่น ๆ ได้ดูแล้วนำไปปฏิบัติ
6. การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่ นำปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับส่วนรวมมาร่วมกันแก้ปัญหา แล้วนำผลไปปฏิบัติเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน
7. การจัดประชุมปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับครูส่วนใหญ่ จัดอบรมภาคฤดูร้อน บรรยาย หรืออภิปรายทางวิชาการ
8. การจัดสัมมนาครูเกี่ยวกับวิธีสอน พัฒนาการของนักเรียน การใช้สื่อ อุปกรณ์ และนวัตกรรมอื่น ๆ

9. การจัดการนิเทศเป็นคณะ คือผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าหมวดวิชา ครูวิชาการ ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน เชิญผู้มีความรู้ด้านการนิเทศ เช่น ศึกษานิเทศก์กำหนดมาตรฐานในด้านต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อคณะ

10. การให้ไปฝึกงาน ส่งครูเฉพาะสาขาวิชาไปพัฒนาการฝึกงานให้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น เพิ่มพูนความรู้มากขึ้น

สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 90 - 102) ได้แบ่งกิจกรรมการปฏิบัติออกเป็น หมวดหมู่ด้วยกัน 3 กลุ่ม คือ

1. กิจกรรมที่ผู้นิเทศเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศใช้สำหรับให้ความรู้แก่ ผู้รับการนิเทศ หรือทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการนิเทศเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้รับการนิเทศให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ

1.1 การบรรยาย

1.2 การสาธิต (Demonstrating)

1.3 การสังเกตภายในห้องเรียน (Observing in Classroom)

1.4 การสัมภาษณ์ (Interview)

1.5 การบันทึกข้อมูล (Recording)

1.6 การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and Testing)

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and Calculating)

1.8 การเขียน (Writing)

2. กิจกรรมที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศทำร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัย ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมดังนี้

2.1 การประชุม

2.2 การอภิปราย

3. กิจกรรมสำหรับผู้รับการนิเทศ กิจกรรมนี้เน้นบทบาทของผู้รับการนิเทศ ซึ่งผู้รับการนิเทศจะต้องเป็นผู้กระทำหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามสถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่ผู้ให้การนิเทศ เป็นผู้จัดขึ้น ซึ่งมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 3.1 การฟัง (Listening)
- 3.2 การดู (Viewing)
- 3.3 การอ่าน (Reading)
- 3.4 การเยี่ยมเยียน (Intervisiting)
- 3.5 การไปทัศนศึกษา (Field Trip)
- 3.6 การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided Practice)
- 3.7 บทบาทสมมติ (Role Playing)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 16) ได้เสนอ กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ เป็นการประชุมครั้งแรก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจในงานที่จะต้องปฏิบัติ ช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อม สามารถปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้บรรลุผลตาม จุดมุ่งหมายได้

2. การประชุมปรึกษาหารือ อาจจัดเป็นการประชุมกลุ่มย่อย หรือการประชุม กลุ่มใหญ่ เพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันแก้ปัญหา ให้อธิบายเสนอแนะ ให้ความรู้ความ เข้าใจ ตลอดจนแถลงผลงานต่าง ๆ เกี่ยวกับงานที่กำลังจะทำ กระทำแล้วหรือให้ความรู้เพิ่มเติม

3. การอบรมสัมมนา เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา เมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือต้องการจะเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ เพื่อช่วยให้ครู เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา การประเมิน พัฒนาการ เป็นต้น การสัมมนาช่วยให้มีโอกาสนพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่เพื่อนครูด้วยกัน และสามารถรวบรวมข้อมูล ข้อสรุปต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการนิเทศแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้รับความรู้จากวิทยากร และลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหา หรือศึกษาดูกันเป็นกลุ่มย่อย ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการจะได้ผลงาน หรือคำตอบเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิช่วยให้คำแนะนำปรึกษา

5. การพบปะสนทนา เป็นการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ครูได้รับคำแนะนำอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาทางวิชาการ บรรยากาศที่ดี มีความเป็นกันเอง และความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้การนิเทศกับครู จะช่วยให้การนิเทศได้รับผลดี

6. การสังเกตการสอน บางครั้งผู้นิเทศและผู้บริหารโรงเรียน จะมาสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะแก่ครูได้ถูกต้อง มิใช่จับผิดครูผู้สอน โดยทั่วไปจะมีการสังเกตในสิ่งต่อไปนี้คือ

- 6.1 การจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อม
- 6.2 การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- 6.3 บุคลิกภาพและพฤติกรรมการทำงานของครู
- 6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครู
- 6.5 การดูแลเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน
- 6.6 พฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก
- 6.7 การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

7. การสาธิตการสอน มีจุดมุ่งหมายให้ครูเห็นตัวอย่างที่ดี และถูกต้องเกี่ยวกับวิธีและเทคนิคการสอน ผู้นิเทศอาจเชิญครูหรือผู้เชี่ยวชาญและมีความสามารถในเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษมาสาธิตให้ครูดู จะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ มีความกระตือรือร้น หรือเกิดความคิด นำสิ่งที่ตนได้ดูไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

8. การศึกษานอกสถานที่ มีจุดมุ่งหมายให้ครูได้เห็นวิธีการจัดประสบการณ์ในระดับก่อนประถมศึกษา นอกเหนือจากโรงเรียนที่ตนเองสอนอยู่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความคิดเปรียบเทียบและนำแนวคิดที่ถูกต้องและเหมาะสม มาปรับปรุงการจัดประสบการณ์ของตนให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีส่วนในการเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ครูอีกประการหนึ่ง

9. การบรรยายหรือปาฐกถา คือการเชิญบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ มาบรรยายพิเศษเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหา หรือเรื่องที่ครูส่วนใหญ่สนใจ เช่น วิธีการสอนกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะในระดับก่อนประถมศึกษา การจัดที่เล่นในห้องเรียน เป็นต้น

10. การแจกเอกสาร เป็นที่นิยมกันมากวิธีหนึ่ง เพราะเกิดประโยชน์กับครู และช่วยครูได้มาก สามารถใช้เป็นคู่มือการจัดกิจกรรม และเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งเป็นการเผยแพร่ผลงานของเพื่อนครูด้วยกัน อีกด้วย

สรุปได้ว่า กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีหลายรูปแบบ ซึ่งโรงเรียนสามารถตัดสินใจเลือกใช้โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของการนิเทศให้ตรงกับสภาพปัญหาของโรงเรียนเป็นหลัก

6. เทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียน

เบอร์ตัน และบรัคเนอร์ (Burton and Brueckner. 1947 : 17) กล่าวว่า เทคนิคการนิเทศการศึกษามีหลายประการ จึงเสนอไว้เพื่อจะได้เลือกใช้ให้เหมาะสม โดยเสนอ เทคนิคการนิเทศการศึกษาไว้อย่างกว้างขวาง ดังนี้

1. กลไกกลุ่ม (Group Devices)

1.1 เทคนิคต้องลงมือทำ (Doing Techniques)

1.1.1 การประชุมปฏิบัติการ (Workshop)

1.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ทำงาน (Committees)

1.2 เทคนิคซึ่งต้องใช้การสื่อสารทางวาจา (Verbal Techniques)

1.2.1 การประชุมผู้ปฏิบัติงาน (Staff Meeting)

1.2.2 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling)

1.2.3 การให้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย (Course

Work)

1.2.4 การให้เอกสารทางการศึกษา (Documentary Aids)

1.2.5 การกำหนดหนังสือเพื่ออ่าน (Directed Reading)

1.3 เทคนิคที่จะต้องใช้การสังเกต

1.3.1 การสังเกต (Directed Observation)

1.3.2 การทัศนศึกษา (Field Trips)

1.3.3 การสัมมนา โดยการท่องเที่ยว (Travel Seminar)

1.3.4 การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ (Audiovisual Aids)

2. กลไกการนิเทศเป็นรายบุคคล (Individual Devices)

2.1 เทคนิคการมีส่วนร่วม

2.1.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการสอนทั้งหมด

(Participation in the total Teaching Art)

2.1.2 การแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล (Individual Problem

Solving)

2.2 เทคนิคการใช้ภาษา

2.2.1 การปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล (Individual Problem

Solving)

2.2.2 การจัดให้มีการปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดการปรับตัว

(Individual Conferences)

2.3 เทคนิคการสังเกต

2.3.1 การสังเกตโดยตรง (Adjustment)

2.3.2 การเข้าเยี่ยมเยียนระหว่างกันและกัน (Intervision)

กวิน (Gwyn. 1964 : 326 - 327) ได้แบ่งเทคนิคการนิเทศการศึกษาออกเป็น 2 แบบ และได้คิดค้นเกี่ยวกับการนิเทศด้วย เขาเรียกกิจกรรมการนิเทศการศึกษาว่าเป็นเครื่องมือการนิเทศ และได้แบ่งกิจกรรมการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการนิเทศเป็นกลุ่ม (Group Devices)

1.1 การตั้งกรรมการกลุ่มทำงาน (Comittees)

1.2 การศึกษาวิชาการ (Course Work)

1.3 การจัดห้องปฏิบัติการหลักสูตร (Curriculum Laboratory)

1.4 การศึกษานอกสถานที่ (Field Trip for Staff Personnel)

1.5 การฟังคำบรรยาย (Institutes and Lectures)

1.6 การอ่านเฉพาะเรื่อง (Directed Reading)

1.7 การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching)

1.8 การอภิปราย (Panel or Room Discussion)

1.9 การจัดห้องสมุดวิชาชีพ (Professional Libraries)

1.10 การจัดสมาคมทางวิชาชีพและการประชุมทางวิชาชีพ

(Professional Organization and Meeting)

1.11 การจัดให้ข่าวสารการนิเทศ (Supervisory Bulletins)

1.12 การประชุมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop or Group Conferences)

2. กิจกรรมการนิเทศเป็นรายบุคคล (Individual Device) การนิเทศเป็นรายบุคคลนั้นมีเทคนิคหลายประการ ดังนี้

2.1 การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Classroom Observation)

2.2 การทดลองในห้องเรียน (Classroom Experimentation)

2.3 การปรึกษาหารือ (The Conference of Interview)

2.4 การพาครูไปเยี่ยมเยียนและสังเกตการสอน (Intervisitation and Observation)

2.5 การเลือกวัสดุอุปกรณ์สำหรับการสอน (Selected of Materials for Teaching)

2.6 การประเมินผลตนเอง (Self-Evaluation)

สาย ภานูรัตน์ (2517 : 27 - 28) ได้เสนอเทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เทคนิคเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีการสอน วิธีแก้ปัญหา และแหล่งความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ครู เพื่อให้ครูทราบและเลือกปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. เทคนิคสาธิต ผู้นิเทศจะต้องลงมือปฏิบัติให้ครูได้เห็นจริง อาจจะเป็นการสาธิตการสอน การจัดทำอุปกรณ์การสอน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูปฏิบัติต่อไป
3. เทคนิคกับวินัย ผู้นิเทศจะต้องพยายามเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถออกมาให้เต็มที่ แล้วช่วยเสริมต่อหรือตัดทอนบางสิ่งบางอย่างให้ในบางกรณีออกมาในรูปของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
4. เทคนิคชวนพาที่ ผู้นิเทศจะชักชวนพูดคุยเรื่องวิชาการและหลักการโดยไม่ให้ครูรู้สึกว่ากำลังถูกนิเทศ ในขณะที่เดียวกันก็สอดแทรกสิ่งที่ขาดตกบกพร่องให้
5. เทคนิคแพร่พิมพ์ ผู้นิเทศเสนอเทคนิคและวิทยาการใหม่ ๆ ที่น่าสนใจให้แก่ครู อาจจะทำให้ได้โดยการออกเอกสารทางวิชาการ หรือไม่ก็ออกไปนิเทศกับครูโดยตรง
6. เทคนิคปลูกมทานิยม ผู้นิเทศจะใช้มนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครู ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดคุยกันด้วยปัญหาส่วนตัว และอื่น ๆ ในขณะที่เดียวกันก็สอดแทรกปัญหาทางวิชาการเข้าไปด้วย
7. เทคนิคบ่อนขมกมมเนย ผู้นิเทศจะค่อย ๆ หาทางฝึกครูให้แก่ปัญหาต่าง ๆ ได้เอง โดยการบ่อนปัญหาจากง่ายไปหายากให้ครูช่วยกันคิด ช่วยกันหาทางแก้ไขจนสามารถที่จะคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

สังัด อุทรานนท์ (2532 : 152 - 164) ได้เสนอเทคนิควิธีการนิเทศการเรียนการสอนไว้ดังนี้

การนิเทศการเรียนการสอน สามารถจะกระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การนิเทศในทางตรงนั้น ได้แก่ การเข้าไปสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน แล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ส่วนการนิเทศในทางอ้อมนั้นเป็นการนิเทศโดยที่ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศไม่ต้องเผชิญหน้ากัน เช่น การให้ศึกษาเอกสาร การดูวีดีโอ การไปสังเกตการสอนของครูในโรงเรียนอื่น ๆ เป็นต้น การดำเนินการนิเทศในทางอ้อมนั้นมักไม่ค่อยเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ แต่สำหรับการนิเทศโดยตรงนั้น ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะต้องเผชิญหน้ากันอยู่ตลอดเวลา หากผู้นิเทศดำเนินการไม่เหมาะสมแล้วก็มักจะเกิดปัญหานั้นอยู่เสมอ แต่การนิเทศทางตรงเป็นเทคนิควิธีที่สามารถจะช่วยปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูได้มากที่สุด ดังนั้นจะดำเนินการอย่างไรจึงจะลดความขัดแย้งระหว่างผู้นิเทศและ

ผู้รับการนิเทศจะได้ สำหรับวิธีกาดำเนินการนิเทศการเรียนการสอนที่สามารถสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศมีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือก่อนการนิเทศ
- ขั้นที่ 2 ดำเนินการสังเกตการสอน
- ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการสอน
- ขั้นที่ 4 การประชุมนิเทศ

ขั้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือก่อนการนิเทศ เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้สังเกต (ผู้นิเทศ) กับครูผู้ปฏิบัติการสอน (ผู้รับการนิเทศ) เพื่อสร้างความไว้วางใจต่อกัน งานที่สำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้คือ ผู้นิเทศกับครูผู้สอน ควรได้ช่วยกันปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนที่ครูได้เตรียมไว้ เพื่อให้การสอนที่จะมีขึ้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากที่สุด

ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน ผู้นิเทศทำการสังเกตพฤติกรรมกรรมการสอนของครูตามเวลาที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือในการสังเกตที่มีความชัดเจน

การสังเกตการสอน ควรดำเนินการดังนี้

1. ผู้นิเทศจะต้องเข้าไปพร้อม ๆ กับครู หรือเข้าไปก่อนที่ครูจะลงมือสอน ทั้งนี้จะได้สังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้น และจะไม่ก่อให้เกิดความสับสนให้แก่ครูและเด็กอีกด้วย

2. ในระหว่างการสังเกตการสอนนั้น หากพบว่าครูผู้สอนได้กระทำการผิดอย่างหนึ่งอย่างใดผิด ห้ามทำการทักท้วงอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะการทักท้วงในระหว่างที่ครูทำการสอน นอกจากจะเป็นการรบกวนและสร้างความสับสนขึ้นแล้ว ยังก่อให้เกิดความไม่สบายใจแก่ครูและเด็ก

3. ควรยุติการสังเกตการสอนเมื่อครูได้สอนจบบทเรียนแล้ว การยุติการสังเกตและออกจากห้องเรียนก่อนที่ครูจะสอนจบบทเรียนนอกจากจะไม่ทราบพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนในช่วงท้ายแล้ว ยังก่อให้เกิดความสับสนแก่ครูและเด็กได้ เช่นเดียวกัน

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่ได้จากการสังเกต ผู้นิเทศจะต้องดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความเที่ยงธรรม และ

ควรจะได้พิจารณาไปด้วยว่าจะนำข้อมูลส่วนไหนเสนอแก่ครู และจะดำเนินการเสนอให้ครูทราบอย่างไรจึงจะไม่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจให้แก่ครูผู้สอน

ขั้นที่ 4 การประชุมนิเทศ เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครู การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความสบายใจแก่ครูผู้สอนให้มากที่สุด ในขั้นตอนนี้อาจจะมีการปรึกษาหารือเพื่อวางแผน สำหรับการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การสอนที่จะมีขึ้นต่อไปเป็นไปอย่างมีคุณภาพด้วยก็ได้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

บราวน์ (Brown. 1974 : A) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในมลรัฐทางภาคเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ เพื่อต้องการทราบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทและความรับผิดชอบของครูใหญ่อย่างไร ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นดังนี้

1. ครูใหญ่ควรช่วยเหลือครูได้มีส่วนในการดำเนินการของโรงเรียน และการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนกำลังอยู่ในโรงเรียน
2. ครูใหญ่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนได้รู้เห็นรับทราบการปฏิบัติงานของครูใหญ่
3. ครูใหญ่ควรมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการเรียนการสอน โดยการปฏิบัติงานร่วมกับครูและเด็กในชั้นเรียน

แคมเบล (Cambell. 1982 : A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ และใช้เป็นเครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งรูปแบบกิจกรรมการนิเทศนี้ ได้รวมเอาส่วนสำคัญในการนิเทศทั่ว ๆ ไปมาเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้ได้สิ่งที่มีประสิทธิผลในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น การให้

คำปรึกษาหารือ การสังเกตและการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู การแก้ปัญหาของ
องค์การ การร่วมมือ และคุณค่าแห่งทรัพยากรบุคคล

งานวิจัยในประเทศ

สุชาติ ศรีสุวรรณ (2527 : ง) ได้ศึกษาค้นคว้า ท้าการวิจัยเรื่องการจัดการ
นเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน และเอกสารการนเทศการศึกษาภายใน
โรงเรียน ผลจากการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. งานด้านวิชาการหรืองานการเรียนการสอนโดยตรง งานที่มีจำนวนโรงเรียน
จัดขึ้นมากที่สุด คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูเรื่องการวางแผนการสอน
2. งานพัฒนาครูภายในโรงเรียน งานที่มีจำนวนโรงเรียนจัดขึ้นมากที่สุด คือ
การจัดให้มีการสร้างเสริมประสิทธิภาพของครู
3. งานด้านการสนับสนุนและบริหาร งานที่มีจำนวนโรงเรียนจัดขึ้นมากที่สุด คือ
การจัดบริเวณโรงเรียนและห้องเรียนให้อื้ออำนวยความสะดวกการเรียนการสอนให้ได้ผลตามจุดประสงค์
ของหลักสูตร
4. กระบวนการในการจัดการนเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธี
ให้ผู้บริหารร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียนกำหนดและจัดทำแผนงานและโครงการขึ้น มีการชี้แจง
แผนงานและโครงการเป็นคณะบุคคล และใช้วิธีปฏิบัติงานร่วมกัน
5. ปัจจัยที่โรงเรียนต้องการนำมาใช้สนับสนุนการจัดการนเทศภายในโรงเรียน
ได้แก่ ครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ และต้องการเพิ่มพูนความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับการนเทศภายในโรงเรียน เงินงบประมาณและวัสดุหรือสื่อการเรียนการสอน
สำเร็จรูป
6. อุปสรรคและปัญหาในการนเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน
ขาดแคลนวิทยากรและแหล่งวิทยาการสำหรับให้ครูเพิ่มพูนความรู้ ครูขาดความรู้และความเข้าใจ
ขาดความมั่นใจในตนเอง และขาดการยอมรับจากคณะครูในโรงเรียน โรงเรียนได้รับงบประมาณ
น้อย ขั้นตอนการเบิกจ่ายล่าช้า วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน

สุนทร ไคลมี (2527 : ง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัด กาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 39 คน เพื่อสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสาร ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. การจัดปฏิบัติการนิเทศการศึกษา 3 ประเภท ขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ งานด้านวิชาการ หรือการเรียนการสอนภายในโรงเรียนโดยตรง งานด้านพัฒนาครูภายใน โรงเรียนงานสนับสนุน และบริการด้านการเรียนการสอน พบว่างานด้านวิชาการหรือการเรียน การสอนภายในโรงเรียน เป็นงานที่จัดมากที่สุด ส่วน งานพัฒนาครูเป็นงานที่จัดปฏิบัติน้อยที่สุด
2. กระบวนการจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปกระบวนการนิเทศ เป็น 5 ขั้นตอน คือการวางแผนงาน การสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน การดำเนินงาน การสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน
3. ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนในการจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีโรงเรียน จำนวนมากที่สุดตามความต้องการ ปัจจัยด้านบุคลากรและการจัดการในเรื่องคำแนะนำ โดย การแนะนำพร้อมกัน เป็นกลุ่มใหญ่ก่อนจะจัดการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
4. ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน มีมากที่สุด คือปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร และการจัดการในเรื่องโรงเรียนขาดแคลนวิทยากรและ แหล่งวิชาการ สำหรับผลกระทบของปัญหาที่มีต่อการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน คือจัดการนิเทศ ได้แต่ไม่มีประสิทธิภาพดีพอ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 83 - 88) ได้ทำ การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งทำการศึกษากับ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ครูที่สอนชั้นเด็กเล็กในปีการศึกษา 2525 จำนวน 47 คน จาก 33 โรงเรียน ที่อยู่ในโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียน ประถมศึกษา และพื้นที่ จำนวน 158 คน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือระดับโรงเรียน ระดับ อำเภอ และระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์ สำหรับชั้นเด็กเล็ก ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่มีประโยชน์มากที่สุด คือการพบปะ สันทนาระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอน หลังจากที่ได้ผ่านการอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับ

เด็กเล็กไปแล้ว เมื่อปฏิบัติจริง ครูยังขาดประสบการณ์ในการสอนชั้นเด็กเล็ก และมีปัญหาในการผลิตและการใช้สื่อการสอน ดังนั้นการที่ผู้นิเทศได้มีโอกาสพบปะสนทนากับครู ได้รับฟังปัญหาจากครูแล้ว ผู้นิเทศได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา จะช่วยให้ครูได้พัฒนาการสอนและมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ากิจกรรมการนิเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับครูมีดังนี้ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอน การปรึกษาร่วมกับบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน การประชุมครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมพิจารณาคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการสอน การพาครูไปเยี่ยมชมชั้นเด็กเล็กที่โรงเรียนอื่น และการชมการสาธิตการสอนชั้นเด็กเล็ก ปัญหาที่ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กประสบ คือการผลิตและการใช้สื่อการสอน

ประธาน เสรีรัฐปฎิญา (2528 : 17) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไว้หลายประการ ดังนี้

1. ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรหรือแนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2. ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ กระบวนการนิเทศ

3. ผู้นิเทศขาดเครื่องมือ และขาดงบประมาณ ในการนิเทศ

4. ผู้นิเทศไม่ทราบวิธีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการนิเทศ

5. ผู้นิเทศไม่เป็นที่ยอมรับของครู

พิชัย ปานยิ้ม (2532 : 78 - 92) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานและปัญหาในการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดตาก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศการศึกษา คือขาดการติดตามผลประเมินผล และเครื่องมือในการประเมินผลไม่มีคุณภาพ

สมพร ศรีใส (2532 : 153) ได้ศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตการศึกษา 11 พบว่า ครูไม่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ผู้นิเทศที่ใกล้ชิดไม่สามารถให้การนิเทศได้

เลิศลักษณ์ สุขแก้ว (2532 : 92 - 98) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศ การศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการอนุบาลชนบท ของสำนักงานการประถมศึกษาใน เขตการศึกษา 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ปฏิบัติการนิเทศ ด้านการจัดแนว ประสพการณ์และการสอน ตลอดจนการให้การช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมและประสพการณ์ ได้ตรงตามตารางประจำวัน และแผนการจัดประสพการณ์อยู่ในอันดับน้อย

จากงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ จะเห็นว่า งานการนิเทศการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ยังไม่ประสพผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากทั้งผู้นิเทศและครูผู้สอนยังมี ปัญหาในการปฏิบัติงานหลายด้าน เช่น ผู้นิเทศขาดความรู้ในเรื่องการจัดประสพการณ์ ระดับก่อน ประถมศึกษา และการนิเทศไม่เป็นระบบต่อเนื่อง ครูยังต้องการได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนา การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบคลินิค

1. ความหมายของการนิเทศแบบคลินิค

นิพนธ์ ไทยพานิช (2525 : 22 - 25) กล่าวว่า การนิเทศแบบคลินิค (Clenical Supervision) คือการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นชุดย่อยของการนิเทศ การศึกษา เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตการสอนในชั้นเรียนที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกัน อย่างใกล้ชิดในการวางแผนการสอน สังเกตการสอนและการประเมินแนวการสอน เพื่อหาทาง ปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน และในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ครูนิเทศตนเองได้ในที่สุด

สังัด อุทรานันท์ (2525 : 62 - 63) กล่าวว่า การนิเทศแบบคลินิค เป็น กระบวนการสำหรับการสังเกตภายในห้องเรียน ซึ่งถือว่าเป็นคลินิค ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า การสอนสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ โดยการใช้กระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการสอนของครูคนนั้น ๆ

สันต์ ธรรมบำรุง (2526 : 90) นำแนวความคิดของ โกลด์ แฮมเมอร์ มา อธิบายเพิ่มเติมว่า การนิเทศแบบคลินิค หมายถึง การแนะแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพฤติกรรม

การสอนของครูในห้องเรียน ตลอดจนโครงการดำเนินการและวิธีการที่จะปรับปรุงการเรียนของนักเรียน โดยการปรับปรุงพฤติกรรมของครู ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูล และความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศเป็นรากฐาน

โคแกน (Cogan. 1973 : 9) ให้คำนิยามว่า การนิเทศแบบคลินิก เป็นหลักเหตุผล และแนวปฏิบัติที่ออกแบบเอาไว้สำหรับปรับปรุงสมรรถภาพการสอนของครูในชั้นเรียน การดำเนินการนิเทศแบบคลินิกได้อาศัยข้อมูลส่วนใหญ่จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น และสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับผู้นิเทศ จากพื้นฐานของโปรแกรมวิธีดำเนินการ และยุทธวิธีนั้น ได้ออกแบบเอาไว้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน โดยการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนของครูเป็นหลัก

เซอร์จิโอแวนนี และสตาร์แรท (Sergiovanni and Starratt. 1976 : 20 - 29) อธิบายว่า การนิเทศแบบคลินิก คือการช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและครู ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะได้เผชิญกันซึ่ง ๆ หน้าเกี่ยวกับเรื่องการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ฟแลนเดอร์ (Flander. 1976 : 47 - 48) ให้ความหมายว่า การนิเทศแบบคลินิก คือกระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนในชั้นเรียนที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระเบียบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในการวางแผนการสอน การสังเกตการสอน และการประเมินแนวการจัดการเรียน เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน และขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ครูสามารถนิเทศตนเองได้ในที่สุด

สรุปได้ว่า การนิเทศแบบคลินิก เป็นกระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนในห้องเรียนที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการที่ครูและผู้นิเทศวางแผนการสอน สังเกตการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบคลินิก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 2) ได้บันทึกไว้ในเอกสารอบรมศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอว่า การนิเทศแบบคลินิก มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญโดยเฉพาะดังนี้

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เด่นชัดทันทีทันใด เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียน

2. วินิจฉัยและแก้ไขกระบวนการสอนร่วมกัน

3. ช่วยเหลือครูให้พัฒนาทักษะการใช้ยุทธวิธีการสอน

4. ช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีต่องานวิชาชีพการสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ช่วยให้ผู้รับการนิเทศพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง

ประสิทธิ์ พรหมตัน (2530 : 14 - 15) มีความเห็นว่า การนิเทศแบบคลินิกมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่เป็นกระบวนการในการช่วยพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยครูและผู้นิเทศจะดำเนินการตามกระบวนการในการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อวางแผนการสอน วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ดังนั้น วิธีการนิเทศแบบคลินิก จึงมุ่งที่กระบวนการในการสังเกตการสอนในห้องเรียน โดยมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างครูและผู้นิเทศทั้งก่อนและหลังการสังเกตการสอน

แอดคิสัน และแกลล์ (Acheson and Gall, 1980 : 12 - 14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบคลินิกไว้ดังนี้

1. เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีความเด่นชัด จำเพาะเจาะจงอย่างกะทันหัน ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการสอนต่อตัวครู

2. เป็นการวินิจฉัยและแก้ไขกระบวนการสอน ผู้นิเทศให้หลักของการประชุมปรึกษาหารือและข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการสังเกตการสอน เพื่อที่จะชี้ระบุเจาะจงลงไปว่า พฤติกรรมในการสอนนั้นเหมาะสมหรือไม่

3. เป็นวิธีการที่ให้ความช่วยเหลือครู ได้พัฒนาทักษะในการใช้ยุทธศาสตร์การสอน
 4. ช่วยให้ครูได้พัฒนาเจตคติในทางดีงาม และเต็มใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องเสมอไปในเรื่องของการพัฒนาวิชาชีพในการสอน
 5. เป็นการช่วยให้ผู้นิเทศคลินิคได้พัฒนาตนเองอย่างจริงจัง
- สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการนิเทศแบบคลินิค คือการช่วยพัฒนาและปรับปรุงการสอนของครูในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย

3. ลักษณะของการนิเทศแบบคลินิค

นิพนธ์ ไทยพานิช (2528 : 12 - 14) ได้ชี้แนะถึงลักษณะของการนิเทศแบบคลินิคไว้หลายประการดังนี้

1. การปรับปรุงการเรียนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนนั้นครูจะต้องเรียนรู้อย่างเจาะเพาะเจาะจงทางด้านทักษะการสอน พฤติกรรมการสอน ความรู้ และความฉลาดในการวางแผนการสอน
2. หน้าที่สำคัญของผู้นิเทศ หน้าที่ประการสำคัญเบื้องต้นของผู้นิเทศก็คือ การช่วยสอน แนะนำ และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะดังกล่าวในข้อที่ 1 และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือทักษะต่อไปนี้
 - 2.1 ทักษะของการวิเคราะห์ความซับซ้อนของกระบวนการสอน และพฤติกรรมการสอน
 - 2.2 ทักษะของการใช้เหตุ และผลของการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลของพฤติกรรมการสอนของกระบวนการสอนที่ขึ้นอยู่กับข้อมูล และหลักฐานที่เป็นจริงซึ่งมีความเที่ยงตรงที่จะนำมาวิเคราะห์ได้
 - 2.3 ทักษะและความสามารถในการแปลความหมายของหลักสูตรและนำมาใช้ทดลองในห้องเรียน

2.4 ทักษะในการวัดผลสำเร็จในการเรียนของนักเรียน

2.5 ทักษะในด้านพฤติกรรมการสอน

3. พฤติกรรมของผู้นิเทศ พฤติกรรมของผู้นิเทศจะมีศูนย์รวมอยู่ที่พฤติกรรมการสอนของครู โดยเฉพาะ เช่น ครูสอนอะไร และสอนอย่างไร จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดคือ การช่วยปรับปรุงการสอนของครู ไม่ใช่ไปเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของครู

4. ความสนใจของผู้นิเทศ ผู้นิเทศจะต้องให้ความสนใจและมุ่งหวังถึงเรื่อง การวางแผนและการวิเคราะห์ข้อมูลของพฤติกรรมการสอน โดยใช้การพิสูจน์ สมมติฐานของ จุดมุ่งหมายในการสอนของครูที่ได้ตั้งเอาไว้ว่า บรรลุไปถึงแค่ไหน และมีประสิทธิผลอย่างไร โดยใช้หลักฐานของข้อมูลของพฤติกรรมในการสอนเป็นหลักในการวิเคราะห์

5. ความมุ่งหวังของผู้นิเทศ ผู้นิเทศจะต้องให้ความสนใจและมุ่งหวังเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่จำเพาะเจาะจงที่แยกออกเป็นทักษะจำเพาะที่เด่นชัด ตัวอย่างเช่น ทักษะในการถามคำถาม ทักษะในการกระตุ้นให้นักเรียนถกเถียงปัญหา

6. การนำเข้าสู่การวิเคราะห์ ผู้นิเทศจะต้องใช้การวิเคราะห์ทางแง่ดีงาม และย้ำถึงความสำเร็จดีงามในพฤติกรรมการสอนของครูจะมีผลทำให้ครูมีขวัญดีขึ้น กำลังใจดีขึ้น ซึ่งเป็นจุดเปิดให้ครูได้ปรับปรุงการสอนของตัวเองให้ดีขึ้น วิธีการนี้มีผลดีกว่าวิเคราะห์วิจารณ์ พฤติกรรมการสอนของครูที่ไม่ได้รับผลสำเร็จ หรือมีคุณภาพต่ำ

7. การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับข้อมูลที่เที่ยงตรง ที่ได้รวบรวมมาจากการสังเกตการสอนมากกว่าการที่ผู้นิเทศใช้ความคิดเห็นส่วนตัว ค่านิยมของตนเองประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองเป็นหลักในการตัดสินใจ แนะนำ หรือวิเคราะห์

8. ลักษณะของกระบวนการในการนิเทศ การนิเทศนั้นจะต้องเป็นไปในลักษณะ กระบวนการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลง (Dynamic Process) ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้นิเทศ และครูเป็นผู้ร่วมวิชาชีพเดียวกัน (Colleague) ที่มีคุณค่าและความทัดเทียมเสมอกัน ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็ใฝ่หา ความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง และเชื่อถือร่วมกันในลักษณะของวิชาชีพ

9. ความรับผิดชอบและความมีอิสระภาพของครู ครูจะต้องมีอิสระเสรีภาพ และความรับผิดชอบที่จะเสนอแนะปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์และปรับปรุงพฤติกรรมการสอน ของเขารวมทั้งมีสิทธิและความอิสระที่จะพัฒนาแบบฉบับ และสืลลาของพฤติกรรมการสอนที่เป็นแบบ ฉบับประจำตัวของเขา (Personal Teaching Style)

10. ความรับผิดชอบและความมีอิสระภาพของผู้นิเทศ ผู้นิเทศเช่นเดียวกันก็จะมี อิสระเสรีภาพและความรับผิดชอบที่จะวิเคราะห์ และวัดผลประสิทธิภาพในพฤติกรรมการนิเทศของ ตัวเขาเอง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการที่ครูวิเคราะห์และวัดผลพฤติกรรมการสอนของเขาเอง

4. กระบวนการนิเทศแบบคลีนิค

กระบวนการของการนิเทศแบบคลีนิคมีหลายรูปแบบ ตามแนวคิดของนักการศึกษา แต่ละท่านที่ได้ศึกษาค้นคว้าในข้อสัถย่อยที่แตกต่างกัน ซึ่งกำหนดเป็นวัฏจักร หรือวัฏภาคของการ นิเทศ (Cycle of Supervision) ดังนี้

1. วัฏจักรการนิเทศตามรูปแบบของ ไกลด์ แสมเมอร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (สอาด ศศิธรรมาศ. 2530 : 28 - 30) คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การประชุมปรึกษาาก่อนการสังเกตการสอน
- ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน
- ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดวิธีการประชุมนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 4 การประชุมนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 5 การประชุมวิเคราะห์พฤติกรรมการนิเทศ

2. วัฏจักรการนิเทศตามรูปแบบของ สัจด์ อุทรานันท์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (สัจด์ อุทรานันท์. 2530 : 184 - 185) คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ
- ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน
- ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 4 การประชุมนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาการสอน

3. วัฏจักรการนิเทศตามรูปแบบของ แอคคิสัน และแกลส์ ประกอบด้วย

3 วัฏภาค (นิพนธ์ ไทยพานิช. 2531 : 163 - 164) คือ

วัฏภาคที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือกัน

วัฏภาคที่ 2 การสังเกตการสอน

วัฏภาคที่ 3 การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ

4. วัฏจักรการนิเทศตามรูปแบบของ ไคแกน ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน (นิพนธ์ ไทยพานิช. 2528 : 124) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ (Establishing the Teacher Supervisor Relationship)

ขั้นที่ 2 การวางแผนร่วมกันกับครู (Planning With The Teacher)

ขั้นที่ 3 การวางแผนยุทธวิธีในการสังเกตการสอน (Planning The Strategy of Observation)

ขั้นที่ 4 การสังเกตการสอน (Observing Instruction)

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน (Analysing The Teaching Learning Process)

ขั้นที่ 6 การวางแผนยุทธวิธีในการประชุมนิเทศ (Planning The Strategy of The Conference)

ขั้นที่ 7 การประชุมนิเทศ (The Conference)

ขั้นที่ 8 การวางแผนการสอนต่อเนื่อง (Renewed Planning)

กระบวนการนิเทศตามที่กล่าวมาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 74 - 80) ได้สรุปขั้นตอนของกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วมไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างสัมพันธภาพระหว่างครูและผู้นิเทศ เพื่อ

1. เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้นิเทศ

2. ช่วยให้ครูเข้าใจหลักการ เหตุผล และขั้นตอนของการนิเทศ

3. ชักชวนให้ครูมีส่วนร่วมเข้าไปมีบทบาทและหน้าที่ใหม่ใน

กระบวนการนิเทศ

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีศรัทธาเลื่อมใส จริ่งใจต่อกัน ในลักษณะเป็นผู้ร่วมวิชาชีพ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการสอนร่วมกับครู โดยครูเป็นผู้เตรียมการสอน ส่วนผู้นิเทศช่วยแนะนำ ในลักษณะเตรียมการสอนร่วมกัน

ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการสังเกตการสอน ครูและผู้นิเทศร่วมกันวางแผนปฏิบัติและรูปแบบสังเกตการสอนให้ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องพฤติกรรมการสอน ระยะเวลา และเครื่องมือบันทึกผลการสอน

ขั้นที่ 4 สังเกตการสอน ผู้นิเทศสังเกตการสอนเพื่อบันทึกเหตุการณ์ในห้องเรียน ในด้านพฤติกรรมการสอนที่เด่นชัดทั้งพฤติกรรมที่มีคุณภาพ และพฤติกรรมที่ทำให้การสอนล้มเหลว

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน ขอบเขตของพฤติกรรมที่ต้องวิเคราะห์ มีดังนี้

1. พฤติกรรมของนักเรียน
2. พฤติกรรมของครู
3. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

การวิเคราะห์จะสรุปผลเป็นข้อยุติด้านความคิดเห็นตรงกัน และนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

ขั้นที่ 6 กำหนดวิธีการนิเทศ ครูและผู้นิเทศร่วมกันวางแผนการประชุม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ครูที่มีต่อการสอนและต่อผู้นิเทศ ตลอดจนการช่วยเหลือครูในการพัฒนาทักษะการสอน

ขั้นที่ 7 ประชุมนิเทศ เป้าหมายของการประชุมนิเทศ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับกับครู และหาข้อสรุปร่วมกันในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยให้การเสริมแรง ให้โอกาสแก่ครูในการวางแผนการสอนต่อไป

ขั้นที่ 8 การวางแผนการสอนต่อเนื่อง เพื่อ

1. นำสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นไปพิจารณาประกอบการวางแผน
2. นำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการแก้ปัญหาการสอน
3. นำพฤติกรรมการสอนที่ดีและเด่นชัดมาประกอบการวางแผนการสอน
4. นำพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาปรับปรุงแก้ไข
5. ผลการทำงานร่วมกันจะช่วยให้อุณหภูมิการเรียนรู้และการสอนและคุณภาพ

ของการนิเทศสูงขึ้น

สรุปได้ว่า การนิเทศแบบมีส่วนร่วมหรือการนิเทศแบบคลินิคเป็นกระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยหลักการที่ครูและผู้นิเทศวางแผนการสอน สังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน แล้วนำไปพัฒนาการสอนให้มีคุณภาพบรรลุเป้าหมาย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบคลินิค

สมาน อัสวภูมิ (2526 : 38 - 40) วิจัยเรื่อง การสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการนิเทศแบบคลินิค สำหรับครูมัธยมศึกษา โดยศึกษาค้นคว้า 2 ประเด็น คือ การสร้างและหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการนิเทศแบบคลินิค ตามรูปแบบของโกลด์ แสมเมอร์ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมฝึกอบรมการนิเทศแบบคลินิคที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สามารถใช้ได้ผลดี

ประสิทธิ์ พรหมตัน (2528 : 34 - 35) ศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการนิเทศแบบคลินิคในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้รูปแบบการนิเทศของ แอคคิสัน และแกลล์ ผลการวิจัยพบว่า จากการดำเนินการนิเทศแบบคลินิคตามขั้นตอนดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาได้ครบตามกระบวนการ และจากความคิดเห็นของผู้นิเทศ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน พบว่า หลักการ เหตุผล และเป้าหมายของการนิเทศแบบคลินิค เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา และเห็นว่า วิธีการนิเทศแบบคลินิคมีความแตกต่างจากการนิเทศการสอนที่ผ่านมา

เพราะไม่เป็นไปในลักษณะของการวัดผลหรือประเมินผล การสอนของครู แต่ช่วยสร้างเจตคติที่ดีของผู้สอนให้มีความสนใจในการนิเทศการสอน

จารีล ศีลาคม (2529 : ง - จ) ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อการนิเทศแบบคลินิคของผู้ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิค ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิคมีทัศนคติต่อการนิเทศแบบคลินิคโดยเฉลี่ยในระดับดีมาก

2. ตัวแปรด้านภูมิหลัง ด้านสภาพการอบรม และด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิค ของผู้ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิคที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 14 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อการนิเทศแบบคลินิค 5 ตัวแปร คือความสมัครใจเข้ารับการอบรม ความพึงพอใจต่อวิทยากร ลักษณะงานในหน้าที่ (เมื่อหัวหน้าหมวดวิชาเท่ากับ 1 อื่น ๆ เท่ากับ 0) ระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิค และลักษณะงานในหน้าที่ (เมื่อผู้บริหารโรงเรียนเท่ากับ 1 อื่น ๆ เท่ากับ 0) ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ เป็นตัวแปรที่ส่งผลทางบวกต่อทัศนคติต่อการนิเทศแบบคลินิค 3 ตัวแปร ส่งผลทางลบ 2 ตัวแปร และตัวแปรแต่ละตัวแปรส่งผลต่อทัศนคติต่อการนิเทศแบบคลินิคด้วยน้ำหนักที่แตกต่างกัน

นงลักษณ์ เวศม์รัชสกุล (2533 : 137 - 138) ศึกษาเจตคติที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิคของผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ผลการศึกษารูปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศแบบคลินิค และมีเจตคติต่อการนิเทศแบบคลินิคแตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ ได้แสดงความคิดเห็นที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง การปฏิบัติงานนิเทศแบบคลินิคว่า ควรสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ ดำเนินการอบรมเรื่องการนิเทศแบบคลินิคให้ผู้นิเทศมีความรู้และทักษะ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะเริ่มต้นควรแต่งตั้งให้ครูอาจารย์ที่เพื่อนครูยอมรับ ในความสามารถเป็นผู้สังเกตการสอนแทนผู้บริหารโรงเรียน และไม่ควรนำผลที่เกิดจากการนิเทศแบบคลินิคไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับวัดผล ประเมินผลการสอนของครูเพื่อตัดสินใจในเชิงการบริหารบุคคล

กอร์ดอน (Gordon. 1976 : 231 - 238) ได้ทำการวิจัยกับกลุ่มครูที่ได้รับการนิเทศแบบคลินิก ในรัฐนิวยอร์ก และรัฐอลาบามา โดยให้ครูออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการประชุมนิเทศตัวต่อตัวระหว่างครูและผู้นิเทศและพฤติกรรมของผู้นิเทศที่ครูต้องการให้ผู้นิเทศปฏิบัติปรากฏว่าพฤติกรรมการนิเทศที่ครูต้องการคือ การรับฟัง การวินิจฉัย การเสนอคำแนะนำ การให้ข้อมูล และการให้การสนับสนุน และยังได้พบว่า ครูจะยอมรับศึกษานิเทศก์มากขึ้นเมื่อสร้างแรงจูงใจให้เขา และสนับสนุนเขาในเรื่องการปรับปรุงการเรียนการสอน

รีวิส (Reavis. 1977 : 311 - 315) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของความแตกต่างในพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางภาษาระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ในการประชุมนิเทศ โดยศึกษาถึงความแตกต่างเปรียบเทียบจากการนิเทศแบบคลินิก และการนิเทศแบบดั้งเดิม ผลปรากฏว่า พฤติกรรมทางภาษามีความแตกต่างกันมาก และได้ค้นพบว่า การใช้วิธีการนิเทศแบบคลินิคนั้น ครูและผู้นิเทศได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดเผย มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย และยังได้พบอีกว่าครูไม่ชอบการนิเทศแบบดั้งเดิม แต่จะให้ความนิยมนต่อการนิเทศแบบคลินิก ซึ่งให้การสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ครูพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การนิเทศแบบคลินิคมี่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนำการนิเทศแบบคลินิควิธีนี้มาใช้ในโรงเรียนมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ และยังช่วยสร้างเจตคติที่ดีแก่ครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศ ตลอดจนการส่งเสริมให้ครูรู้จักการนิเทศตนเองและเพื่อนร่วมงาน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

1. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

เฮย์แมน (Hayman. 1960 : unpage) กล่าวว่า คงไม่มีวิชาใดใดให้อิสระและสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าการเรียนศิลปะ

ลูกา (Luca. 1968 : 44 - 45) ได้กล่าวว่า ในการฝึกความคิดสร้างสรรค์นั้น คนเราสามารถได้รับการกระตุ้นให้มันขึ้นในระดับสูงได้ด้วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะเด็กในวัยอนุบาล ผู้สอนจะต้องมองเห็นความสำคัญว่า ศิลปะไม่เพียงแต่เป็นแบบฝึกหัดทางความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

เลิศ อำนันทะ (2523 : 88) กล่าวว่า ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกันในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นวิชาที่มีบทบาทในทางด้านพัฒนาบุคลิกภาพและสังคม

เยาวพา เคชะคุปต์ (2528 : 97) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทดลองค้นคว้า และสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาได้ทดลองกับผู้อื่น และยังได้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ตลอดจนทั้งสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน เขียน นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม เช่น การแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529 : 24) เห็นว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีคือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อ มือ และตา สัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และยังสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไปอีกด้วย

ดังนั้น ศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อความสนใจความต้องการ และประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี และเป็นพื้นฐานในการอ่านเขียนของเด็กอีกด้วย

2. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529 : 40 - 41) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการสร้างเสริมด้านนิสัย ให้กับเด็กและเพื่อให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยมีได้มุ่งหวังจะพัฒนาเด็กให้เป็นศิลปิน แต่เราจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ทางด้านศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะ ฉะนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะจึงมุ่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น

วรารักษ์ รักวิจัย (ม.ป.ป. : 49) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกเด็กให้ได้แสดงออกอย่างผู้ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้รวดเร็ว นอกจากนั้น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรเป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเกิดความต้องการ พอใจ และสนใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) ไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ดังนี้

1. เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมือ
2. เพื่อฝึกประสาทสัมผัสขั้นระหว่างมือและตา
3. เพื่อฝึกให้เด็กมีความอดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบ
4. เพื่อฝึกให้รู้จักชื่นชมในสิ่งสวยงาม เกิดความเพลิดเพลิน
5. เพื่อฝึกให้มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง
6. เพื่อให้โอกาสฝึกปรับตัว ทำกิจกรรมร่วมกัน
7. เพื่อฝึกการแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง
8. เพื่อฝึกให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
10. เพื่อฝึกการสังเกต จำ และคิด
11. เพื่อพัฒนาภาษา อธิบายผลงานของตนได้

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น มุ่งส่งเสริมและปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และยังส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กอีกด้วย

3. แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดมีดังนี้

1. การวาดภาพด้วยสีเทียน และสีน้ำ
2. การทดลองเกี่ยวกับสี เช่น การละเลงสีด้วยส่วนต่าง ๆ ของช่วงแขน
3. การพิมพ์ภาพ เช่น พิมพ์ภาพด้วยส่วนต่าง ๆ ของช่วงแขนและวัสดุต่าง ๆ
4. การปั้น เช่น การปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้ง การปั้นตามใจชอบ
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น การฉีก ตัด หรือปะกระดาษโดยเสรี การพับ

ใบตอง ใบมะพร้าว ฯลฯ ตามใจชอบ ฯลฯ

6. การประดิษฐ์ เช่น การร้อยดอกไม้ ลูกปัด หรือวัสดุต่าง ๆ การสานด้วยกระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว และการประดิษฐ์เศษวัสดุ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 15 - 16) เสนอแนะบทบาทและหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. ในแต่ละวันควรจัดไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม และควรกำหนดให้เด็กทำได้อย่างน้อย 2 กิจกรรม
2. ในกรณีที่เด็กเลือกทำแต่กิจกรรมเดียว เช่น ปั้นทุกครั้งโดยไม่ทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบเพื่อเด็กจะได้พัฒนาครบทุกด้าน
3. ขณะที่เด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ แต่ครูจะต้องไม่บอกหรือสั่งให้ทำตามความเห็นของครู หรือให้ทำเหมือนกันทั้งห้อง
4. ก่อนเรียนศิลปะในเรื่องใหม่ ๆ ครูต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้อง ให้เด็กทราบก่อนทุกครั้ง พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ

5. ชมเชยให้กำลังใจขณะที่ทำงานหรือเมื่อทำงานเสร็จ ชมเชยจะต้องมีความจริงพอสมควร

6. กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหาแทนการบอก

7. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ หรือภาพที่วาด เพื่อเป็นการพัฒนาภาษาและความคิดของเด็ก

8. ครูควรบันทึกวันที่ และรายละเอียดของภาพที่เด็กวาด เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน

9. นำผลงานติดป้ายนิเทศเพื่อให้กำลังใจ ผลงานนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นงานที่ดีที่สุดหรือสวยที่สุด แต่ควรเป็นผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนกันไป เพราะผลงานบางชิ้นมีความหมายต่อเด็กมาก

ฮิลเดอร์แบรนด์ (Hilderbrand. 1975 : 228 - 229) กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะไว้ 10 ข้อ คือ

1. เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระ

3. ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่าย และสะดวกในการใช้

6. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า "กำลังทำอะไรอยู่" หรือ "เดี๋ยวสิ่งที่เด็กทำคืออะไร"

7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย

8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญ เช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียน และการอ่าน

9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างของภาพ

10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา นั้น สามารถจัดได้หลายกิจกรรม โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนา และความเหมาะสมกับวัย ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมและได้พัฒนาอย่างกว้างขวาง

4. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านศิลปะสร้างสรรค์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาในปัจจุบันพบว่า กิจกรรมดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และบรรลุจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2522 : 3) พบปัญหาประการหนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านกล้ามเนื้อเล็กคือ เด็กยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร เนื่องจากครุขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน วิธีการเขียนตัวอักษรยังเป็นกิจกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กแทนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และจากการวิจัยของ วาสี บรูณสิงห์ (2524 : 144 - 146) ได้ศึกษาและสังเกตการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลโดยทั่วไปพบว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนั้นจำนวนมากกว่าร้อยละ 75 ของ กลุ่มโรงเรียนทั้งหมด จัดกิจกรรมการปั้นมากที่สุด รองลงมาคือการวาดภาพระบายสี และวิธีสอน ส่วนใหญ่ยังเป็นการให้ความสำคัญแก่ครูมากกว่าเด็ก กล่าวคือ ครูเป็นผู้กำหนดให้เด็กทำงานชนิดเดียวพร้อมกันทั้งชั้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการส่งเสริมความสามารถด้านกล้ามเนื้อเล็กและการให้โอกาสเด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่ง ถวัลย์ มาศจรัส (2527 : 51) เห็นว่าอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เกิดจากแนวคิดเก่าของการจัดที่ผู้สอนมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม มุ่งฝึกทักษะด้านความประณีตช้า ๆ เหมือนกันทุกคน เป็นผลทำให้สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ส่วน วิรุฒ ตั้งเจริญ (2527 : 217)

มีความเห็นว่า นักวิชาการบางกลุ่มยังมองว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นวิชาส่วนเกิน ไร้ความหมาย อุปสรรคอีกประการหนึ่งก็คือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กยังเข้าใจผิด คิดว่า การอ่านเขียนเป็นเรื่องของการพัฒนาสติปัญญาเพียงอย่างเดียว จึงเร่งให้สอนอ่านเขียนได้เร็ว เพื่อเด็กจะได้ฉลาด (ราศี ทองสวัสดิ์. 2527 : 101 - 102)

จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 7 - 9) พบว่าการนำรูปแบบ และกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ไปใช้ยังไม่ส่งเสริมต่อการพัฒนาการของเด็กอย่างเต็มที่ และยังมีรูปแบบและวิธีการที่จำกัด ส่วนสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (2534 : 15 - 17) ได้สำรวจปัญหาการจัดกิจกรรมประสบการณ์และการนิเทศในระดับก่อนประถมศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ที่ครูจัดได้มากที่สุดได้แก่ การวาดภาพระบายสี และการปั้นดินน้ำมัน ส่วนกิจกรรมที่จัดได้น้อยที่สุดคือ การเล่นกับสี ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุธรรมชาติและการฉีก ตัด ปะกระดาษ และการประดิษฐ์

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ยังไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากครูยังขาด ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนขาดเทคนิควิธีสอนจึงส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาด้านศิลปะ เท่าที่ควร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

แสตปป์ (Stapp. 1964 : 52 - 58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิด สร้างสรรค์และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ พบว่าความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญา ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่นักเรียนที่เรียนศิลปะ ได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า พวกที่ไม่เรียนศิลปะ

วิลเลียม (William. 1971 : 352 - 358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาการหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีและศิลปะ ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับ คะแนนรวมหมวดศิลปภาษา วิชาดนตรีและวิชาศิลปะมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ครอลล์ (Krall. 1982 : 1101 - A) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิชาศิลปะของครูในโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติ พบว่า ครูสามารถช่วยเด็กให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ขึ้นโดยใช้สื่อทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

บ็อกเนอร์ (Bogner. 1982 : 3100 - A) ได้ศึกษาสภาพความสัมพันธ์ของกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะของเด็กวัยรุ่น พบว่า กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะ เป็นผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของอายุ บุคลิกลักษณะนิสัย เพศ และการเปิดเผยตัวเองในช่วงขณะหนึ่ง ในแบบของความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไป

เคลลี (Kelley. 1986 : 32 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและการฝึกโดยไม่ใช้แผนเสริมสร้างประสบการณ์ดังกล่าว ผลปรากฏว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปะสร้างสรรค์นั้นได้มีผู้วิจัยไว้หลายท่าน เช่น

พงษ์ชัย พัฒนผลไพบูลย์ (2515: 30) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์หมวดวิชาศิลปศึกษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่ไม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์หมวดวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นเนื้อหาและความจำ ผลการวิจัยเป็นการยืนยันให้เห็นว่า วิชาที่อยู่ในขอบเขตของการใช้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะมีความสัมพันธ์กันสูงตามความคิดสร้างสรรค์และได้สรุปว่า วิชาศิลปศึกษา เป็นตัวทำนาย ความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ปรานี มาลัยวงศ์ (2523 : 77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนปกติ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาตินี บุโรตม (2523 : 85) ได้วิจัยการสร้างแบบฝึกเขียนภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนวัยเรียน โดยศึกษาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดลออ ผลปรากฏว่าแบบฝึกเขียนภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 80 - 82) ได้ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุม ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระมีความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กในกลุ่มทดลองที่มีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หรือเล่นตามมุม ได้ตามความสนใจของเด็ก โดยครูไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือควบคุมดูแล เด็กจึงมีอิสระในการใช้ความคิดในการสร้างผลงานด้วยตัวเด็กเอง

กรวิภา สรรพกิจจานง (2532 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ และแบบอิสระพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กดีกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ

จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์ พอสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัสตลอดจนการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในส่วนบุคคลและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการวิจัย
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นพื้นที่และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 85 โรงเรียน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนมีพื้นที่ 1 คน และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก 1 - 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง

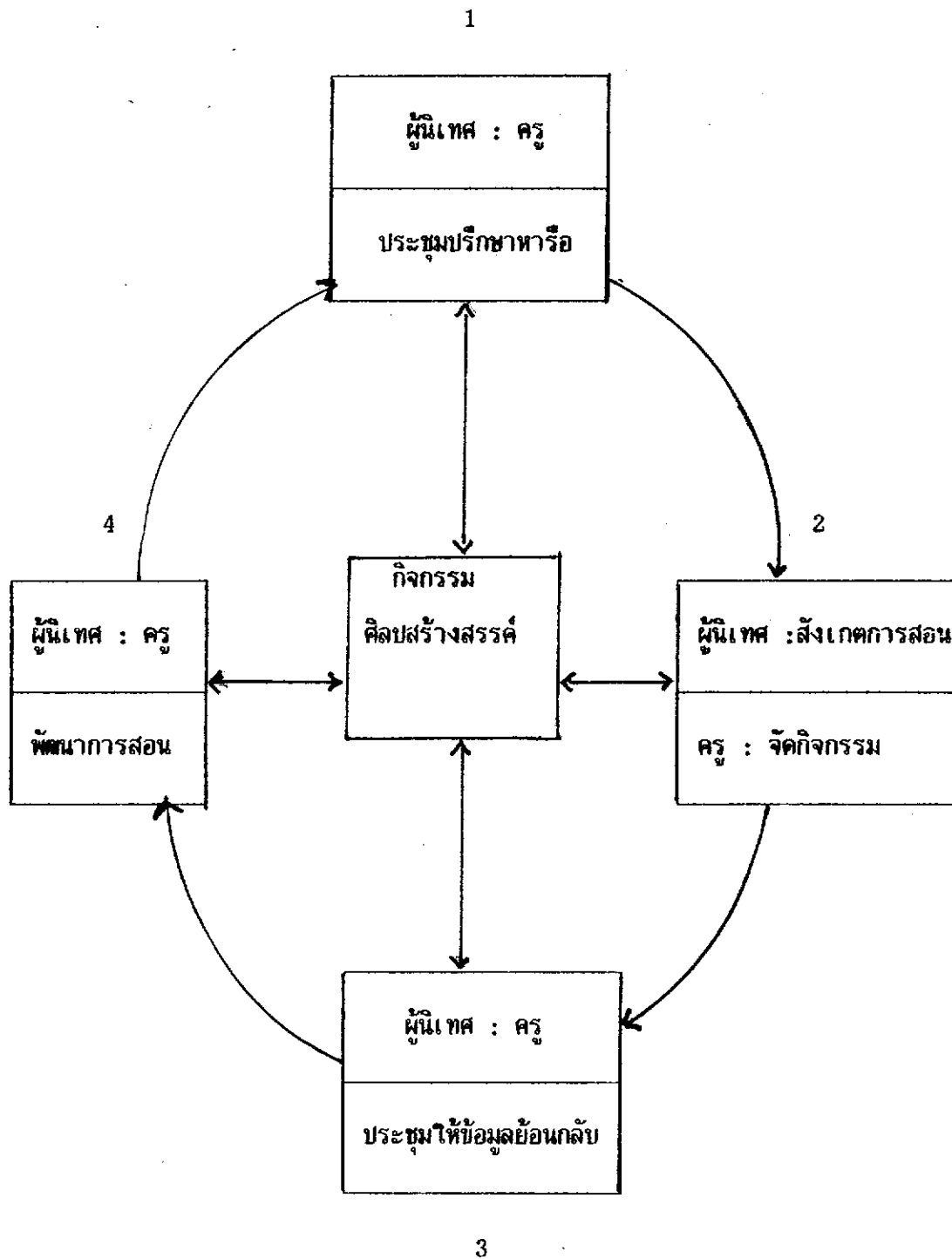
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ พื้นที่ และครูผู้สอนของโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 30 โรงเรียน ซึ่งสุ่มอย่างง่ายมาจากโรงเรียนในอำเภอแม่ริมและอำเภอหางดง อำเภอละ 15 โรงเรียน ให้ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนที่สุ่มมาได้ เป็นกลุ่มตัวอย่างของพื้นที่ และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กเป็นกลุ่มตัวอย่างของครู ถ้าโรงเรียนใดมีครูมากกว่า 1 คน จะใช้วิธีจับสลากมา 1 คน ซึ่งได้พื้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และครูผู้สอน 30 คน แล้วนำมาจับสลากอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง เพื่อกำหนดโรงเรียนในแต่ละอำเภอเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่
 - 1.1 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา แบบมีส่วนร่วม
 - 1.2 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา แบบปกติ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

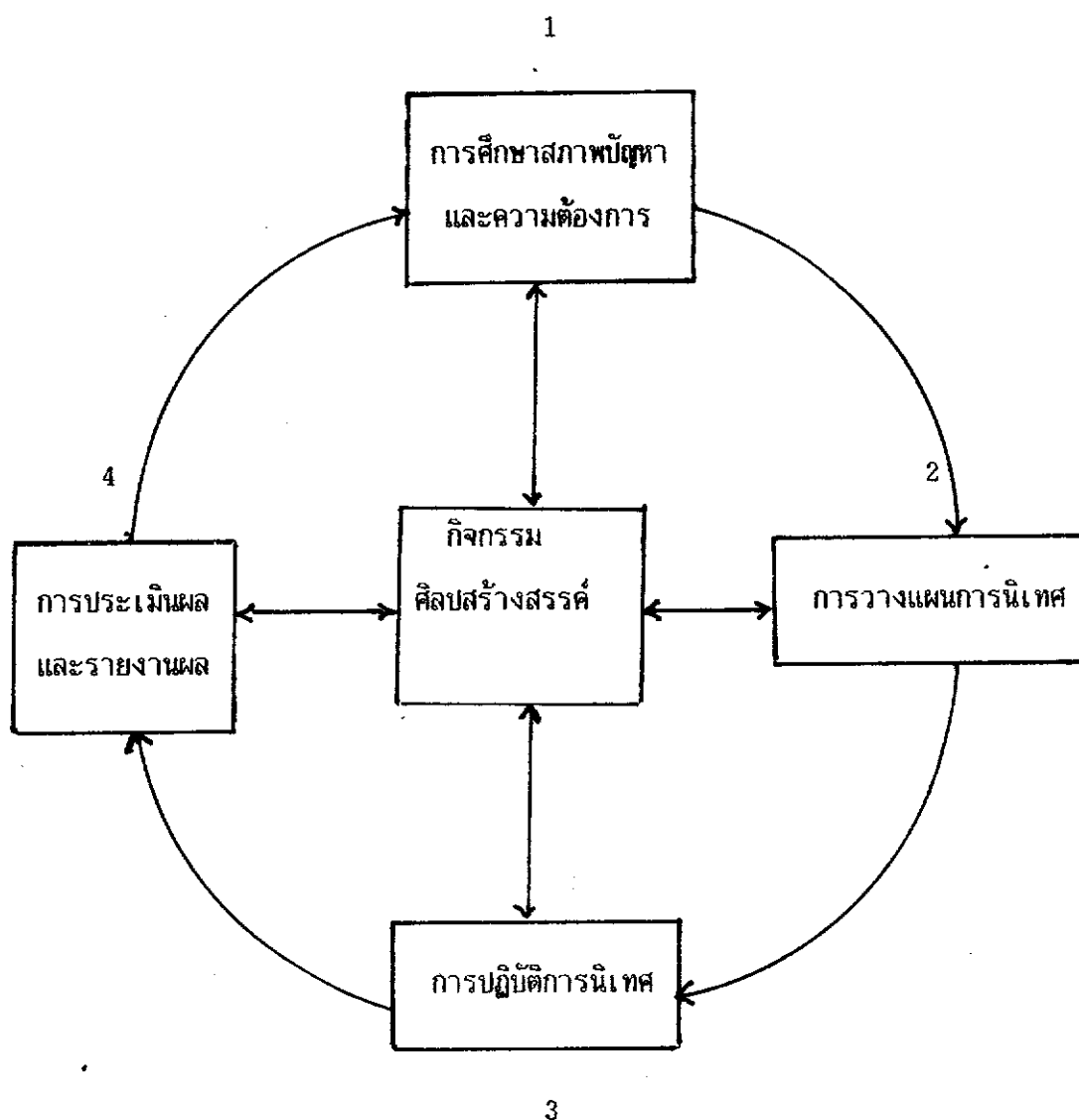
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอนการสร้าง ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1.1 การนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.1.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.1.3 การสร้างบทเรียนโมดูล
 - 1.2 กำหนดรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่ใช้ในการทดลองดังนี้
 - 1.2.1 การนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศ 4 ขั้นตอนตามลำดับผังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

1.2.2 การนิเทศแบบปกติ มีขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศ 4 ขั้นตอน
ตามลำดับ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 กระบวนการนิเทศแบบปกติ

1.3 คำเนินการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิดและหลักการสร้างบทเรียนโมดูลมาประยุกต์จัดทำเป็นชุดฝึกอบรมสำหรับให้ภูมิภาคและครูผู้สอนได้ศึกษาด้วยตนเอง และใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

1.3.1 การกำหนดเนื้อหาที่เป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการนิเทศและการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อจัดทำเป็นชุดฝึกอบรมจำนวน 4 เล่ม ดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

เล่มที่ 2 เรื่อง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

เล่มที่ 3 เรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

(แบบมีส่วนร่วม)

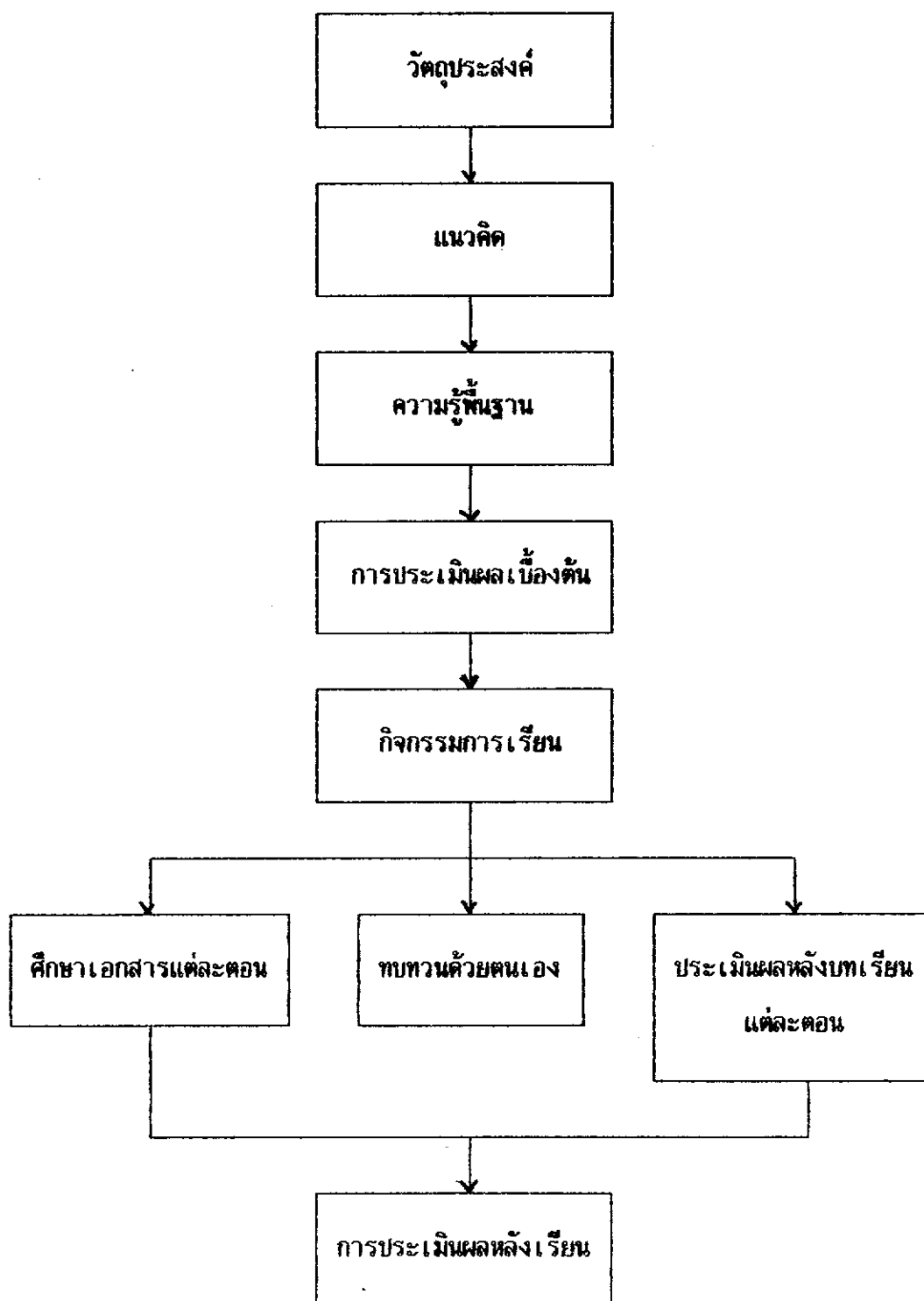
เล่มที่ 4 เรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

(แบบปกติ)

1.3.2 กำหนดแนวคิดและจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับเนื้อหา

1.3.3 กำหนดกิจกรรมการศึกษา และวิธีการประเมินผล

1.3.4 คำเนินการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ตามรูปแบบและโครงสร้างของชุดฝึกอบรม ดังนี้

ภาพประกอบ 3 รูปแบบส่วนประกอบโครงสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

1.4 นำชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและเนื้อหา

ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1.4.1 อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.4.2 อาจารย์เอื้องฟ้า สมบัติพานิช ศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.4.3 อาจารย์นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข นักวิชาการ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.4.4 อาจารย์สมหมาย เชื้อดี นักประชาสัมพันธ์ กองส่งเสริมเด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสัมพันธ์

1.4.5 อาจารย์นพมาศ นิลจินดา อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.5 นำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 นำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและเนื้อหา

1.7 จัดพิมพ์ และจัดทำรูปเล่มชุดฝึกอบรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

2.3 กำหนดจุดประสงค์การวัดพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

2.4 กำหนดเนื้อหาสาระในการวัดพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.4.1 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
- 2.4.2 การเตรียมและการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์
- 2.4.3 การจัดกิจกรรมและประสบการณ์
- 2.4.4 การสร้างบรรยากาศในการเรียน
- 2.4.5 การสรุปและประเมินผลงานของเด็ก

2.5 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาให้ได้ เนื้อหาครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาที่กำหนด

2.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน ความครอบคลุมของเนื้อหาและพฤติกรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

2.6.1 อาจารย์ราตี ทองสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2.6.2 อาจารย์สมหมาย เชื้อดี นักประชาสัมพันธ์ กองส่งเสริมเด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสัมพันธ์

2.6.3 อาจารย์นพมาศ นิลจินดา อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และหาค่า IOC (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์, 2527 : 68 - 69) ซึ่งได้ค่าระหว่าง 0.66 ถึง 1

3. การหาคุณภาพเครื่องมือและผู้สังเกต

3.1 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 คน นำไปทดลองใช้สังเกต

การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

3.2 นำคะแนนที่ได้มาหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกต โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

3.3 การหาความสอดคล้องของผู้สังเกตโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ได้ค่าระหว่าง .875 - .955 และทดสอบความแตกต่างของผลการสังเกตโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวได้ค่า $F = 0.06$ ซึ่งพบว่า ผลการสังเกตของผู้สังเกตทั้ง 3 คน สอดคล้องกันและ ไม่มีความแตกต่างของผลการสังเกต (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก)

ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ครูมีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามที่ท่านสังเกตได้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

พฤติกรรมที่พบมากที่สุด	คะแนนเท่ากับ 5
พฤติกรรมที่พบมาก	คะแนนเท่ากับ 4
พฤติกรรมที่พบบานกลาง	คะแนนเท่ากับ 3
พฤติกรรมที่พบน้อย	คะแนนเท่ากับ 2
พฤติกรรมที่พบน้อยที่สุด	คะแนนเท่ากับ 1

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. <u>การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน</u>					
1.1 มีการจัดเตรียมพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม					
1.2 จัดบรรยากาศภายในห้องเรียนให้ สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์ (เช่น มีพื้นที่สำหรับแสดง ผลงานเด็ก)					
ฯลฯ					
2. <u>การเตรียมและการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์</u>					
2.1 มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนเด็ก ..					
2.2 สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็ก ..					
ฯลฯ					
3. <u>การดำเนินการจัดกิจกรรมและประสบการณ์</u>					
3.1 เตรียมจัดโต๊ะเรียนและอุปกรณ์ให้พร้อม ก่อนที่เด็กจะเข้าเรียน					
3.2 จัดให้เด็กเข้าทำกิจกรรมตามความ สนใจ					
3.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างราบรื่น...					
ฯลฯ					

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
4. <u>การสร้างบรรยากาศในการเรียน</u>					
4.1 ครูให้ความสนใจเด็กอย่างทั่วถึง ..					
4.2 ครูมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกกับเด็ก เช่น การชมเชย การยอมรับเด็ก					
4.3 ให้เด็กมีโอกาสร่วมทำงานกับกลุ่ม ..					
ฯลฯ					
5. <u>การสรุปและประเมินผลงานของเด็ก</u>					
5.1 ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กพูดถึงผลงาน ของตนเอง					
5.2 ให้เด็กร่วมกับอธิบายและสรุปผลงาน ของเพื่อน					
ฯลฯ					

ตัวอย่าง แบบบันทึกการนิเทศ (สำหรับผู้นิเทศกลุ่มควบคุม)

ครั้งที่...วันที่....เดือน.....พ.ศ.2535

โรงเรียน.....อำเภอ.....จังหวัดเชียงใหม่

เริ่มเวลา.....ถึง.....น.

โปรดทำเครื่องหมาย / ใน ☐ หน้าข้อที่ปฏิบัติได้จริง

1. กิจกรรมที่ใช้นิเทศครั้งนี้

- ☐ การเยี่ยมชั้นเรียน
- ☐ การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
- ☐ การสาธิตการสอน
- ☐ การให้คำปรึกษาหารือ
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

2. การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศ

2.1 ศึกษาปัญหาและความต้องการ

- ☐ ทำได้
- ☐ ทำไม่ได้ เพราะ.....

2.2 การวางแผนการนิเทศ

- ☐ ทำได้
- ☐ ทำไม่ได้ เพราะ.....

2.3 การปฏิบัติการณ์นิเทศ

- ☐ ทำได้
- ☐ ทำไม่ได้ เพราะ.....

2.4 การสรุปและประเมินผล

- ☐ ทำได้
- ☐ ทำไม่ได้ เพราะ.....

3. บันทึกเพิ่มเติม.....

แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest design (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2528 : 77)

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครู ก่อนการทดลอง (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน ซึ่งได้รับการฝึกวิธีสังเกตและทดลองการสังเกตพฤติกรรมได้เหมือนกันหรือใกล้เคียงกับผู้วิจัย ทำการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครู กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและแบบปกติ
2. ประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนที่ทำหน้าที่นิเทศ และครูผู้สอนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่ละกลุ่ม เพื่อชี้แจงแนวทางการปฏิบัติการนิเทศ ดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลองศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 1, 2 และ 3 แล้วนำไปปฏิบัติการนิเทศแบบมีส่วนร่วม
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 1, 2 และ 4 แล้วนำไปปฏิบัติการนิเทศ แบบปกติ
3. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติการนิเทศตามที่กำหนดในระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยครูจะได้รับการนิเทศสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงแผนการปฏิบัติการนิเทศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วัน	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	โรงเรียนที่	โรงเรียนที่
จันทร์	1, 2, 3, 4, 5, 6	1, 2, 3, 4, 5, 6
อังคาร	7, 8, 9, 10, 11, 12	7, 8, 9, 10, 11, 12
พุธ	13, 14, 15, 1, 2, 3	13, 14, 15, 1, 2, 3,
พฤหัสบดี	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	4, 5, 6, 7, 8, 9,
ศุกร์	11, 12, 13, 14, 15	10, 11, 12, 13, 14, 15

4. สังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครู หลังการทดลอง (Posttest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน เป็นผู้ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำคะแนนที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 2 แสดงแผนการดำเนินการทดลองของผู้วิจัย

สัปดาห์ที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	ทดสอบก่อนการทดลอง	ทดสอบก่อนการทดลอง
2, 3	1. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงและตกลงกับ ผู้นิเทศและครูผู้สอนเกี่ยวกับการ ศึกษาชุดฝึกอบรมฯ ใช้เวลา 1 วัน 2. ผู้นิเทศและครูผู้สอนศึกษาชุด ฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 1, 2 และ 3	1. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงและตกลงกับ ผู้นิเทศและผู้สอนเกี่ยวกับการศึกษา ชุดฝึกอบรมฯ ใช้เวลา 1 วัน 2. ผู้นิเทศและครูผู้สอนศึกษาชุด ฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 1, 2 และ 4
4 - 9	1. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์ 2. ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบบันทึกการนิเทศ	1. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์ 2. ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศแบบปกติ โดยใช้แบบบันทึกการนิเทศ
10	ทดสอบหลังการทดลอง	ทดสอบหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ทาค่าสถิติพื้นฐานของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
ก่อนและหลังการทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 59 - 65) คือ

1.1 ค่าเฉลี่ย

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต โดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach)
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 170 - 171)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อน
ประถมศึกษา ระหว่าง 2 กลุ่ม ใช้ t-test Independent (ล้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2528 : 84 - 86)
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับ
ก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่ม ใช้ t-test Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.
2528 : 87 - 88)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

M แทน ค่าเฉลี่ยคะแนน

S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน อัตราส่วน t ที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มครูที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนและหลังการได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติ ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาภายใน
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		M	S	M	S	
กลุ่มทดลอง	15	103.53	5.04	200.40	5.24	34.89**
กลุ่มควบคุม	15	105.07	5.62	179.93	4.68	15.12**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการจัด
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
แสดงว่าการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติทำให้ครูระดับก่อนประถมศึกษา มีความ
สามารถในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับ
การนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติ ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t
กลุ่มทดลอง	15	96.87	3.28	6.34**
กลุ่มควบคุม	15	74.87	4.38	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่าความสามารถในการจัดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาของครูกลุ่มทดลองที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และ
ครูกลุ่มควบคุมที่ได้รับการนิเทศแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าการนิเทศแบบมีส่วนร่วมทำให้ครูระดับก่อนประถมศึกษามีความสามารถ
ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าการนิเทศแบบปกติ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งสรุปสาระและผลการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนและหลังการได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติ
2. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 85 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่พำนักที่พื้นที่ภาค และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 โรงเรียน เป็นกลุ่มทดลอง 15 โรงเรียน กลุ่มควบคุม 15 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่

3.1.1 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา แบบมีส่วนร่วม

3.1.2 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา แบบปกติ

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับ ก่อนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. วิธีดำเนินการทดลอง

4.1 การเตรียมการทดลอง ผู้วิจัยได้ชี้แจงแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ให้ผู้ช่วยวิจัยทราบเพื่อถือปฏิบัติในการสังเกต ก่อนการทดลอง

4.2 ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ชั้นเด็กเล็ก ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ละกลุ่ม เพื่อชี้แจงการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการปฏิบัติการนิเทศ โดยกลุ่มทดลองศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่อง การนิเทศภายใน โรงเรียน การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา และการนิเทศการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม แล้วปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม กลุ่ม

ควบคุมศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา และการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แบบปกติ แล้วปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศแบบปกติ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง

4.4 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกต อีกครั้งหนึ่ง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับ ที่ใช้ในการสังเกตก่อนการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เปรียบเทียบความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครู ระดับก่อนประถมศึกษาภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบกลุ่มไม่มีอิสระ จากกัน

5.2 เปรียบเทียบความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับ ก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบกลุ่มมีอิสระจากกัน

สรุปการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการ นิเทศแบบมีส่วนร่วมและครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ ปรากฏผลดังนี้

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและครูระดับก่อนประถม ศึกษที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และครูระดับก่อนประถม ศึกษที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีความสามารถ ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 นั้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคู่มือ ในการดำเนินการนิเทศและการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ในระดับก่อนประถมศึกษา จึงทำให้ ครูและผู้นิเทศมีความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ในระดับก่อนประถมศึกษา เป็นอย่างดี ซึ่งสภาพก่อนการทดลองนั้น พบว่าพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครู กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่เป็นไปตามกระบวนการเรียนการสอน โดยครูในกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อมีการศึกษาจากชุดฝึกอบรมด้วย ตนเอง และได้รับการนิเทศแล้ว พบว่า ครูกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของการจัด กิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังปรากฏในตาราง 3 ดังนั้น จึงกล่าว ได้ว่าการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ทำให้ครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสามารถจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้นิเทศในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสามารถนิเทศ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาได้ตรงตามเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจาก ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองสร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการสร้างบทเรียนโมดูล มีกระบวนการที่ครูและ ผู้นิเทศสามารถศึกษา ปฏิบัติกิจกรรม วัดและประเมินความสามารถได้ด้วยตนเอง ซึ่งการสร้าง ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองดังกล่าว ได้นำเอาหลักการและเนื้อหาของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษามาเขียนเพื่อให้ความรู้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยครูและผู้นิเทศ สามารถศึกษาและตรวจสอบความรู้ความเข้าใจได้จากการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบ คุณภาพของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ และยังมีโอกาสได้ทบทวนปรับปรุงเพื่อไปสู่เป้าหมาย ได้ ดังนั้นครูจึงสามารถจัดกิจกรรมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ซึ่งระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ นอกจากนี้ครูยังสามารถคิดริเริ่มกิจกรรมใหม่ ๆ ให้เด็ก ทำ และมีการนำวัสดุเหลือใช้ตลอดจนวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมอีกด้วย ผลการศึกษา

ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป. : 89) ที่กล่าวว่า บทเรียนโมดูลเป็นกระบวนการเรียนที่เป็นระเบียบแบบแผน สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าทุกระยะ และยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แลงสตัฟ (Langstaff. 1972 : 1566-A) ที่พบว่า การเรียนจากบทเรียนโมดูลช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทำให้การเรียนการสอนเป็นระบบกว่าเดิม

1.2 ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้รับการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการที่ครูและผู้นิเทศได้ศึกษากระบวนการนิเทศจากชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และจากการจัดระบบการนิเทศ ซึ่งเป็นการกำกับดูแลให้เป็นไปตามขั้นตอนของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบปกติ โดยผู้นิเทศปฏิบัติตามตารางการนิเทศ และใช้แบบบันทึกนิเทศสำหรับบันทึก วัน เวลาที่นิเทศ ตลอดจนพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อทราบอุปสรรคปัญหาของการนิเทศ และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอน ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้การนิเทศดำเนินไปอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และครูได้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการเตรียมการจัดกิจกรรมและสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างราบรื่น

อนึ่ง เนื่องจากการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติ เป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งผู้นิเทศและครูเป็นผู้รู้ปัญหาการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ดังนั้น การปฏิบัติการนิเทศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จึงเป็นการทำงานเพื่อวางแผนในการแก้ไข และปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ผู้นิเทศให้ความสำคัญต่อการนิเทศ และการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ จึงทำให้ครูได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้นิเทศ โดยให้การสนับสนุน ด้านสื่ออุปกรณ์และอื่น ๆ ครูจึงมีกำลังใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ฉลอง ปันทอง (2527 : 9) ที่กล่าวว่า การนิเทศโดยบุคลากรของโรงเรียนสามารถนิเทศได้อย่างสม่ำเสมอและบ่อยครั้ง จึงทำให้การดำเนินงานไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง และสุนทร โคลมี (2529 : ง) ได้สรุปแนวคิดไว้ว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน คือการวางแผน การสร้างความเข้าใจและการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ไมเนอร์ (Minor. 1964 : 27 - 31) ที่กล่าวว่า การนิเทศ

ภายในโรงเรียนเป็นการกระตุ้นให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนอุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ (2528 : 32) ให้ความเห็นว่าการนิเทศภายในโรงเรียนทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และยังทำให้ครูเกิดความมั่นใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการทำงานอีกด้วย

2. จากผลการศึกษาพบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และในการศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่า ครูที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

การนิเทศแบบมีส่วนร่วมมีกระบวนการที่ประยุกต์มาจากการนิเทศแบบคลินิก และการใช้วิธีนิเทศโดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ซึ่งมีขั้นตอนที่ครูและผู้นิเทศปฏิบัติร่วมกัน ครูจึงมีส่วนรับรู้ต่อการนิเทศทุกขั้นตอน ส่วนผู้นิเทศในฐานะผู้ร่วมงานมีความเป็นกันเองกับครูมากขึ้น จึงทำให้ครูไม่รู้สึกวิตกกังวลต่อการนิเทศ อันเป็นผลให้ครูและผู้นิเทศมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันตลอดขั้นตอนของการนิเทศ และจากการที่ครูได้รับข้อมูลย้อนกลับในขั้นตอนของการประชุมหลังจากการสังเกตการสอนแล้ว ทั้งครูและผู้นิเทศได้ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายถึงกระบวนการเรียนการสอนจึงทำให้ครูรู้ในสิ่งที่พัฒนาตนเอง โดยมีผู้นิเทศให้ความร่วมมือสนับสนุนในการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงพบว่า ครูที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมมีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สูงกว่าครูในกลุ่มควบคุม

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการนิเทศแบบปกติซึ่งผู้นิเทศมีบทบาทในการนิเทศมากกว่าครู ส่วนครูเป็นผู้รับการนิเทศแต่เพียงฝ่ายเดียวและ ไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน จึงทำให้ครูคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนได้น้อย เนื่องจากไม่มีผู้นิเทศคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้นิเทศใช้วิธีการนิเทศหลายวิธี วิธีที่ใช้มากตามลำดับได้แก่ การสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การพบปะสนทนา และการสาธิตการสอน ซึ่งแต่ละวิธีมีเทคนิคการใช้ให้เหมาะสมกับการนิเทศที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ที่ครูมีปัญหานั้น การใช้วิธีการสังเกตการสอนและสาธิตการสอนจะช่วยให้ครูแก้ปัญหา

ได้ดี ดังนั้นจึงพบว่าในกระบวนการนิเทศแบบปกติ ครูและผู้นิเทศมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันค่อนข้างน้อย และการแก้ปัญหาการเรียนการสอนจึงเป็นหน้าที่ของครู ซึ่งเป็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูด้วย

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ ไทยพานิช (2525 : 22 - 25) ที่กล่าวว่า การนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตการสอนโดยตรงเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน และยังตรงกับแนวคิดของ เซอร์จิโอแวนนี และสตาร์แรท (Sergiovanni and Starrat. 1979 : 305) ที่กล่าวว่า การนิเทศแบบคลีนิกมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ และให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ซึ่งครูและผู้นิเทศมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น นอกจากนี้ โคแกน (Cogan. 1973 : 9) มีความเห็นว่า การนิเทศแบบคลีนิกอาศัยข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนจะช่วยให้ครูมีการปรับปรุงการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รีวิส (Revis. 1977 : 311 - 315) ที่ได้ศึกษาความแตกต่างในพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้นิเทศแบบคลีนิกพบว่า ครูและผู้นิเทศได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดเผย มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยและยังพบอีกว่า ครูให้ความสนใจต่อการนิเทศแบบคลีนิก ซึ่งสร้างแรงจูงใจให้ครูพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนการสอน

ดังนั้น การนิเทศแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นกิจกรรมการนิเทศที่ช่วยให้ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สูงขึ้น ซึ่งควรที่จะได้รับการส่งเสริมและขยายผลการนิเทศในรูปแบบนี้ให้แพร่หลายต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ครูและผู้นิเทศในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้ความสนใจต่อการศึกษาคุศฝึกอบรมด้วยตนเองเป็นอย่างมาก เนื่องจากขาดเอกสารและคู่มือเกี่ยวกับการนิเทศและการจัดกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ซึ่งครูมีความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม และเห็นว่า คุศฝึกอบรมด้วยตนเอง อ่านเข้าใจง่าย มีลำดับขั้นตอนที่สามารถ

ปฏิบัติตามได้ และยังช่วยให้ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนุกสนานและเกิดการเรียนรู้
อีกด้วย

2. ในระยะต้น ๆ ของการทดลอง ครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความวิตกกังวล
ต่อการนิเทศค่อนข้างสูง ในเวลาต่อมาครูทั้ง 2 กลุ่ม เริ่มคุ้นเคยต่อการนิเทศ โดยเฉพาะครู
ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีความกระตือรือร้นเพิ่มมากขึ้น โดยมีการปรับปรุง
การเรียนการสอนได้ในเวลาอันรวดเร็ว และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในกระบวนการนิเทศจึง
ทำให้บรรยากาศของการนิเทศเป็นไปในทางที่ดี

3. ผู้นิเทศซึ่งเป็นผู้บริหารของโรงเรียนมีความสนใจต่อกระบวนการนิเทศภายใน
ทั้ง 2 กลุ่ม โดยเห็นว่ากระบวนการนิเทศมีขั้นตอนที่ง่ายต่อการปฏิบัติ และพบว่าวิธีการนิเทศแบบ
ปกติที่ผู้นิเทศในกลุ่มควบคุมใช้มากตามลำดับคือ การสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การพบ
ปะสนทนา การสาธิตการสอน และการพาไปศึกษานอกสถานที่

4. ในช่วงท้ายของการทดลอง ครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความกระตือรือร้น
ในการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เลือกทำไว้หลายอย่าง และมีการ
นำเอาวัสดุในท้องถิ่น และวัสดุเหลือใช้มาทดแทนสิ่งที่ทำ ได้ยากและมีราคาแพง ซึ่งสามารถ
แก้ปัญหาการขาดสื่อและอุปกรณ์ได้

5. เด็กในชั้นเรียนของครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความสนใจและตื่นตัว
ในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการเล่นกับสนับทึบด้วยวิธีต่าง ๆ การปั้นด้วยแป้งโด
ที่มีสีสดสวย และการประดิษฐ์ เช่น การร้อยดอกไม้ การพับใบตอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า
เด็กมีสมาธิในขณะทำกิจกรรม กล่าวพูด กล่าวแสดงออกและมีความภาคภูมิใจในการเสนอผลงาน
โดยเฉพาะเด็กที่พูดภาษาถิ่น ได้มีโอกาสฝึกทักษะการพูดด้วยภาษากลางมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการใช้เอกสารชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เกี่ยวกับการนิเทศและการจัดกิจกรรม
ศิลปสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางและทั่วถึง และควรจัดทำชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เกี่ยวกับการ
นิเทศกับการจัดกิจกรรมอื่นบ้าง เพื่อให้ครูและผู้นิเทศ ได้ศึกษาและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม

2. ควรสนับสนุนให้ครูและผู้นำเทศสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเกี่ยวกับการนิเทศและการจัดกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเผยแพร่ให้มีการใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางต่อไป

3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ โดยเพิ่มรายละเอียดและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมประจำวันเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น เพื่อเป็นแนวทางให้ครูปฏิบัติ โดยเฉพาะครูที่ไม่ได้รับการศึกษาอบรมมาก่อนจะสามารถจัดกิจกรรมได้

ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติในกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมกลางแจ้ง ฯลฯ

2. ควรได้มีศึกษาเปรียบเทียบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมกับการนิเทศในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การนิเทศทางไกล การนิเทศโดยใช้สื่อ เช่น เทปบันทึกเสียง หรือเทปโทรทัศน์ เป็นต้น

3. ควรได้มีศึกษาการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ในชั้นอื่น ๆ เช่น ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ บ้าง

4. ควรได้มีศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและแบบปกติ โดยศึกษาในด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะภาษา ด้านการเล่าเรื่อง ฯลฯ

5. ควรได้มีศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและแบบปกติ โดยศึกษาในด้านความกล้าในการแสดงออก ความเป็นผู้นำ ความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

บรรณาการ

บรรณานุกรม

- กรวิภา สรรพกิจจานง. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชิ้นงานและแบบอิสระ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป. การประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงาน. การดำเนินงานการศึกษาระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การดำเนินการตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียน การสังเกตการสอนในโรงเรียน ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสามเจริญพานิช, 2529.
- _____. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539.) กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2533. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กอววิชาการ. การประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศระดับก่อนประถมศึกษา. ม.ป.ท., 2533. เอกสารเย็บเล่ม.
- _____. การพัฒนาารูปแบบการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2527.
- _____. แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน หน่วยศึกษานิเทศก์. คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.
- _____. เทคนิคและกระบวนการนิเทศ. ชุดฝึกอบรมศึกษานิเทศก์, สปจ. สปอ/ก กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

- จงใจ ขจรศิลป์. การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินทิพพาน์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- จรรยา เอี่ยมสะอาด. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้และวิธีสอนแบบบรรยาย. ปรินทิพพาน์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- จารี สิลาคม. ตัวแปรที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อการนิเทศแบบคลินิก ของผู้ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- ฉลอง ปิ่นทอง. "การนิเทศภายในโรงเรียน," มิตรครู. 26(9) : 14 - 17 ; 15 พฤษภาคม 2527.
- ชมพู่ ฤทธิชัย. กฤษฎา ๗ อยู่ธยา. หน่วยการเรียนรู้การสอน 2519. เอกสารประกอบการสอน, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- _____. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำหน่วยการสอน. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2525.
- ชลอ บุญก่อ. "หน่วยบทเรียนไมโคร," สารพัฒนาหลักสูตรปีที่ 10. 20 - 34 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2533.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. "การนิเทศการศึกษา," เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 243 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู กรุงเทพฯ : กรมฝึกหัดครู จงเจริญการพิมพ์, 2525.
- ขารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, ม.ป.ป.
- _____. การนิเทศการศึกษา. ชลบุรี : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2520.

ชูศรี วงศ์รัตน์. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ธีระ จิตต์จนะ. การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์ เรื่องไฟฟ้าในระดับ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดบทเรียนไม่คลกับการสอนปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

ถวัลย์ มาศจรัส. "ศิลปะกับชีวิตเด็ก," มิตรครู. 26(3) : 51; 15 กุมภาพันธ์

2527.

นางลักขณ์ เวศม์รัชสกุล. เจตคติที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิคของผู้บริหารโรงเรียนและครู

อาจารย์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2533. อัดสำเนา.

น้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ. โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา

ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2527.

นิพนธ์ ไทยพานิช. การนิเทศแบบคลินิค (การนิเทศแบบมีส่วนร่วม). กรุงเทพฯ : รุ่งเรือง

สาส์นการพิมพ์, 2528.

_____. การนิเทศแบบคลินิค. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2531.

_____. "การนิเทศแบบคลินิค," บริหารสัมพันธ์ 25. กรุงเทพฯ : ธเนศวรการพิมพ์,

2525.

นิยม ทองอุดม. การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องบรรยากาศ โดยใช้บทเรียนไม่คลกับการสอนปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

บุญชม ศรีสะอาด. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.

บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ :

ไอ.เอส. ปรี้นตั้งเข้าส์, 2527.

- ประทาน อ่อนไสว. ผลการทดลองสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนแบบส่วท.ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ประยูร ลังการพันธ์ุ. การนิเทศโดยใช้คณะกรรมการร่วมในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษากลุ่มนครสันติ อำเภอก. เมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532. อัดสำเนา.
- ประสิทธิ์ พรหมตัน. "ลองมาใช้ในการนิเทศแบบนั้นกันหน่อยเป็นไร," สารพัฒนาหลักสูตร. 3(32) : 55 - 56; พฤศจิกายน 2527.
- _____. การประยุกต์ใช้วิธีการนิเทศแบบคลินิคในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529. อัดสำเนา.
- ประสาน เสริฐปัญญา. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 9 การนิเทศการศึกษาขั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : ชุติมาการพิมพ์, 2528.
- ปราณีต มาลัยวงศ์. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบปกติ. ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- พงษ์ชัย พัฒนผลไพบุลย์. การคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อัดสำเนา.
- พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยใช้และไม่ใช้รูปเรขาคณิตเป็นสื่อ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- พัชรีย์ ผลโยธิน. การพัฒนาและการนิเทศครูระดับก่อนประถมศึกษา ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา. หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.

- พิชัย ปานยิ้ม. การศึกษาการปฏิบัติงานและปัญหาการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์
 ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- ภรณ์ ศุริศณะ. เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์, 2524.
- เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 โอเคียนสโตร์, 2528.
- รวีวรรณ เทนอิสระ. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 เรื่องเวกเตอร์ซึ่งสอนโดยหน่วยการเรียนรู้การสอนกับการสอนปกติ.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2522. อัดสำเนา.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
 อักษรไทย, 2529.
- เรไร ชนะการ. การใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก. วิทยานิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
 อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท
 ศึกษาพรจำกัด, 2528.
- เลิศ อนันทนะ. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟิควอร์ท, 2523.
- เลิศลักษณ์ สุกแก้ว. การศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน
ในโครงการอนบาลชนบท ของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเขตการศึกษา 2.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- วราภรณ์ รักวิจัย. เอกสารประกอบการสอน กร.531 กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก
ก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

- วาลี ประสงค์. การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- วิชัย คิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอน : มติใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์น, 2521.
- _____. "ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ," ใน สรุปการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก (Art Camp). หน้า 113 - 114. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. "กิจกรรมศิลปะกระตุ้นพัฒนาการทางศิลปะ," ใน เอกสารประกอบชุดวิชา 21201 พฤติกรรมวัยเด็ก เล่มที่ 2 หน่วยที่ 8 - 15 หน้า 292. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- เวช มงคล. การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการหาปริมาตรของรูปทรงเรขาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้บทเรียนโมเดลกับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2521. อัดสำเนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2530.
- สังัด อุทรานนท์. การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2530.
- สมพร ศรีใส. การพัฒนาแนวทางการนิเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ สายเทพ. การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530. อัดสำเนา.

- สมาน อัครภูมิ. การสร้างโปรแกรมการฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศแบบคลินิก สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- สาตินี บุไรคม. การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- สาย ภาณุรัตน์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2517.
- สันต์ ธรรมบัวรุ่ง. หลักการนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2526.
- สีปนนท์ เกตุทัต. การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เอกสารรายงาน : คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2529.
- สุชาติ ศรีสุวรรณ. การจัดนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- สุนทร ไคลมี. การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- สุภาลักษณ์ พงษ์สุธรรม. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เมตริกซ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบหน่วยการเรียนรู้กับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ. การสร้างชุดการสอนตามเอกัตภาพวิชาการออกแบบสำหรับนิสิตศิลปศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.
- อาคม จันทสุนทร. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสัมมนาทางการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิงคารวัฒน์. หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายใน
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2528.

Acheson, Keith A. and Merith D. Gall. Techniques in the Clinical Supervision of Teachers Preservice on Inservice Applications. New York : Longman Inc., 1980.

Barr, A.S., W.H. Burton and L.J. Brueckner. Supervision democratic leadership in the improvement of learning. 2nd ed. New York : Appleton, Century Company, Inc., 1947.

Bogner, Donna Jean. "Creative Processing Correlates Scientifically and Artistically Creative Gifted Adolescents," Dissertation Abstracts International. 42(07) : 3100-A ; January, 1982.

C.A.T. How to Get the Most Out of This Minicourse. Australia: Macquarie University, 1981. Introductory.

Campbell, D.M. Dissertation Abstracts International. 44(8) : 2409-A; February, 1982.

Cogan, Morris L. Clinical Supervision. Boston : Houghton Mifflin, 1973.

Disnner, Ernest Keith. "Proficiency Modules VS Tradition Teaching in Development Reading Methodology Courses," Dissertation Abstracts. 34(10) : 6494-A; April, 1974.

Flanders, Ned A. "Interaction Analysis and Clinical Supervision," Journal of Research and Development in Education. 9 : 47 - 48; Winter 1976.

Gordon, B. "Teacher Evaluate Supervisory Behavior in the Individual Conference," Clearing House. 49(4976) : 231 - 238.

Gwynn, J. Minor. Theory and Practice of Supervision. New York : Dodd, Mead and Company, 1964.

Harper, Martha Jane Armstrong. "The Development and Evaluation of a Multimedia Self-Instructional Package in Beginning French at Tarrant County Junior College," Dissertation Abstracts International. Vol. 32. p. 5669A - 5670A; 10, 1972.

Houston and others. Development Instruction Modules. Houston, Texas : College of Education, University of Texas, 1972.

- Kelley, Ramona M. and Daniel. "Effects of An Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experiences on the Development of Creativity in First Graders," Dissertation Abstracts International. 40(01) : 32-A; July, 1983.
- Krall, Paul Vernon. "Teaching the Creative Use of Art to Church School Teachers in a Workshop Experience," Dissertation Abstracts International. 43(04) : 1101-A ; October, 1982.
- Langstaff, A.L. "Development and Evaluation of An Auto - Instruction Media Package for Teacher Education," Dissertation Abstracts International. Vol.33 p.1566A; 4; October, 1972.
- Lawrence, C.A. "Curriculum - Making in The United States," Teachers College Record. December, 1973.
- Luca, Mark. Art Education : Strategies of Teaching. Englewood Cliffs, N.J.; Prentice - Hall, 1968.
- Meeks, Elija B. "Learning Packages Versus Conventional Methode of Instruction," Dissertation Abstracts International. Vol.32. p. 4295A - 4296A; 8, February, 1972.
- Parsons, J. and others. "Criteria for Selecting Evaluation or Development Learning Modules," Educational Technology. 4 : 31 - 32 ; February, 1976.
- Reavis, Charles A. "A Test of the Clinical Supervision Model," The Journal of Education Research. 70(311 - 315; July/August 1977.
- Sasscer, John Clarence. "The Development, Implementation and Evaluation of Modularized Student Centered Biology Curriculum at the College Level," Dissertation Abstracts. 34(11) : 6957 - 6958-A, May, 1974.
- Sergiovanni, Thomas J and Robert J, Starratt. "Toward a Theory of Clinical Supervision," Journal of Research and Development in Education. 9 : 20 - 29 ; 1976.
- Stapp, Ray V. "Relationship of Measures of Creativity General Intelligence and Memory," Dissertation Abstract International. 5258-A; June, 1964.
- William, Frank E. "Training Children to be Creative may have Little Effect on Original Classroom Performances," in Current Readings in Psychology. New York : John Wiley and sons., 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ความสอดคล้องของผู้สังเกต และความแตกต่างของผลการสังเกต
2. ความเชื่อมั่นของแบบสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
3. แบบสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

1. ค่าความสอดคล้องของผู้สังเกตและความแตกต่างของผลการสังเกต

1.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกต 3 คน มีดังนี้

ผู้สังเกต (คนที่)	r
1, 2	0.933**
1, 3	0.875**
2, 3	0.955**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

1.2 ค่าความแปรปรวนของการสังเกต

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	67.6	33.8	.06
ภายในกลุ่ม	12	6747.4	562.363	
รวม	14	6815		

2. ความเชื่อมั่นของแบบสังเกต หาค่าโดยวิธี α -Coefficient มีค่าเป็น 0.97

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

โรงเรียน.....สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ.....

จังหวัดเชียงใหม่ ผู้สังเกต..... วันที่....เดือน.....พ.ศ. 2535

คำชี้แจง ให้สังเกตพฤติกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาตามหัวข้อและรายการที่กำหนดโดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ แล้วเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่พบมากที่สุด	คะแนนเท่ากับ 5
พฤติกรรมที่พบมาก	คะแนนเท่ากับ 4
พฤติกรรมที่พบบานกลาง	คะแนนเท่ากับ 3
พฤติกรรมที่พบน้อย	คะแนนเท่ากับ 2
พฤติกรรมที่พบน้อยที่สุด	คะแนนเท่ากับ 1

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน					
1.1 ห้องเรียนมีพื้นที่ กว้าง สะอาด และสะดวก ต่อการทำ กิจกรรม					
1.2 มีการจัดมุมศิลปะ <u>เป็นปัจจุบัน</u> และ <u>เปิดกว้าง</u> สำหรับ ให้เด็กได้ใช้ตามความสนใจ					
1.3 จัดห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ					
1.4 มีการตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานทางศิลปะ <u>อย่างงดงาม</u>					
1.5 มีการเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้เป็นสัดส่วน <u>เรียบร้อย</u> และ <u>ปลอดภัย</u>					
1.6 มีการจัดที่สำหรับทำกิจกรรมไว้อย่าง <u>เหมาะสม</u>					
1.7 จัดสื่อและอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก					
1.8 มีการจัดป้ายนิเทศและที่แสดงผลงานของเด็กไว้อย่างดี					
1.9 ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งห้องเรียน					
1.10 มีการจัดเตรียมอ่างล้างมือ ผ้าเช็ดมือไว้ <u>เพียงพอ</u> กับจำนวนเด็ก					
รวมคะแนน					

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
2. การจัดเตรียมและการใช้สื่อ - วัสดุอุปกรณ์					
2.1 จัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ไว้ในสภาพที่พร้อมจะให้เด็กทำกิจกรรม					
2.2 สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีเพียงพอกับจำนวนเด็ก					
2.3 สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก					
2.4 สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก					
2.5 สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมที่จัด					
2.6 จัดหาและใช้สื่อ - วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นประกอบการจัดกิจกรรม					
2.7 เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์					
2.8 มีการจัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกต่อการใช้					
2.9 ครูใช้สื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรม					
2.10 มีการจัดเก็บสื่อ - วัสดุอุปกรณ์อย่างเรียบร้อยหลังจากใช้แล้ว					
รวมคะแนน					

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
3. <u>การจัดกิจกรรมและประสบการณ์</u>					
3.1 ใช้วิธี <u>สร้างความสนใจ</u> ให้เด็กอยากเรียนก่อนเริ่มกิจกรรม.	...	...	...	...	
3.2 จัดกิจกรรมได้ <u>สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย</u> ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา	...	...	...	...	
3.3 มีการ <u>แบ่งกลุ่มเด็ก</u> เข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างอิสระและ <u>เป็นระเบียบ</u>	...	...	...	...	
3.4 ครูและเด็ก <u>สร้างข้อตกลง</u> ร่วมกันในการปฏิบัติงาน <u>ไว้อย่างชัดเจน</u>	...	...	...	...	
3.5 มีการ <u>สาธิตการใช้อุปกรณ์และกิจกรรมใหม่ ๆ</u> ให้เด็กทุกคน <u>เข้าใจ</u>	...	...	...	...	
3.6 ให้โอกาสเด็กได้ <u>เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ</u> ทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม	...	...	...	...	
3.7 ครูแนะนำการทำกิจกรรมได้อย่าง <u>ชัดเจนและ</u> <u>ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย</u>	...	...	...	...	
3.8 ให้เด็กมี <u>อิสระ</u> ในการทำกิจกรรมและเสนอผลงาน	...	...	...	...	
3.9 ครูดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนขณะทำกิจกรรม	...	...	...	...	
1.10 ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็ก <u>คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง</u> ขณะทำกิจกรรม	...	...	...	...	
รวมคะแนน					

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
4. การสร้างบรรยากาศในการเรียน					
4.1 ให้การยอมรับเด็กทุกคนโดยการแสดงออกทางวาจา และท่าทาง					
4.2 ให้ความสนใจรับฟังความคิดเห็นของเด็กทุกคน อย่างตั้งใจ					
4.3 ใช้คำพูดกระตุ้นให้เด็กได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงานศิลปะ					
4.4 ใช้วิธีกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดใหม่ ๆ ทางศิลปะ					
4.5 ยกย่องชมเชยเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ อย่างทั่วถึง					
4.6 ใช้วิธีจูงใจให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะให้ครบทุกกิจกรรม...					
4.7 ให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนานและ มีความสุข					
4.8 ครูมีอารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นกันเองกับเด็กทุกคน..					
4.9 ครูชมและวิจารณ์ผลงานของเด็กอย่างยุติธรรม					
4.10 ครูควบคุมสถานการณ์ในห้องเรียนได้ดี					
รวมคะแนน					

รายการ	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
5. <u>การสรุปและประเมินผลงานของเด็ก</u>					
5.1 <u>ให้เด็กได้ทราบเกี่ยวกับวิธีประเมินผลงานศิลปะของเด็ก</u>	...	...	...	...	
5.2 <u>ใช้วิธีประเมินผลหลาย ๆ แบบ เช่น การสังเกต</u> <u>ซักถาม และตรวจผลงาน</u>	...	...	...	...	
5.3 <u>ให้การยอมรับในคุณค่าของผลงานเด็กทุกคนโดยนำ</u> <u>ผลงานเด็กแสดงไว้ให้เห็น</u>	...	...	...	...	
5.4 <u>ให้โอกาสเด็กได้เสนอผลงานของตนโดยบอกชื่อและ</u> <u>เล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงาน</u>	...	...	...	...	
5.5 <u>สังเกตการปฏิบัติงานของเด็กในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</u> <u>เช่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การยอมรับ และความร่วมมือ</u> ...	...	...	...	...	
5.6 <u>ประเมินผลจากกระบวนการทำงานมากกว่าผลของงาน</u>	...	...	...	...	
5.7 <u>มีการประเมินทักษะการทำงาน เช่น การใช้มือตาและ</u> <u>ประสาทสัมผัส</u>	...	...	...	...	
5.8 <u>จัดเก็บรวบรวมผลงานเด็กเป็นรายบุคคล</u>	...	...	...	...	
5.9 <u>ประเมินผลงานของเด็กอย่างอย่างยุติธรรมและแจ้งผล</u> <u>ให้เด็กทราบทุกครั้ง</u>	...	...	...	...	
5.10 <u>มีการรายงานความก้าวหน้าด้านศิลปะของเด็กให้</u> <u>ผู้ปกครองทราบ</u>	...	...	...	...	
รวมคะแนน					

แบบบันทึกนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

ชื่อผู้สอน.....โรงเรียน.....ชั้น.....

ครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2535

เวลา.....ถึง.....น

คำชี้แจง ให้สังเกตพฤติกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูแล้วประเมินโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ควรปรับปรุงแก้ไข

รายการ	ระดับคะแนน				ข้อสังเกต
	4	3	2	1	
1. <u>ขั้นเตรียม</u>					
1.1 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ <u>เพียงพอ</u> กับจำนวนเด็ก					
1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ได้ <u>สอดคล้อง</u> กับกิจกรรมที่จัด					
1.3 เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์					
1.4 จัดทำที่สำหรับทำกิจกรรมไว้ <u>อย่างเหมาะสม</u>					

รายการ	ระดับคะแนน				ข้อสังเกต
	4	3	2	1	
1.5 สื่อและอุปกรณ์อยู่ในสภาพที่พร้อมจะ ให้เด็กทำกิจกรรม 2. <u>ขั้นนำ</u> 2.1 ใช้เทคนิคสร้างความสนใจของเด็กก่อนเริ่ม กิจกรรม 2.2 ใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มเด็กเข้าทำกิจกรรม <u>อย่างเป็นระเบียบ</u> 2.3 <u>ชี้แจง</u>การทำกิจกรรมให้เด็กฟังอย่าง <u>ชัดเจน</u> 2.4 ให้โอกาสเด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง 2.5 สาธิต/แนะนำการใช้อุปกรณ์ก่อนทำ กิจกรรม 3. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> 3.1 จัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ 3.2 จัดกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มให้เด็กเลือก ทำอย่างน้อย 2 - 4 กิจกรรม					

รายการ	ระดับคะแนน				ข้อสังเกต
	4	3	2	1	
3.3 ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนทำกิจกรรม					
3.4 ครูดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนขณะทำกิจกรรม					
3.5 ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด-ทำ-แก้ปัญหาด้วยตนเองขณะทำกิจกรรม					
4. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน					
4.1 ให้การยอมรับเด็กทุกคนโดยการแสดงออกทางวาจาและท่าทาง					
4.2 ครูมีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นกันเองกับเด็กทุกคน					
4.3 ยกย่องชมเชยและให้กำลังใจเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างทั่วถึง					
4.4 ให้อิสระแก่เด็กทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน					
4.5 ครูควบคุมสถานการณ์ในห้องเรียนได้ดี					

รายการ	ระดับคะแนน				ข้อสังเกต
	4	3	2	1	
5. <u>การสรุปละเอียดประเมิณผลงานเด็ก</u> 5.1 <u>ใช้วิธีประเมินผลหลาย ๆ แบบ</u> เช่น การสังเกต ซักถามและตรวจผลงาน 5.2 <u>ให้การยอมรับในคุณค่าของผลงาน</u> เด็กทุกคนโดยนำผลงานเด็กแสดงไว้ ให้เห็น 5.3 <u>ให้โอกาสเด็กทุกคนเสนอผลงาน</u> โดยบอก ชื่อผลงานและเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงาน ของตน 5.4 สังเกตการปฏิบัติตนของเด็กในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น เช่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ความร่วมมือและการยอมรับผู้อื่น 5.5 ประเมินผลจากกระบวนการทำงานของ เด็กมากกว่าผลผลิตของงาน					
รวม					

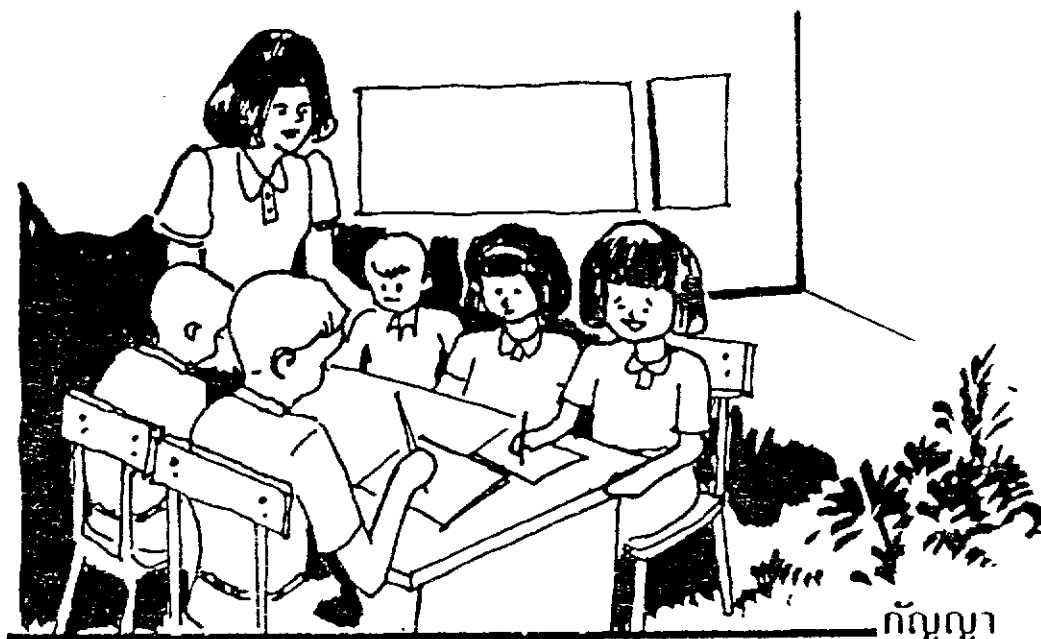
ภาคผนวก ข

ตัวอย่างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา แบบมีส่วนร่วม
- การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา แบบปกติ

ชุดฝึกอบรมด้วยตัวเอง เล่มที่ ๓

การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา แบบมีส่วนร่วม

กัญญา ศรีคำมูล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	
วัตถุประสงค์ - แนวคิด	1
ความรู้พื้นฐาน	2
ประเมินผลเบื้องต้น	3
กิจกรรมการเรียนรู้	
ตอนที่ 1 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	7
ตอนที่ 2 เทคนิคและกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม	16
ตอนที่ 3 การเตรียมการนิเทศแบบมีส่วนร่วม	24
ตอนที่ 4 แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	30
ประเมินผลท้ายบท	41
เอกสารอ้างอิง	

คำนำ

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างถูกต้องวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มีการนิเทศการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและบรรลุเป้าหมาย

การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ทั้งครูและผู้นิเทศจะต้องเข้าใจกระบวนการนิเทศและเนื้อหาวิชาที่จะนิเทศเป็นอย่างดี โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้การนิเทศนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่จะใช้ในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนของตนให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์

อ ภัณฑา ศรีคำมูล

คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ชุดนี้มี 4 เล่ม จัดทำขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย
 - เล่ม 1 การนิเทศภายในโรงเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา
 - เล่ม 2 กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา
 - เล่ม 3 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ (แบบที่ 1)
 - เล่ม 4 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ (แบบที่ 2)
- ในการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองแต่ละเล่ม ขอให้ท่านพิจารณาแนวคิดและวัตถุประสงค์ก่อนแล้วทบทวนและทดสอบความรู้เดิมของท่านดู แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ และทำกิจกรรมให้ครบถ้วน
- ท้ายเล่มมีแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ขอให้ท่านทำและตรวจคำตอบของท่านจากเฉลยคำตอบท้ายเล่ม
- เมื่อท่านได้ปฏิบัติตามกระบวนการข้างต้นนี้แล้ว คาดว่าท่านจะมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการนิเทศชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนของท่านได้เป็นอย่างดี

การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา

วัตถุประสงค์

- เมื่อศึกษาเรื่องการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาแล้ว ท่านสามารถ
 1. บอกความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้
 2. บอกจุดมุ่งหมายในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้
 3. นำเทคนิคและกระบวนการในการนิเทศไปใช้ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้
 4. บอกวิธีเตรียมการนิเทศได้
 5. นำแนวทางในการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ไปใช้ในการนิเทศได้

แนวคิด

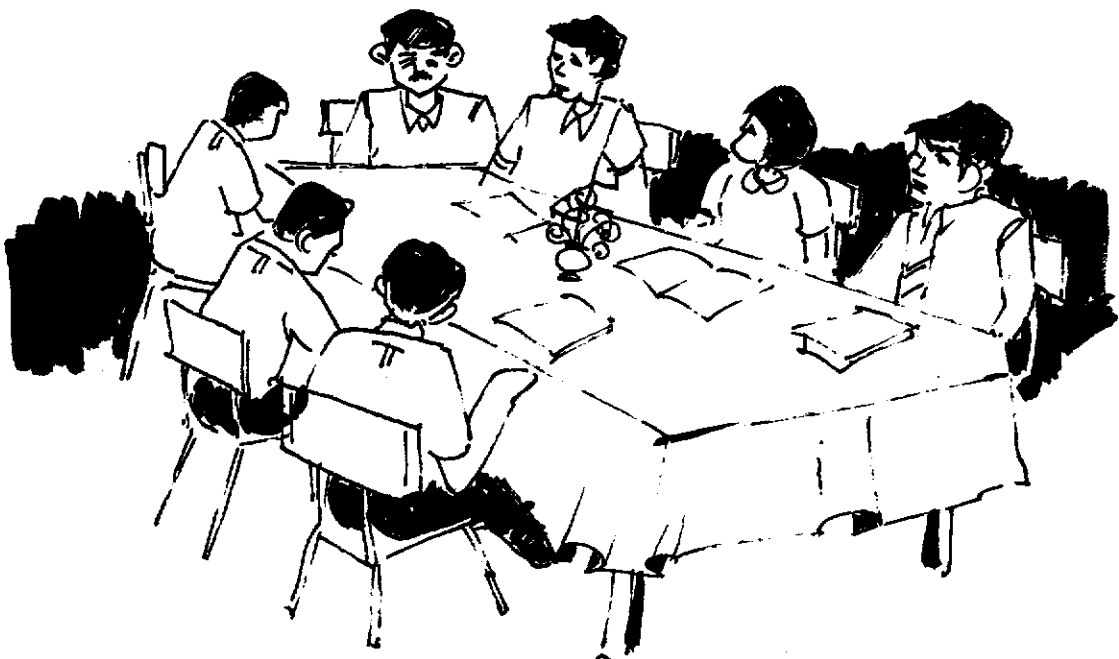
1. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. การนิเทศแบบมีส่วนร่วมมีจุดเน้นที่การร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้นิเทศในการปฏิบัติ การนิเทศทุกขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จ
3. การนำกระบวนการการนิเทศแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาจะสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้

ความรู้พื้นฐาน

● การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทุกระดับ โดยดำเนินการไปพร้อม ๆ กับกระบวนการบริหารและกระบวนการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่องและมุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน จึงจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตาม เป้าหมาย

● กระบวนการนิเทศนั้นมีหลายรูปแบบและหลายแนวคิด ซึ่งแต่ละแบบย่อมมีลักษณะ เด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน การนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศมุ่งเป็นผู้ให้แต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้การนิเทศไม่สมบูรณ์นัก จึงเกิดมีแนวคิดใหม่ คือกระบวนการนิเทศตามรูปแบบ ประชาธิปไตยที่อาศัยหลักการทำงานร่วมกัน และยึดความต้องการความสนใจต่อปัญหา การเรียนการสอนเป็นสำคัญ

● รูปแบบการนิเทศที่อาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้ให้การนิเทศและผู้รับ การนิเทศตามแบบประชาธิปไตย คือการนิเทศแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีลักษณะของกระบวนการ นิเทศที่เป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ มุ่งที่ปัญหา การแก้ปัญหาที่เป็นเหตุเป็นผล และมีการ สรุปผลการนิเทศให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ลักษณะการนิเทศดังกล่าว จึงเหมาะสำหรับนำไปใช้ในการนิเทศ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ที่ครูมีปัญหา และเด็กไม่ได้รับการพัฒนาด้านนี้เท่าที่ควร ๐

ประ เ มื น พ ล เ บื อ ง ตั น

● โปรดทดสอบตนเอง ...

... อ่านคำถามแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ

<p>1. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใด</p> <p>ก. การอบรมเลี้ยงดู</p> <p>ข. พฤติกรรมการสอน</p> <p>ค. การบริการสื่ออุปกรณ์</p> <p>ง. พัฒนาการของเด็ก</p>
<p>2. ข้อความใดกล่าวได้ถูกต้องครอบคลุม
ความหมายของการนิเทศการสอน</p> <p>ก. การสำรวจปัญหา - การแก้ปัญหา</p> <p>ข. การบริการสื่อ - การจัดหา
งบประมาณ</p> <p>ค. การช่วยเหลือแนะนำ - การให้
บริการ</p> <p>ง. การตรวจสอบการสอน - การวัด
ผลการเรียน</p> | <p>3. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
มีจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างไร</p> <p>ก. ปรับปรุงการสอน</p> <p>ข. ประเมินผลการเรียน</p> <p>ค. แก้ไขครูที่มีปัญหา</p> <p>ง. ตรวจสอบการสอน</p>
<p>4. การนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียน
นิเทศกันเองได้อย่างไร</p> <p>ก. ครูมีความศรัทธาต่อผู้นิเทศอยู่แล้ว</p> <p>ข. ผู้นิเทศเป็นผู้มีอำนาจโดยตำแหน่ง</p> <p>ค. ครูและผู้นิเทศมีการยอมรับกัน</p> <p>ง. ครูและผู้นิเทศรู้ปัญหาดี</p> |
|--|---|

5. ข้อใดเป็นลักษณะที่ ไม่ พึงประสงค์ของการนิเทศการสอน
- ก. การริเริ่มโดยครู
 - ข. การริเริ่มโดยผู้นิเทศ
 - ค. การรู้จักกันเป็นส่วนตัว
 - ง. การทำตามนโยบายของหน่วยงาน

6. "ครูมาจัดกิจกรรมศิลปะโดยให้เด็กวาดรูปตลอดทั้งปี" มาจากสาเหตุใด
- ก. ไม่ได้รับการอบรม
 - ข. ไม่มีวุฒิทางอนุบาล
 - ค. ไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับ
 - ง. ไม่ได้รับการสร้างขวัญกำลังใจ

7. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มุ่งเน้นในเรื่องใดเป็นสำคัญ
- ก. ครูจัดกิจกรรมอย่างถูกวิธี
 - ข. ครูทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 - ค. เด็กได้รับการพัฒนาทางศิลปะ
 - ง. โรงเรียนได้พัฒนาด้านวิชาการ

8. ปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีหลายประการ ยกเว้น เรื่องใด
- ก. ครูไม่ได้รับการพัฒนา
 - ข. ครูขาดคู่มือการจัดกิจกรรม
 - ค. ครูขาดความเข้าใจในกระบวนการสอน
 - ง. ครูไม่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

9. การนำกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีจุดประสงค์ที่สำคัญอย่างไร
- ก. เพื่อให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ
 - ข. เพื่อให้มีการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน
 - ค. เพื่อการประสานงานและประสานใจ
 - ง. เพื่อการควบคุม กำกับ ดูแล ได้ทุกขั้นตอน

10. การนิเทศแบบมีส่วนร่วมคำนึงถึงเรื่องใด
เป็นอันดับแรก

- ก. มนุษย์สัมพันธ์
- ข. กระบวนการกลุ่ม
- ค. กระบวนการทำงาน
- ง. การวางแผนอย่างมีระบบ

11. "ครูรู้จักคิดค้นการทำงานด้วยตนเอง"
เป็นส่วนใดของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

- ก. หลักการ
- ข. จุดมุ่งหมาย
- ค. กระบวนการ
- ง. รูปแบบ

12. ข้อใดที่สนับสนุนให้ครูรู้จักคิดค้นการ
การทำงานด้วยตนเอง

- ก. การรับรู้ปัญหาร่วมกัน
- ข. การมีงบประมาณเพียงพอ
- ค. การบริการอำนวยความสะดวก
- ง. การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน
ร่วมกัน

ข้อความต่อไปนี้ (ก - ง) สัมพันธ์กับ
ข้อความใดในข้อ 13 - 16 จงใส่ตัวอักษร
(ก, ข, ค หรือ ง) ไว้หน้าข้อความที่
สัมพันธ์กัน

ก. การประชุมปรึกษาหารือกัน

ข. การสังเกตการสอน

ค. การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ

ง. การพัฒนาการสอน

13. _____ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
การสอน

14. _____ การวางแผนการสอน

15. _____ ครูรู้จุดที่จะพัฒนาตนเอง

16. _____ สนับสนุนให้ครูนำวิธีการใหม่ ๆ
มาใช้

17. บทบาทสำคัญของผู้นิเทศข้อใดที่ทำให้
ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

- ก. การเป็นผู้นำในการประชุมปรึกษา
หารือ
- ข. การเป็นผู้นำในการวิเคราะห์
การสอน
- ค. การบันทึกการสังเกตการสอน
- ง. การประเมินผลการนิเทศ

18. ข้อใดกล่าว ไม่ ถูกต้องกับความเป็นจริง

- ก. ครูและผู้นิเทศคือเพื่อนร่วมงาน
- ข. สัมพันธภาพที่ดีคือการสร้างเจตคติที่ดี
- ค. ผู้นิเทศคือผู้มีอำนาจที่ครูต้องยอมรับการนิเทศ
- ง. การนิเทศเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกคน

19. ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้ความสนใจเรื่องใด น้อยกว่า เรื่องอื่น ๆ

- ก. การดำเนินกิจกรรม
- ข. การใช้เทคนิคจูงใจเด็ก
- ค. การจัดบรรยากาศในห้องเรียน
- ง. การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างดี

20. การที่ครูรู้จักสังเกตและวิเคราะห์การสอนของตนเองได้ให้ผลดีอย่างไร

- ก. ทำให้สอนเก่งขึ้น
- ข. นิเทศตนเองได้
- ค. มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า
- ง. ทำให้การนิเทศเป็นไปอย่างราบรื่น

- เมื่อทำเสร็จแล้ว โปรดพลิกไปหน้าท้ายเล่ม
- ให้คะแนนตนเองข้อละ 1 คะแนน

กิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 1

การนิเทศการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา

● การนิเทศการจัดกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษาในที่นี้ หมายถึง การนิเทศแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการนิเทศการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการสอนของครู หรือการหาวิธีที่จะทำให้การสอนของครูดีขึ้น โดยมีจุดเน้นที่ตัวครู และวิธีการจัดกิจกรรมซึ่งถือว่าเป็นการสอนของครูเป็นสำคัญ

● การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ย่อมประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มักเกิดจากครูประถมศึกษาที่มาทำการสอนในระดับก่อนประถมศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก จึงมักสอนอ่านเขียนก่อนเวลาอันควร ทำให้เด็กก่อนประถมศึกษาจำนวนไม่น้อยต้องขาดโอกาสฝึกทักษะประสบการณ์การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย

การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ในระดับก่อนประถมศึกษา เป็นปัญหาสำคัญที่พบว่าครูส่วนใหญ่จัดได้น้อยและไม่ครอบคลุม ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของการอ่านเขียนและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กที่ขาดการส่งเสริมและไม่ได้รับประสบการณ์ด้านศิลปสร้างสรรค์อย่างเพียงพอจึงขาดความพร้อมด้านการอ่าน การเขียนและการคิด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงต่อไป

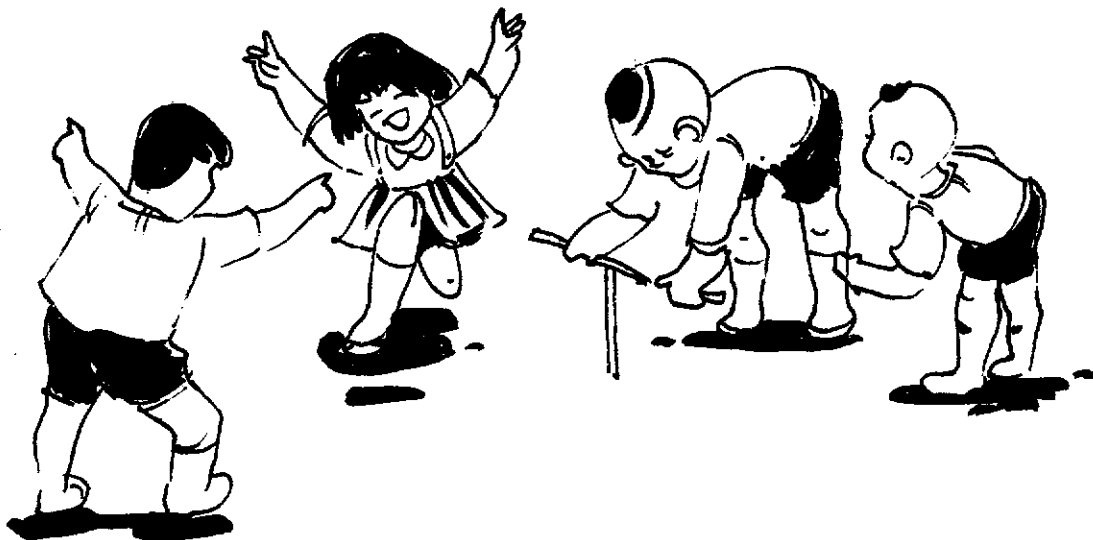
การนิเทศภายในโรงเรียนสามารถช่วยเหลือครูให้จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้ถูกต้องตามหลักการและวิธีการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา นอกจากจะช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเองในด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพแล้วยังเป็นการช่วยให้เด็กก่อนประถมศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะให้เกิด

ความพร้อมตามวัยอีกด้วย

● ความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียน

ความสำเร็จของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา คือพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเป็นผลผลิตการจัดการศึกษาและคุณภาพของเด็กก่อนประถมศึกษาย่อมเกิดจากการจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการยกระดับคุณภาพการสอนของครู และการที่จะยกระดับคุณภาพการสอนของครูนั้นจำเป็นต้องให้การนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูให้นำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ไปใช้แทนการสอนที่ซ้ำซากจำเจที่ใช้กันมานาน

๑ ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมทุกกิจกรรมย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกัน สำหรับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาได้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมและพัฒนากล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส การแสดงออกทางความคิด และยังมีบทบาทต่อการพัฒนาด้านบุคลิกภาพและสังคมของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ถ้าครูผู้สอนให้อิสระในการทำกิจกรรมตามความสนใจ แต่ก็ยังมีครูอีกจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญ ยังยึดแนวการสอนแบบเก่าที่ครูมักออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามเหมือนกันทุกคน จึงเป็นผลทำให้เด็กเหล่านั้นถูกสกัดกั้นทางความคิดและการแสดงออกอย่างเสรี พฤติกรรมการสอนดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าครูได้รับการชี้แนะและร่วมมือในการแก้ไข ซึ่งก็คือการให้การนิเทศนั่นเอง ...

๑ ลักษณะการนิเทศ

การนิเทศที่จะช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เทคนิคการนิเทศที่เน้นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและผู้นิเทศอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนในลักษณะของการนิเทศ แบบมีส่วนร่วม คือ ...

๐๐ การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ให้ข้อคิดเห็นร่วมกันในการวางแผนการสอน สังเกตการสอน การประเมินผลการสอนที่มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และปรับปรุงพัฒนา การสอนร่วมกัน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

๐๐ ลักษณะของการนิเทศ เน้นกระบวนการทำงานอย่างมีระบบตามขั้นตอนของ กระบวนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์

๐๐ ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ทุกคนมีความสำคัญทัดเทียมกัน ให้ความสำคัญแก่กระบวนการกลุ่ม

๐๐ เน้นความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้ร่วมงาน

... การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเฉพาะ เจาะลึกและแก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง เน้นกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมด้วยหลักการที่ครู และผู้นิเทศวางแผนร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ ความเชื่อมั่น ความจริงใจ และไว้วางใจ ซึงกันและกันเป็นสำคัญ ...

๑ จุดมุ่งหมายของการนิเทศ

การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้จากการสังเกตการสอน อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดศูนย์กลางการนิเทศอยู่ที่ตัวครู

... จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม คือ ...

- ช่วยให้ครูเป็นผู้รู้จักคิดค้นวิธีการทำงานด้วยตนเอง
- มุ่งให้ครูมีความสามารถนำตนเอง และตัดสินใจปัญหาของตนเองได้
- มุ่งให้ครูรู้ว่าอะไรคือปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และจะหาวิธีแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร ซึ่งจะช่วยครูได้รู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาเพื่อสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดยิ่งขึ้น
- ช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและเข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์อย่างแท้จริง
- ช่วยให้ครูจัดและใช้แหล่งวิชาการ แหล่งทรัพยากรและนำมาใช้จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เป็นการวินิจฉัยและแก้ไขกระบวนการสอนร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ

● หลักการนิเทศ

การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ใช้หลักการนิเทศภายในโรงเรียน แบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้นิเทศ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการนิเทศ โดยสนับสนุนให้ครู ...

- ประเมินผลตนเอง
- แนะนำตนเอง
- พัฒนาตนเอง

สนับสนุนให้ครูและผู้นิเทศ ...

- สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- มีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ
- มุ่งพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมการสอนร่วมกัน

สรุปหลักการนิเทศได้ดังนี้ ...

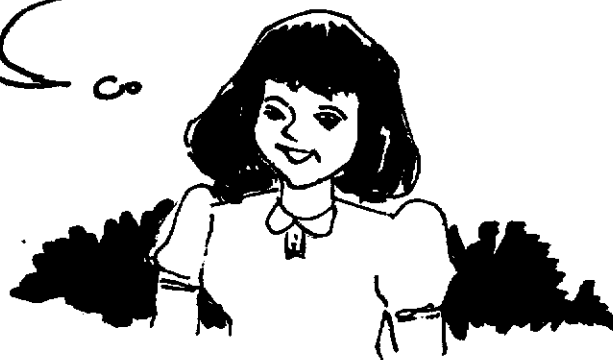
- การนิเทศกระทำโดยครูมีส่วนรับรู้และมีส่วนร่วมกับผู้นิเทศอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน
- จุดสำคัญของการนิเทศ คือครูและผู้นิเทศวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการสอนร่วมกัน
- ผู้นิเทศ คือผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือครู

... การให้โอกาสแก่ครูได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสังเกตการสอน การเห็น และรับรู้ถึงเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน และให้ได้ร่วมออกความเห็นในการวิเคราะห์การสอนของครูเอง จะช่วยให้เกิดความไว้วางใจระหว่างครู และผู้นิเทศมากกว่าการที่ครูมีทัศนคติต่อการนิเทศว่า เป็นการถูกจับผิด ...

... ในการจัดการนิเทศนั้น ถือว่าสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติการณ์ทุกขั้นตอน ทั้งนี้เพราะเป้าหมายการนิเทศ คือการทำงานร่วมกัน และมุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูร่วมกัน บรรยากาศของการนิเทศจึงเป็นแบบเปิดใจซึ่งกันและกัน ...

๐ ทบทวนด้วยตนเอง

ทบทวนสัณนิท ... ความจำเป็นในการนิเทศ
 ... ลักษณะของการนิเทศ
 ... จุดมุ่งหมายของการนิเทศ
 สรุปประเด็นสำคัญ ก่อนที่จะลองทดสอบตนเอง

๑ ประเมินผลตนเอง

ค่ากล่าวในข้อใดถูกต้องตามความเป็นจริง โปรดขีด / หน้าข้อความนั้น ถ้าไม่ถูกต้องให้ขีด X หน้าข้อความนั้น

- _____ 1. การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเช่นเดียวกับการนิเทศภายในโรงเรียน
- _____ 2. ปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เกิดจากการที่ครูไม่ได้รับการนิเทศ
- _____ 3. ผู้นิเทศมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มากกว่าครู
- _____ 4. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่างครู กับผู้นิเทศ
- _____ 5. จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

5. / 4. / 3. X 2. X 1. 2

ตอนที่ 2

เทคนิคและกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

● กระบวนการนิเทศ

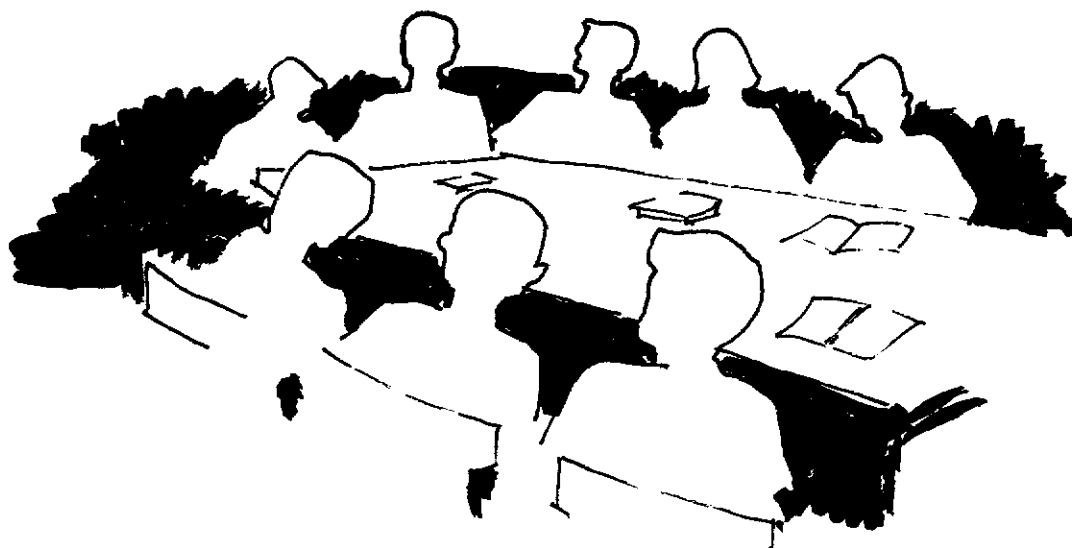
การนิเทศการสอนที่พึงประสงค์ และประสบผลสำเร็จคือการนิเทศที่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่เด่นชัด และง่ายต่อการปฏิบัติ กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนการนิเทศที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการนิเทศการจัดกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ
- ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน
- ขั้นที่ 3 การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ
- ขั้นที่ 4 การพัฒนาการสอน

● ขั้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ

เป้าหมายของการประชุมปรึกษาหารือ คือการเตรียมการก่อนสังเกตการสอน ผู้นิเทศและครูจะต้องพิจารณาให้ความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอน เป็นการสร้างบรรยากาศให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีศรัทธาเลื่อมใสจริงใจต่อกันในฐานะผู้ร่วมวิชาชีพเดียวกัน เพื่อให้ครูเกิดความสบายใจมั่นใจและกล้าที่จะพูดถึงปัญหาการสอนให้ผู้นิเทศรับทราบ

2. ความเข้าใจในหลักการ เหตุผล และกระบวนการนิเทศ ตลอดจนการให้ครูมีส่วนร่วมและมีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการนิเทศ

3. การวางแผนการสอน ผู้นิเทศและครูผู้สอนจะปรึกษาหารือกันในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างข้อตกลงในการสังเกตการสอน และวัน เวลา ในการสังเกตการสอน

● ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน

เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศเข้าไปสังเกตการสอนและบันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมของเด็กอื่นเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก และบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยการบันทึกข้อมูลที่ต้องและเป็นเรื่องจริง

● ขั้นที่ 3 การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ

เป็นขั้นตอนที่ครูและผู้นิเทศประชุมเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในกระบวนการสอนที่ผ่านมา โดยร่วมกันวิเคราะห์ทั้งทางบวกและทางลบแล้วร่วมอภิปรายกันถึงจุดเด่นจุดด้อย พิจารณาถึงพฤติกรรมที่ควรคงไว้ และควรปรับปรุงแก้ไขอะไร แก้ไขอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ครูสามารถรู้จุดที่จะพัฒนาตนเอง ตลอดจนการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของตนเองได้ในที่สุด

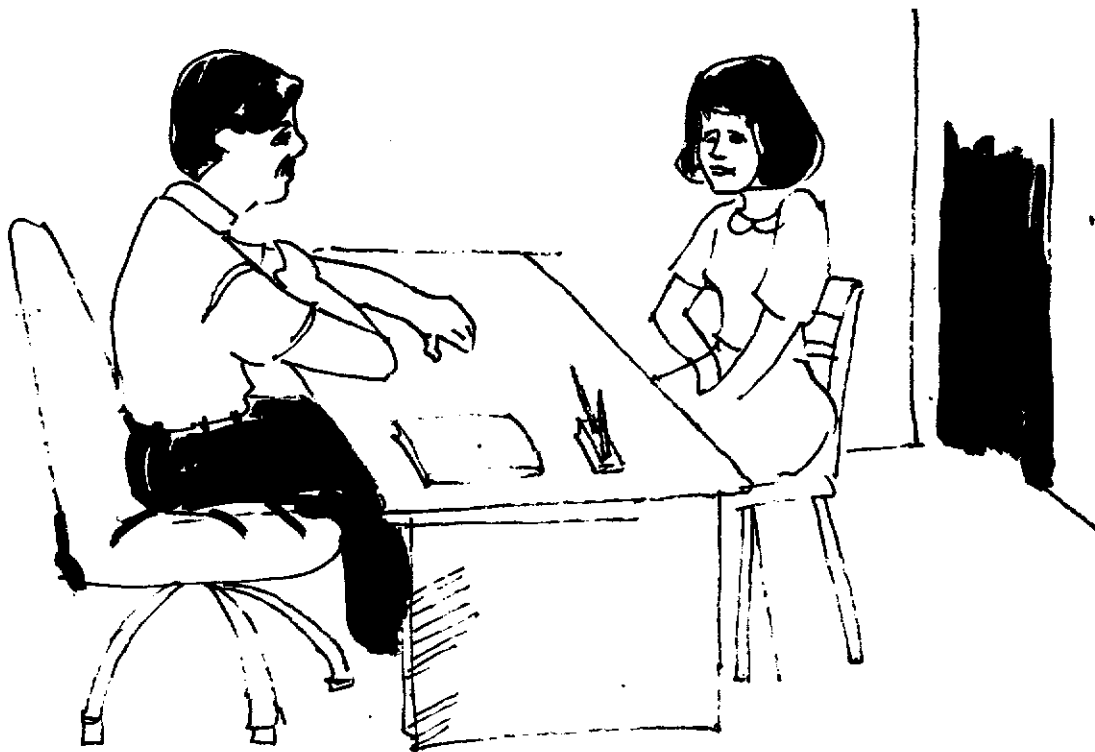

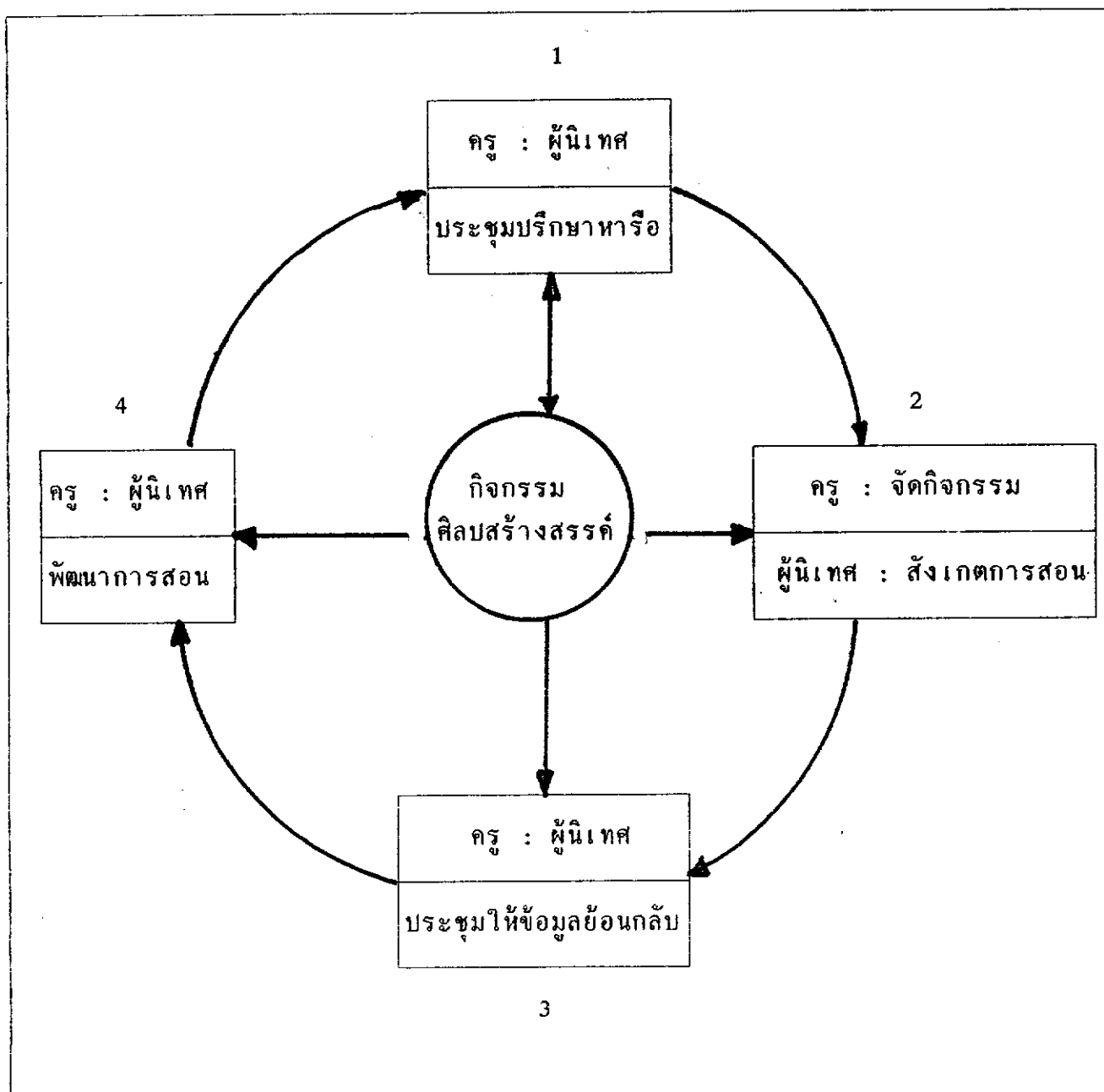
● การพัฒนาการสอน

เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศและครูผู้สอนทบทวนการสอนที่แล้วมา โดยการนำเอาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาพิจารณาหาวิธีที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน และนำเอาพฤติกรรมการสอนที่ดีและเด่นชัดมาประกอบการวางแผนการสอน รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการทดลองนำสิ่งใหม่ ๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

● รูปแบบกระบวนการนิเทศ

การนิเทศแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของกระบวนการสังเกตการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยตรง กระบวนการนิเทศจึงเป็นระบบที่ต่อเนื่องทั้ง 4 ขั้นตอน โดยดำเนินการตามขั้นตอนเป็นวงจรของการนิเทศ ดังนี้

● เทคนิคการปฏิบัติการณ์เทศ

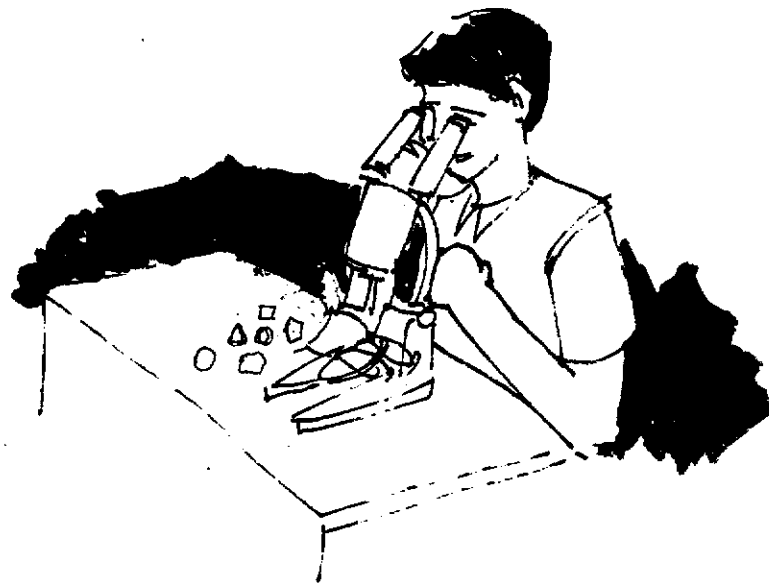
การนิเทศแบบมีส่วนร่วม ถือว่าสัมพันธ์ภาพในการทำงานร่วมกันมีความสำคัญต่อความสำเร็จทุกขั้นตอน และมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเป็นรายบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้น การปฏิบัติการณ์เทศ จึงมีเทคนิควิธีการ ดังนี้

● ผู้นิเทศ เริ่มกระบวนการนิเทศ โดยการประชุมปรึกษาหารือกับครู

ในขณะประชุมกับครู ผู้นิเทศจะเปิดโอกาสให้ครูได้รับระบายความวิตกกังวลใจ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ความต้องการและความมุ่งหวังในการปฏิบัติ

● บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศ

- เป็นผู้รับฟังอย่างจริงจัง แสดงความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจปัญหานั้น ๆ
- ช่วยคลี่คลายปัญหา ชักถามและพยายามหาจุดมุ่งหวังของครูว่าคืออะไร สอนอะไร และสอนอย่างไร
- แนะนำวิธีการสอนต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่ครูเตรียมไว้ ให้ครูรับรู้ถึงแบบบันทึก การสังเกตการสอนด้วย

●● ในขั้นตอนของการสังเกตการสอนในห้องเรียน

คือการสังเกตการสอนในกิจกรรมที่ได้ทำความเข้าใจและตกลงกันไว้แล้ว ครูดำเนินกิจกรรมตามปกติ

● บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศ

.. สังเกตการสอนและบันทึกพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตการสอนที่ได้ตกลงไว้กับครู

●● การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ

ครูและผู้นิเทศพบกันหลังการสอนผ่านไป เพื่อทบทวนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอน

● บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศ

.. สนับสนุนให้ครูได้วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของตนเอง เพื่อหาจุดดีจุดด้อย แล้วลงความเห็นร่วมกันว่าจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมใดให้ดีขึ้น

.. ช่วยให้ครูได้เข้าใจพฤติกรรมการสอนที่แท้จริงของตนเอง และเกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

●● การประชุมหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว

เป็นขั้นตอนของการปรึกษาหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการสอน ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองและมีความเข้าใจอันดีต่อกัน

● บทบาทของผู้นิเทศ

.. ช่วยครูคิดว่าสิ่งใดหรือวิธีการใดบ้างที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน

.. ให้ครูพัฒนาการสอนด้วยตนเอง

ผู้นิเทศจะต้องปฏิบัติตาม
ขั้นตอนดังกล่าวอย่างตั้งใจ
เพื่อให้การนิเทศบรรลุผล
สำเร็จ

เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถ
นิเทศตนเองได้และช่วยเหลือ
ตนเองได้ในที่สุด

• ทบทวนด้วยตนเอง

... อ่านบททวนอีกครั้ง แล้วปรึกษากับผู้ร่วมงานที่จะนิเทศด้วยกันก็จะเป็น
สิ่งดี ...

ถ้าเข้าใจเรื่องที่ทำ ... ลองทดสอบตนเองต่อไป

๐ ประเมินผลตนเอง

1. กระบวนการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ
.....
.....
.....
.....
2. เป้าหมายสำคัญของการประชุมก่อนสังเกตการสอน คือ
.....
.....
3. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอน นำไปใช้ในการ
.....
.....
5. ขั้นตอนของการนิเทศที่ช่วยให้ครูนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม
คือ
.....

ตอนที่ 3

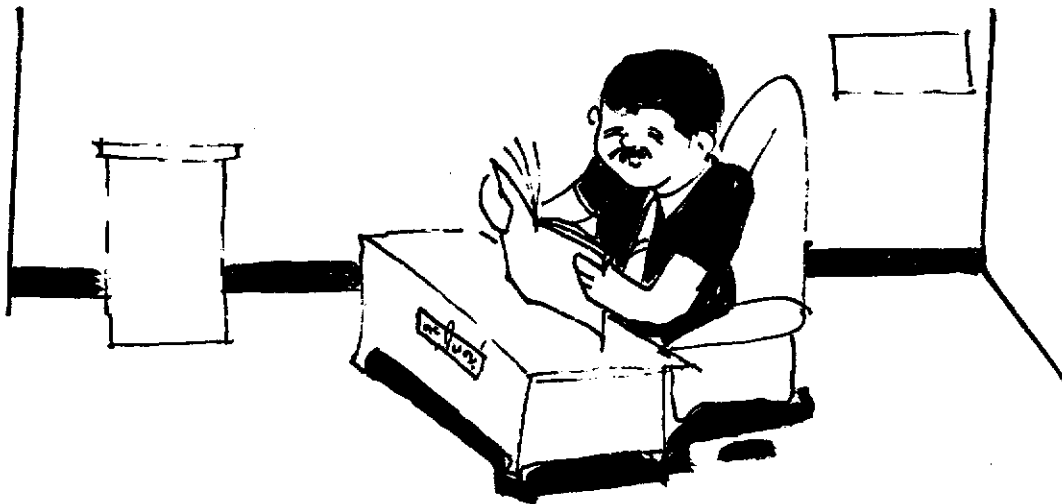
การเตรียมการนิเทศ แบบมีส่วนร่วม

๑ การเตรียมตัวสำหรับผู้นิเทศ

ในกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วมผู้นิเทศเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้กลไกการนิเทศเป็นไปตามขั้นตอนอย่างราบรื่น ดังนั้นผู้นิเทศจะต้องเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้นำในการนิเทศ ดังนี้

ผู้นิเทศ

- ศึกษาหลักสูตร (แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา แผนการจัดประสบการณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ในระดับก่อนประถมศึกษาโดยละเอียด เพื่อสามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้
- ศึกษาเทคนิควิธีการนิเทศ กระบวนการนิเทศให้เข้าใจ โดยกระจ่าง เพื่อนำครูในการนิเทศได้ถูกต้องตามขั้นตอน กระบวนการนิเทศ
- ใช้ความเป็นผู้นำสร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจ ชักชวน เชื่อเชิญให้ครูเกิดความร่วมมือ และตัดสินใจด้วยตัวของตัวเอง โดยไม่มีการบีบบังคับ

• การเตรียมครูสำหรับการนิเทศ

บรรยากาศของการปฏิบัติการนิเทศการสอนแบบมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นไปในลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ การเตรียมการนิเทศจึงต้องมีการเตรียมครูเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการนิเทศ และให้ครูมีความมั่นใจว่าการนิเทศเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียนนำผลประโยชน์เพื่อครูและเด็ก โดยให้ครูได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งต่อไปนี้

ครู

- 0 เห็นการปฏิบัติจริง หรือได้ทดลองปฏิบัติจริง
- 0 เข้าร่วมอภิปรายถึงปัญหาการนิเทศและปัญหาการสอน
- 0 เข้าร่วมประชุมสัมมนา หรือเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการสอน
- 0 สร้างความคุ้นเคยกับการได้รับข้อมูลย้อนกลับ
- 0 ฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์การสอนโดยใช้เครื่องมือสำหรับการบันทึกพฤติกรรมการสอน
- 0 ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเวลาและลักษณะของกระบวนการนิเทศ ที่ผู้นิเทศจะเข้าไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน

กระบวนการและขั้นตอนของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็น
กระบวนการในการชักนำให้ครูเข้าสู่กระบวนการนิเทศ ให้โอกาสครูได้
ฝึกฝนและเข้าใจกระบวนการทุกขั้นตอน จะช่วยให้ครู
เกิดทักษะและประสบการณ์ในการนิเทศที่ครูสามารถนำไปใช้
ในการนิเทศตนเองได้

● การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ

โดยปกติครูมักจะเกิดความคับข้องใจและตึงเครียดต่อการนิเทศการสอนในห้องเรียน
ดังนั้นสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นอันดับแรกก่อนปฏิบัติการนิเทศ คือการสร้างความสัมพันธ์อันดี
ระหว่างครูและผู้นิเทศในฐานะผู้ร่วมวิชาชีพ เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจจุดมุ่งหมาย หลักการ
วิธีดำเนินงานและเทคนิคการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนจึงจะ
ช่วยให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

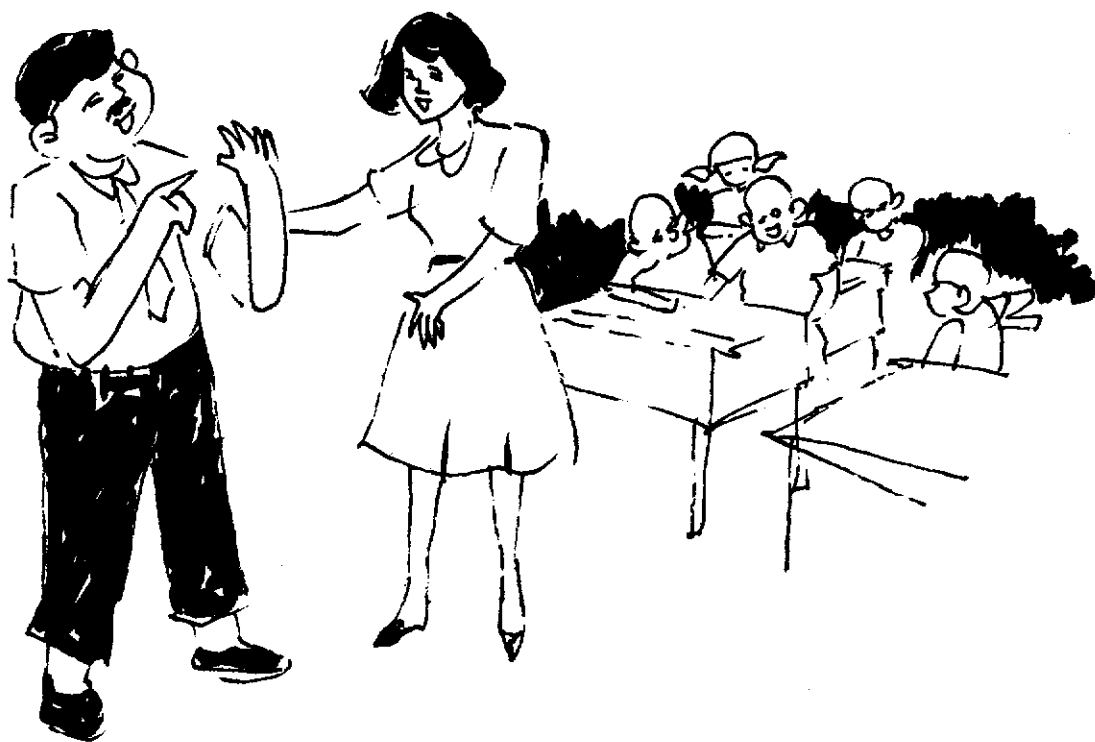

● ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ที่ดีควรมีลักษณะ

เป็นเพื่อนร่วมงานกัน แม้ว่าผู้นิเทศจะอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาและครูอยู่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาก็ตาม ซึ่งผู้นิเทศเป็นผู้ให้ความปรึกษา ส่วนครูเป็นผู้รับคำปรึกษา จะต้องให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

● ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ จะช่วยให้บรรยากาศในการนิเทศ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี

● ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศถ้าเป็นไปในทิศทางที่ดีจะช่วยให้ครูรักษาสุขภาพจิตที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ต่ออาชีพ และต่อตัวเด็กด้วย

อุปสรรคของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ คือการแสดงอำนาจในตำแหน่งหน้าที่การงานที่เหนือกว่าบีบบังคับให้ครูยอมรับการนิเทศด้วยความจำใจ

ความสัมพันธ์ในลักษณะนั้นไม่ได้ส่งเสริมให้ครูเกิดเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ และการพัฒนาสมรรถภาพการสอนที่เกิดจากความพึงพอใจของครูเลย

● ทบทวนด้วยตนเอง

กระบวนการ ... ขั้นตอนของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไรเข้าใจดีแล้ว ... ลองทบทวนสักนิด ... ว่าจะเตรียมการนิเทศอย่างไร ...

● ประเมินผลตนเอง

ก่อนปฏิบัติการนี้เทศ

พื้นที่ มีการเตรียมการ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ครูผู้สอน มีการเตรียมการ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4

แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์

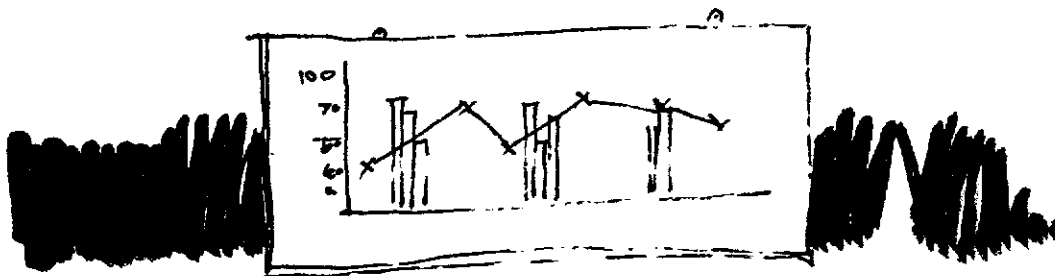
๑ แนวทางการนิเทศ

... เป้าหมายของการนิเทศการเรียนการสอน คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน
ของครู เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

... การนำเอารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรม
ศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้ว
ในตอนี่ 2 ให้ครบวงจรทุกขั้นตอน

... ข้อควรปฏิบัติในการนิเทศ ดังนี้

1. ผู้นิเทศและครูจะต้องให้ความสำคัญต่อสัมพันธภาพด้วยความศรัทธาเลื่อมใส และ
จริงใจต่อกัน
2. ผู้นิเทศและครูร่วมกันวางแผนเพื่อนิเทศตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศ ทั้ง 4 ขั้นตอน
โดย
 - กำหนดระยะเวลาว่าจะปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเมื่อใด
 - ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมอะไร อย่างไร
 - ผู้นิเทศจะสังเกตอะไร และจะบันทึกการสังเกตอย่างไร

3. การสังเกตการสอน ผู้นิเทศเข้าไปสังเกตการสอนโดยไม่ให้เสียบรรยากาศในห้องเรียน โดย

- สังเกตการสอนตามที่ได้ตกลงกันไว้
- สังเกตการสอนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ในแต่ละครั้ง
- บันทึกพฤติกรรมการเรียนของเด็ก และการสอนของครูตามแบบบันทึกที่ครูและผู้นิเทศร่วมกันจัดทำขึ้น ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาจุดประสงค์และกิจกรรมและพฤติกรรมที่ต้องการ

4. วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนร่วมกัน โดย

- เสนอข้อมูลให้ผู้นิเทศบันทึกไว้
- พิจารณาว่าพฤติกรรมใดเด่น พฤติกรรมใดด้อยหรือเป็นปัญหา
- ร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการสอน

สิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ก็คือ ...

- การวิจารณ์ที่ก่อให้เกิดความแตกแยก
- การปกป้องตนเอง หรือโยนความผิดให้ผู้อื่น

5. สิ่งพึงกระทำต่อไปก็คือ

- นำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการแก้ปัญหาการสอนด้วยตนเอง
- นำพฤติกรรมการสอนที่ดีและเด่นชัดมาประกอบการวางแผน นำพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาปรับปรุงแก้ไข
- ทดลองนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม

๑ แนวการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์

การสังเกตการสอน คือขั้นตอนสำคัญของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมในการนิเทศ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จึงมุ่งเน้นที่พฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครู
ระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

- 1.1 ความสะอาดของพื้นที่ห้อง สามารถนั่งได้
- 1.2 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการจัดห้องเรียน
- 1.3 มีบรรยากาศชวนให้เด็กอยากทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 1.4 การจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์และของใช้ที่จำเป็นไว้เป็นสัดส่วน เรียบร้อยและปลอดภัย
- 1.5 มีที่สำหรับแสดงผลงานและที่จัดเก็บผลงานเด็กอาจเก็บไว้ในกล่อง หรือแฟ้ม
ของเด็กแต่ละคนเป็นรายบุคคล

2. การเตรียมการจัดกิจกรรม

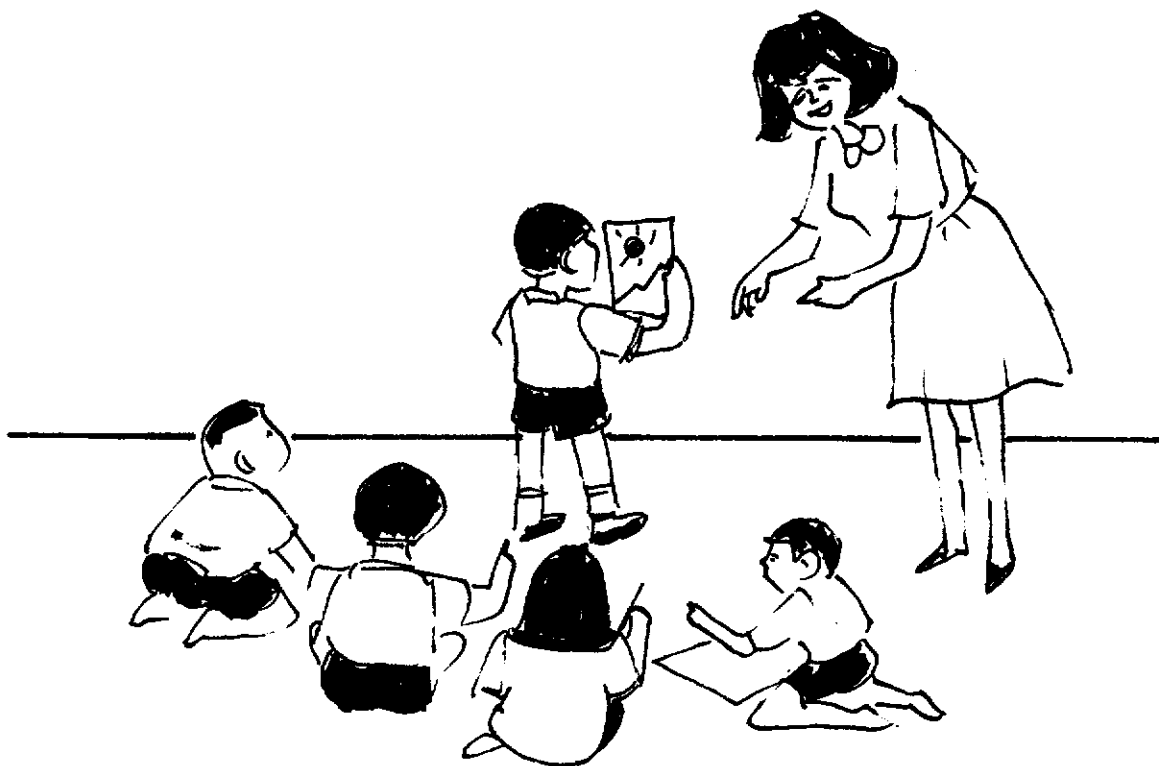
- 2.1 เตรียมสื่อและอุปกรณ์ได้สอดคล้องกับกิจกรรม
- 2.2 เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมไว้เพียงพอกับจำนวนเด็ก
- 2.3 เตรียมกิจกรรมได้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา และวัยของเด็ก
- 2.4 เตรียมกิจกรรมไว้ให้เด็กเลือกทำไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม
- 2.5 กิจกรรมที่เตรียมสามารถยืดหยุ่นได้ตามโอกาสและความเหมาะสม

3. การดำเนินกิจกรรม

- 3.1 ครูและเด็กกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน
- 3.2 แบ่งกลุ่มเด็กทำกิจกรรมตามความสนใจ
- 3.3 ครูเดินดูเด็กทำงานโดยคอยแนะนำ และใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน
- 3.4 ครูให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว
- 3.5 ครูให้โอกาสเด็กได้เล่าเรื่องและบอกชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำ
- 3.6 ครูใช้วิธีเสริมแรงเด็ก รับรู้ความรู้สึกและการแสดงออกของเด็กขณะที่เด็กทำงานและหลังจากทำงานเสร็จแล้ว

4. การใช้เทคนิคจูงใจเด็ก

- 4.1 ใช้คำพูด หรือแสดงกิริยาท่าทางที่เป็นกันเองกับเด็ก
- 4.2 ให้อาสาใจเด็กให้สามารถทำงานจนประสบผลสำเร็จ
- 4.3 ให้ความสนใจและเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง
- 4.4 ให้คำชมเชยเด็กที่ทำดี หรือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี
- 4.5 รับรู้ปัญหาของเด็กและใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5. การประเมินผลงานของเด็ก

- 5.1 ครูยอมรับความคิดเห็นและผลงานที่เด็กทุกคนทำ
- 5.2 ครูให้โอกาสเด็กได้พูดเกี่ยวกับผลงานของตน อย่างทั่วถึง
- 5.3 ครูประเมินทักษะของเด็กจากการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน
- 5.4 ครูวัดกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าผลงาน
- 5.5 ครูนำผลงานเด็กแสดงไว้ให้เห็น โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน

...การเก็บรวบรวมผลงานเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อแจ้งผลการเรียน หรือความก้าวหน้าในการเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ เป็นวิธีการสรุปผลการเรียนที่ดีวิธีหนึ่ง ที่ครูทุกคนควรทำ ...

● บทบาทของครูผู้สอน

ครู ... ในฐานะผู้รับการนิเทศ จะต้องให้ความร่วมมือกับผู้นิเทศโดยการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะร่วมรับการนิเทศได้ตลอดเวลา

ครู ... ในฐานะผู้สอน จะต้องจัดเตรียมการสอน และจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของเนื้อหา กิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล

● แนวทางในการเตรียมการสอน ●

การสอนที่บรรลุจุดประสงค์ที่คาดหวังขึ้นอยู่กับ การเตรียมการสอนที่ดี ดังนั้นในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ ครูจะต้องเตรียมการสอนโดยยึดกระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทั้ง 4 ข้อ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

● ข้อเสนอแนะในการเตรียมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีดังนี้ ...

● การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

● การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนขึ้นอยู่กับ การจัดสภาพห้องเรียนที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในเรื่องของศิลปะเป็นสิ่งท้าทายให้เด็กอยากเล่น อยากลอง ครูควรจัดมุมศิลปะไว้ส่วนหนึ่งของห้องเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้ทดลองอย่างเสรี

● ความสะอาดของห้องเรียน ความเป็นระเบียบของการจัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้ เป็นบรรยากาศที่ดึงดูดใจให้เด็กหันเข้าหามุมศิลปะ โดยเด็กจะนั่ง - นอนทำกิจกรรมอย่างมีความสุข

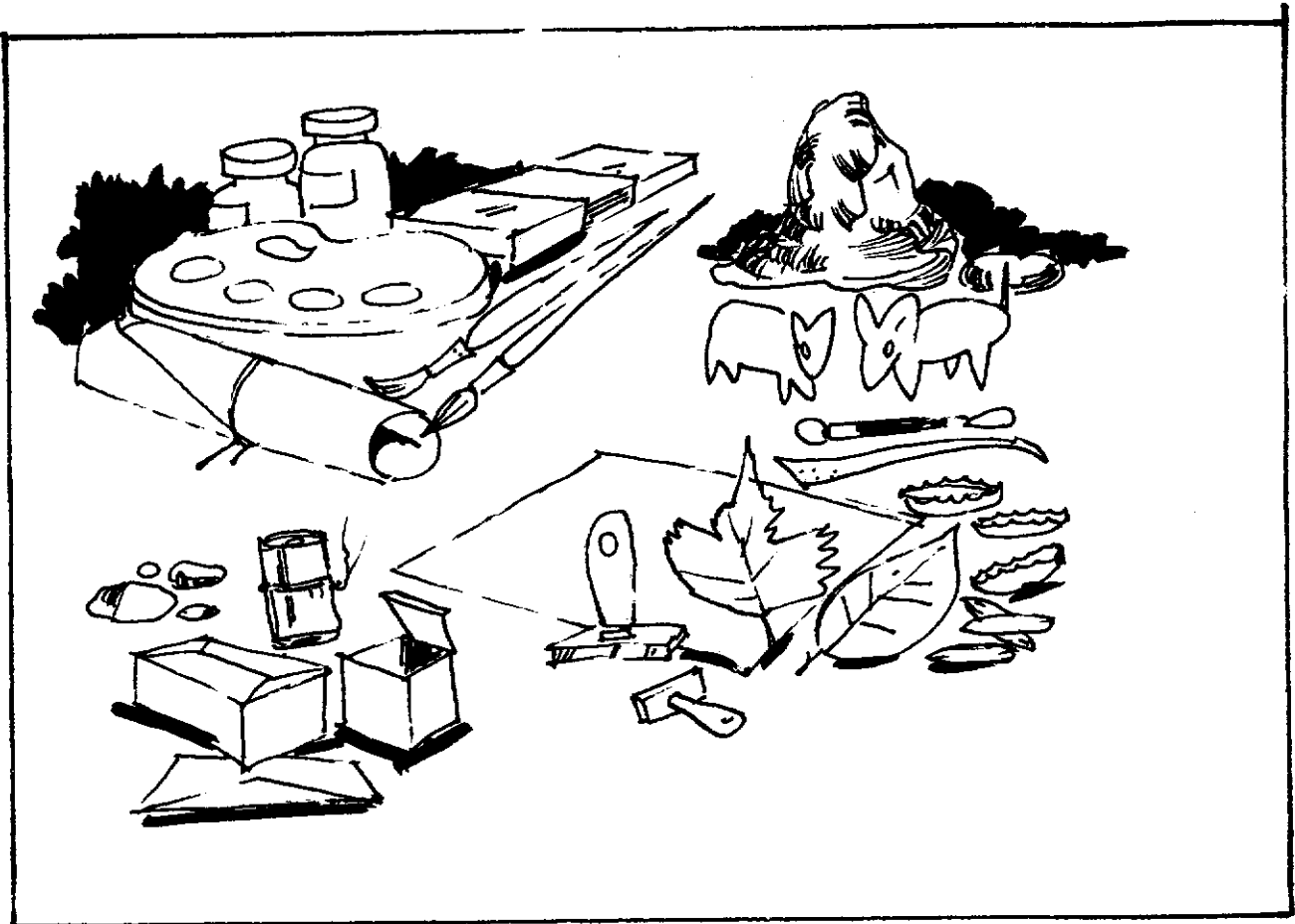
● มีผลงานศิลปะประดับตกแต่งห้องเรียน เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งแวดล้อม และความงามทางศิลปะ

● ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาและการแสดงออกระหว่างครูต่อเด็ก และเด็กต่อเด็กเป็นไปในทางบวก จะช่วยลดภาวะความตึงเครียดทางอารมณ์

● การเตรียมการจัดกิจกรรม

● กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กมีหลายอย่างต่าง ๆ กัน แต่ละอย่างให้ประโยชน์ไม่เท่ากัน จึงนิยมจัดเตรียมกิจกรรมไว้หลายกิจกรรมในแต่ละวัน ควรจัดไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม โดยจัดกิจกรรมวาดภาพ ระบายสีและการปั้นไว้ทุกครั้ง ส่วนกิจกรรมการเล่นกับสื่อด้วยวิธีต่าง ๆ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์ตกแต่งอาจจัดสลับกันไปในแต่ละวัน

● ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ครูควรจัดโต๊ะสำหรับทำกิจกรรมและอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม หรืออาจให้เด็กอาสาสมัครช่วยกันจัด เพื่อฝึกความรับผิดชอบในกรณีที่โต๊ะมีจำนวนจำกัด ครูอาจใช้เสื่อหรือผ้าพลาสติกปูให้เด็กนั่งล้อมวงกันทำงาน จะได้บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกันอีกแบบหนึ่ง

● การดำเนินกิจกรรม

● ก่อนให้เด็กเข้าทำกิจกรรม ครูชี้แจงหรือสร้างข้อตกลงกับเด็กก่อนแล้วให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ โดยให้เด็กเข้าทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและให้เด็กเลือกหัวหน้ากลุ่ม เพื่อฝึกความเป็นผู้นำผู้ตามและฝึกความรับผิดชอบร่วมกัน

● ขณะทำกิจกรรมศิลปะ ให้เด็กแต่ละกลุ่มหมุนเวียนกันทำให้ครบทุกกิจกรรม หรืออย่างน้อยให้ได้ 2 กิจกรรมในคาบเวลาหนึ่ง ๆ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากัน ครูจึงควรจัดกิจกรรมไว้อย่างกว้าง ๆ ทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว

● ในกรณีที่พบเด็กบางคนทำกิจกรรมเดียวตลอด โดยไม่ทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบ และคอยดูแลเด็กทุกคนอย่างใกล้ชิด เพื่อ ...

... กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหา

... ชมเชยให้กำลังใจขณะทำงานหรือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว

● เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้ว ควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ เพื่อพัฒนา ด้านภาษาและการคิดของเด็ก

... ครูบันทึก วันที่ รายละเอียดตามที่เด็กเล่าเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน

... นำผลงานติดป้ายประกาศหรือที่แสดงผลงาน โดยหมุนเวียนให้ครบทุกคน เพื่อเด็กจะได้เกิดความภาคภูมิใจ

● การสรุปและประเมินผลงาน

● ผลงานศิลปะเด็ก เกิดจากการรับรู้ การคิดแล้วแสดงออกโดยผ่านสื่อกลาง คือกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็กออกมาเป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ดังนั้นการสรุปและประเมินผลงานศิลปะเด็ก ครูจึงใช้ การสังเกต ... สอนถาม ... และตรวจผลงาน

การสังเกต ใช้มากที่สุดโดย

- ... สังเกตเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทำงานของเด็กจาก
- การใช้แขน มือ นิ้วมือ เพื่อดูการควบคุมกล้ามเนื้อ
 - ประสาทสัมผัสระหว่างมือ และตา
 - ลักษณะนิสัยการทำงาน และการอยู่ร่วมกับเพื่อน

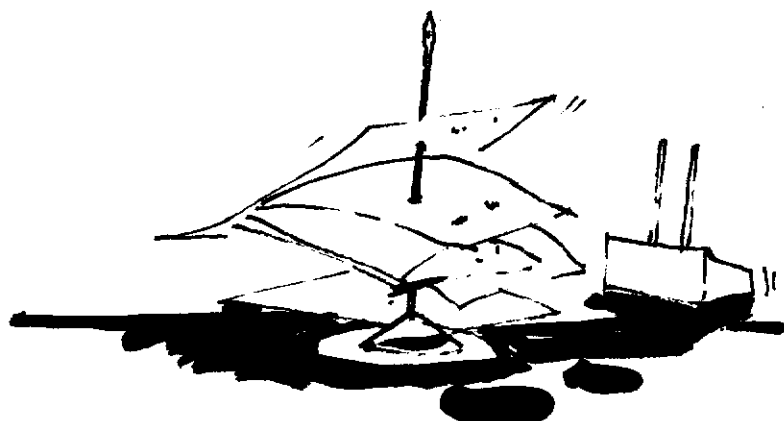
การสอบถาม ใช้ในกรณี

- ... สอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำเพื่อดูความคิดจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของเด็กที่แสดงออกทางศิลปะ

การตรวจผลงาน ไม่นิยมให้คะแนนหรือเครื่องหมายใด ๆ

- ... ตรวจผลงาน เพื่อดูระดับพัฒนาการว่าอยู่ในขั้นไหนพัฒนาจากเดิมหรือไม่ ใช้เปรียบเทียบกับตัวเด็กเองไม่นำไปเปรียบเทียบกับผลงานของเด็กคนอื่น

● จัดเก็บผลงานเด็กไว้ในกล่องผลงานของเด็กแต่ละคนเมื่อถึงวันสุดสัปดาห์ หรือสองสัปดาห์ หรือสิ้นเดือน ครูรวบรวมผลงานกระดาษเย็บเล่มฝากไปให้ผู้ปกครองดู เพื่อทราบพัฒนาการของเด็ก ●

● บทบาทของผู้นิเทศ

● ผู้นิเทศ ... ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดูแลเอาใจใส่งานทุกงานของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานหรือใกล้เคียงกับมาตรฐานที่สุด ลำพังผู้บริหารคนเดียวย่อมทำงานทุกอย่างให้บังเกิดผลดีได้ยาก จึงจำเป็นต้องร่วมมือกับผู้ร่วมงาน ซึ่งได้แก่ คณะครูในโรงเรียน ปฏิบัติงานโดย ... ทำหน้าที่ ...

... บริหาร ... บริการ ... ให้คำปรึกษา ... ดูแลการจัดกิจกรรมของครูให้เป็นไปตามกระบวนการเรียนการสอน

... นิเทศงานทุกงาน และงานการเรียนการสอนทุกระดับและ ... เน้นเป็นพิเศษคือ นิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูมีปัญหา

● ดังนั้น บทบาทของผู้นิเทศในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา คือเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามกระบวนการทั้ง 4 ข้อ ดังที่กล่าวมาแล้วโดย ...

● พยายามเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ... มีน้ำใจและเปิดใจยอมรับผู้อื่น ●

● มีความเข้าใจในเรื่องการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ช่วยเหลือแนะนำครูได้ ●

๐ ทบทวนด้วยตนเอง

... แนวทางในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่ครูและ
ผู้นิเทศจะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัตินิเทศ ...

... โปรดอ่านทบทวนอีกครั้ง หรือปรึกษากับผู้ร่วมนิเทศก็จะได้นแนวคิด แนวทาง
ที่ดี ...

๐ ประเมินผลตนเอง

1. ในการปฏิบัติการณ์นิเทศ ผู้นิเทศควรทำหน้าที่
.....
ส่วนครูผู้สอนควรทำหน้าที่
.....
2. สิ่งสำคัญที่ผู้นิเทศและครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจก่อนการปฏิบัติการณ์นิเทศคือ ...
.....
.....
3. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นพฤติกรรมการสอนของครู 5 ด้าน
ได้แก่
.....
.....
.....

0>0>0>0>0>0>0>0>0>0>

ประ เมินผลท้ายบทเรียน

● โปรดทดสอบตนเอง ...

... อ่านคำถามแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ

<p>1. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใด</p> <p>ก. การอบรมเลี้ยงดู</p> <p>ข. พฤติกรรมการสอน</p> <p>ค. การบริการสื่ออุปกรณ์</p> <p>ง. พัฒนาการของเด็ก</p>
<p>2. ข้อความใดกล่าวได้ถูกต้องครอบคลุม
ความหมายของการนิเทศการสอน</p> <p>ก. การสำรวจปัญหา - การแก้ปัญหา</p> <p>ข. การบริการสื่อ - การจัดหา
งบประมาณ</p> <p>ค. การช่วยเหลือแนะนำ - การให้
บริการ</p> <p>ง. การตรวจสอบการสอน - การวัด
ผลการเรียน</p> | <p>3. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
มีจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างไร</p> <p>ก. ปรับปรุงการสอน</p> <p>ข. ประเมินผลการเรียน</p> <p>ค. แก้ไขครูที่มีปัญหา</p> <p>ง. ตรวจสอบการสอน</p>
<p>4. การนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียน
นิเทศกันเองคืออะไร</p> <p>ก. ครูมีความศรัทธาต่อผู้นิเทศอยู่แล้ว</p> <p>ข. ผู้นิเทศเป็นผู้มีอำนาจโดยตำแหน่ง</p> <p>ค. ครูและผู้นิเทศมีการยอมรับกัน</p> <p>ง. ครูและผู้นิเทศรู้ปัญหาดี</p> |
|--|--|

5. ข้อใดเป็นลักษณะที่ ไม่พึงประสงค์ของการนิเทศการสอน
- ก. การริเริ่มโดยครู
 - ข. การริเริ่มโดยผู้นิเทศ
 - ค. การรู้จักกันเป็นส่วนตัว
 - ง. การทำตามนโยบายของหน่วยงาน

6. "ครูมาลีจัดกิจกรรมศิลปะโดยให้เด็กวาดรูปตลอดทั้งปี" มาจากสาเหตุใด
- ก. ไม่ได้รับการอบรม
 - ข. ไม่มีวุฒิทางอนุบาล
 - ค. ไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับ
 - ง. ไม่ได้รับการสร้างขวัญกำลังใจ

7. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์มุ่งเน้นในเรื่องใดเป็นสำคัญ
- ก. ครูจัดกิจกรรมอย่างถูกวิธี
 - ข. ครูทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 - ค. เด็กได้รับการพัฒนาทางศิลปะ
 - ง. โรงเรียนได้พัฒนาด้านวิชาการ

8. ปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์มีหลายประการ ยกเว้น เรื่องใด
- ก. ครูไม่ได้รับการพัฒนา
 - ข. ครูขาดคู่มือการจัดกิจกรรม
 - ค. ครูขาดความเข้าใจในกระบวนการสอน
 - ง. ครูไม่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

9. การนำกระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์มีจุดประสงค์ที่สำคัญอย่างไร
- ก. เพื่อให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ
 - ข. เพื่อให้มีการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน
 - ค. เพื่อการประสานงานและประสานใจ
 - ง. เพื่อการควบคุม กำกับ ดูแล ได้ทุกขั้นตอน

10. การนิเทศแบบมีส่วนร่วมค่านึงถึงเรื่องใด
เป็นอันดับแรก

- ก. มนุษยสัมพันธ์
- ข. กระบวนการกลุ่ม
- ค. กระบวนการทำงาน
- ง. การวางแผนอย่างมีระบบ

11. "ครูรู้จักคิดค้นการทำงานด้วยตนเอง"
เป็นส่วนใดของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

- ก. หลักการ
- ข. จุดมุ่งหมาย
- ค. กระบวนการ
- ง. รูปแบบ

12. ข้อใดที่สนับสนุนให้ครูรู้จักคิดค้นการ
การทำงานด้วยตนเอง

- ก. การรับรู้ปัญหาร่วมกัน
- ข. การมีงบประมาณเพียงพอ
- ค. การบริการอำนวยความสะดวก
- ง. การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน
ร่วมกัน

ข้อความต่อไปนี้ (ก - ง) สัมพันธ์กับ
ข้อความใดในข้อ 13 - 16 จงใส่ตัวอักษร
(ก, ข, ค หรือ ง) ไว้หน้าข้อความที่
สัมพันธ์กัน

- ก. การประชุมปรึกษาหารือกัน
- ข. การสังเกตการสอน
- ค. การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ
- ง. การพัฒนาการสอน

13. _____ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
การสอน

14. _____ การวางแผนการสอน

15. _____ ครูจุดที่จะพัฒนาตนเอง

16. _____ สนับสนุนให้ครูหาวิธีการใหม่ ๆ
มาใช้

17. บทบาทสำคัญของผู้นำเทศข้อใดที่ทำให้
ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

- ก. การเป็นผู้นำในการประชุมปรึกษา
หารือ
- ข. การเป็นผู้นำในการวิเคราะห์
การสอน
- ค. การบันทึกการสังเกตการสอน
- ง. การประเมินผลการนิเทศ

18. ข้อใดกล่าว ไม่ ถูกต้องกับความเป็นจริง

- ก. ครูและผู้นิเทศคือเพื่อนร่วมงาน
- ข. สัมพันธภาพที่ดีคือการสร้างเจตคติที่ดี
- ค. ผู้นิเทศคือผู้มีอำนาจที่ครูต้องยอมรับการนิเทศ
- ง. การนิเทศเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกคน

19. ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้ความสนใจเรื่องใด น้อยกว่า เรื่องอื่น ๆ

- ก. การดำเนินกิจกรรม
- ข. การใช้เทคนิคจูงใจเด็ก
- ค. การจัดบรรยากาศในห้องเรียน
- ง. การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างดี

20. การที่ครูรู้จักสังเกตและวิเคราะห์การสอนของตนเองได้ให้ผลดีอย่างไร

- ก. ทำให้สอนเก่งขึ้น
- ข. นิเทศตนเองได้
- ค. มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า
- ง. ทำให้การนิเทศเป็นไปอย่างราบรื่น

เมื่อทำเสร็จแล้ว . . .

โปรดพลิกไปหน้าท้ายเล่ม . . . แล้วให้คะแนนตนเอง

- 0 คะแนนที่ทำได้ . . . คะแนน
- 0 ถ้าถูกเกิน 14 ข้อ แสดงว่า
ท่านเข้าใจในเรื่องนี้ดี
- 0 ถ้าถูกน้อยกว่า 14 ข้อ
โปรดอ่านบททวนอีกครั้ง
- 0 ผลการประเมิน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

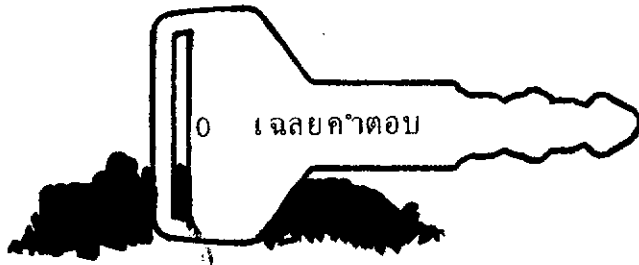
0 ผลการประเมิน

- 0 คะแนนที่ทำได้ครั้งแรก . . . คะแนน
ครั้งที่สอง . . . คะแนน
- 0 ถ้าถูกเกิน 14 ข้อ แสดงว่า
ท่านเข้าใจในเรื่องนี้ดี
- 0 ถ้าถูกน้อยกว่า 14 ข้อ
โปรดอ่านบททวนอีกครั้ง

0 ความก้าวหน้าทางการเรียน

คะแนนครั้งที่สอง - คะแนนครั้งแรก = ความก้าวหน้า
..... - = ...

ข้อ	1.	ข	11.	ข
	2.	ค	12.	ง
	3.	ก	13.	ข
	4.	ง	14.	ก
	5.	ข	15.	ค
	6.	ค	16.	ง
	7.	ก	17.	ข
	8.	ข	18.	ค
	9.	ข	19.	ง
	10.	ก	20.	ข

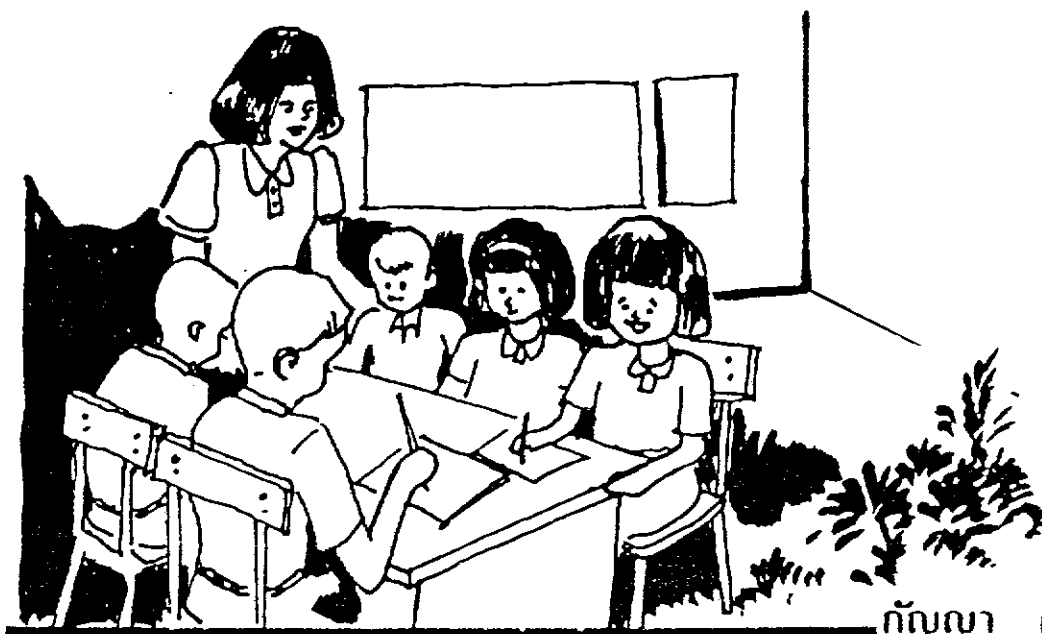

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กองวิชาการ. แผนการจัดกระสับการณั
ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
 2534.
- _____. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,
 ม.ป.ป.
- _____. คู่มือวิทยาการการฝึกอบรมครูที่เลี้ยงและทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.
 เอกสารอันดับที่ 18/2527. กรุงเทพฯ : 2527.
- _____. การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. เอกสารชุดอบรมบุคลากร
 ทางการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว, 2528.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน หน่วยศึกษานิเทศก์. เทคนิคและ
กระบวนการนิเทศ ชุดฝึกอบรมศึกษานิเทศก์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
 2534.
- ชาลี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, ม.ป.ป.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. การนิเทศแบบคลินิก (การนิเทศแบบมีส่วนร่วม). กรุงเทพฯ :
 รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2528.
- _____. การนิเทศแบบคลินิก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษาคุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2531.
- _____. "การนิเทศแบบคลินิก." บริหารสัมพันธ์ '25. กรุงเทพฯ : ธเนศวรการพิมพ์,
 2525.
- ประสิทธิ์ พรหมตัน. "ลองมาใช้การนิเทศแบบนี้กันหน่อยเป็นไร," สารพัฒนาหลักสูตร.
 3(32) : 55 - 56 ; พฤศจิกายน 2527.

ชุดฝึกอบรมด้วยตัวเอง เล่มที่ ๔

การนิเทศการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

กัญญา ศรีคำมูล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	
วัตถุประสงค์ - แนวคิด	1
ความรู้พื้นฐาน	2
ประเมินผลเบื้องต้น	3
กิจกรรมการเรียนรู้	
ตอนที่ 1 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์	7
ตอนที่ 2 การเตรียมการนิเทศ	14
ตอนที่ 3 เทคนิคการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์	20
ตอนที่ 4 แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์	25
ประเมินผลท้ายบทเรียน	35
เอกสารอ้างอิง	

ค่าน้ำ

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างถูกวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มีการนิเทศการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและบรรลุเป้าหมาย

การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ทั้งครูและผู้นิเทศจะต้องเข้าใจกระบวนการนิเทศและเนื้อหาวิชาที่จะนิเทศเป็นอย่างดี โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้การนิเทศนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ที่จะใช้ในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนของตนให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์

● กัญญา ศรีคำมูล

คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ชุดนี้มี 4 เล่ม จัดทำขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย
 - เล่ม 1 การนิเทศภายในโรงเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา
 - เล่ม 2 กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา
 - เล่ม 3 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ (แบบที่ 1)
 - เล่ม 4 การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ (แบบที่ 2)
- ในการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองแต่ละเล่ม ขอให้ท่านพิจารณาแนวคิดและวัตถุประสงค์ก่อนแล้วทบทวนและทดสอบความรู้เดิมของท่านดู แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ และทำกิจกรรมให้ครบถ้วน
- ท้ายเล่มมีแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ขอให้ท่านทำและตรวจคำตอบของท่านจากเฉลยคำตอบท้ายเล่ม
- เมื่อท่านได้ปฏิบัติตามกระบวนการข้างต้นนี้แล้ว คาดว่าท่านจะมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการนิเทศชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนของท่านได้เป็นอย่างดี

• การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา

วัตถุประสงค์

- เมื่อศึกษาเรื่องการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาแล้วท่านสามารถ
 1. บอกความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้
 2. บอกจุดมุ่งหมายของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้
 3. นำเทคนิคและกระบวนการในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ไปใช้ในการนิเทศได้
 4. บอกวิธีเตรียมการนิเทศได้
 5. นำแนวทางในการดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ไปใช้ในการนิเทศได้

แนวคิด

1. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์อาศัยกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนแบบประชาธิปไตย มีขั้นตอนและกระบวนการแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการนิเทศประสบผลสำเร็จ
3. การนิเทศที่ดีจะต้องมีการเตรียมตัวสำหรับผู้นิเทศ เตรียมเครื่องมือและวิธีการนิเทศที่เหมาะสม เพื่อให้การนิเทศดำเนินไปด้วยดี
4. การนิเทศไม่ใช่การตรวจตราหรือประเมินผลการสอนของครู แต่การนิเทศคือการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความรู้พื้นฐาน

- การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นต้องการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทุกระดับ โดยดำเนินการไปพร้อม ๆ กับกระบวนการบริหารและกระบวนการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่องและมุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน จึงจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุ เป้าหมาย

- กระบวนการนิเทศนั้นมีหลายรูปแบบและหลายแนวคิด แต่ละแบบย่อมเหมาะกับ สภาพการณ์และปัญหาที่แตกต่างกัน การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสนับสนุน การนิเทศภายในโรงเรียนที่มีกระบวนการนิเทศมีลักษณะ เป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือมุ่งการแก้ ปัญหาที่เป็นเหตุเป็นผล และมีการสรุปผลการนิเทศให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- การนิเทศภายในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ทั้งครูและผู้นิเทศจะต้องทำความเข้าใจในหลักการ จัดการศึกษา และเข้าใจในหลักการวิธีการตลอดจนเทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียนให้ ถ่องแท้จึงจะช่วยให้ปฏิบัติการนิเทศได้ตรงตามเป้าหมายและจุดที่จะพัฒนาให้บังเกิดผลดี ยิ่งขึ้น ●

ประ เ มื น พ ล เ ปื อ ง ตั น

โปรดทดสอบตนเอง ...

... อ่านคำถามแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ

1. จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือข้อใด ก. ครูสอนได้เต็มตามเวลา ข. ครูสอนได้ครอบคลุมเนื้อหา ค. ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ง. ครูได้รับการกระตุ้นความสนใจ	3. ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ผู้นิเทศควรทำสิ่งใดก่อน ก. ศึกษาภูมิหลังของครู ข. ศึกษาเรื่องที่จะนิเทศ ค. นัดหมายวันเวลาที่จะนิเทศ ง. จัดเตรียมสถานที่สำหรับนิเทศ
2. การนิเทศเป็นประโยชน์แก่ครูในด้านใดมากที่สุด ก. ได้เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ข. ได้เทคนิคการนิเทศแบบใหม่ ค. ได้รับความสนใจจากผู้บริหาร ง. ได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงาน	4. ข้อใดเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ก. การริเริ่มโดยครู ข. การริเริ่มโดยผู้บริหาร ค. การร่วมมือกันของครูกับผู้บริหาร ง. การทำตามนโยบายของหน่วยงาน

5. เรื่องใดมีความสำคัญน้อยกว่าเรื่องอื่นในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ก. การสนับสนุนและบริการ ข. การพัฒนากระบวนการสอน ค. การบำรุงขวัญและกำลังใจ ง. การให้ความดีความชอบ 6. ผลของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์คือข้อใด ก. ครูมีงานทำเพิ่มขึ้น ข. ครูมีความรู้เพิ่มขึ้น ค. เด็กได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสม ง. เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมตามใจชอบ 7. "ครูมาลีให้เด็กวาดรูปตลอดทั้งปี" น่าจะมาจากสาเหตุใด ก. ไม่มีวุฒิทางอนุบาล ข. ไม่ได้รับการนิเทศ ค. ไม่ได้รับการอบรม ง. ไม่ได้รับการสร้างขวัญและกำลังใจ	8. ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ควรเริ่มกิจกรรมใดก่อน ก. สำรวจปัญหา ข. วางแผนการนิเทศ ค. ปฏิบัติการนิเทศ ง. ประชุมปรึกษาหารือ 9. การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน มีประโยชน์อย่างไร ก. ครูรู้จักตนเองมากขึ้น ข. ครูรู้จักที่จะพัฒนาตนเอง ค. ผู้บริหารรู้จักครูมากขึ้น ง. ผู้บริหารรู้จักที่จะนิเทศ 10. ก่อนไปเยี่ยมชั้นเรียนผู้นิเทศควรปฏิบัติอย่างไร ก. แจ้งวัตถุประสงค์ ข. นัดหมายเวลาที่แน่นอน ค. เตรียมวิธีช่วยเหลือครู ง. ไม่ควรให้ครูรู้ตัวล่วงหน้า
---	--

11. ข้อใดควรปฏิบัติก่อนการสังเกตการสอน

- ก. นัดหมายเวลา
- ข. วางแผนร่วมกัน
- ค. สร้างบรรยากาศที่ดี
- ง. สร้างเครื่องมือนิเทศ

12. สิ่งใดควรทำในขณะที่สังเกตการสอน

- ก. ทักทายครูและนักเรียน
- ข. มีส่วนร่วมในการสอน
- ค. แนะนำเท่าที่จำเป็น
- ง. บันทึกข้อมูล

13. "การพบปะสนทนา" ให้ผลดีแก่ครูและ
ผู้นิเทศอย่างไร

- ก. สร้างมนุษยสัมพันธ์
- ข. สร้างขวัญและกำลังใจ
- ค. เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน
- ง. กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพ

14. ข้อความใดกล่าวได้ถูกต้องที่สุด

- ก. ผู้นิเทศควรสังเกตการสอนเอง
- ข. การสังเกตการสอนเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุด
- ค. การสังเกตการสอนทำให้ได้เทคนิคการสอน
- ง. การสังเกตการสอนทำให้เห็นกระบวนการสอน

15. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
ควรทำในลักษณะใด

- ก. นิเทศเมื่อครูมีปัญหา
- ข. นิเทศเมื่อครูต้องการ
- ค. นิเทศอย่างต่อเนื่อง
- ง. นิเทศทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

16. ในการเตรียมการนิเทศจะต้องทำสิ่งใด
ก่อน

- ก. ศึกษากระบวนการนิเทศ
- ข. ศึกษาผู้รับการนิเทศ
- ค. สร้างเครื่องมือนิเทศ
- ง. วางแผนการนิเทศ

17. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาให้
ประโยชน์อย่างไร
- ก. รู้ว่าครูสอนอย่างไร
 - ข. รู้ว่าจะแก้ปัญหายังไง
 - ค. รู้ว่าจะใช้การนิเทศแบบใด
 - ง. รู้ว่าจะใช้สื่อและเครื่องมืออย่างไร

18. การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน
การนิเทศอยู่ในขั้นตอนใด
- ก. สํารวจปัญหา
 - ข. วางแผนนิเทศ
 - ค. ปฏิบัติการนิเทศ
 - ง. ประเมินผลนิเทศ

19. การตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหาคำเรียน
การสอนโดยวิธีใด อยู่ในขั้นตอนใด
- ก. สํารวจปัญหา
 - ข. วางแผนนิเทศ
 - ค. ปฏิบัติการนิเทศ
 - ง. ประเมินผลนิเทศ

20. พฤติกรรมใดสร้างความพึงพอใจให้แก่
ผู้รับการนิเทศ
- ก. ได้รับการเห็นใจ
 - ข. เป็นผู้ริเริ่มงานเอง
 - ค. เป็นเพื่อนร่วมงานที่ดี
 - ง. ได้รับการยกย่องชมเชย

- เมื่อทำเสร็จแล้ว โปรดพลิกไปท้ายเล่ม
- ให้คะแนนตนเอง ข้อละ 1 คะแนน

กิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 1

การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะ - สร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

● การนิเทศการจัดกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษาในที่นี้ หมายถึงการนิเทศ การเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการสอนของครู หรือการหาวิธีที่จำทำให้การสอนของครูดีขึ้น โดยมีจุดเน้นที่ตัวครู และวิธีการจัดกิจกรรมซึ่งถือว่าเป็น การสอนของครูเป็นสำคัญ

● การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ย่อมประสบปัญหาใน เรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มักเกิดจากครูประถมศึกษาที่มาทำการสอนในระดับ ก่อนประถมศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก จึงมัก สอนอ่านเขียนก่อนเวลาอันควร ทำให้เด็กก่อนประถมศึกษาจำนวนไม่น้อยต้องขาดโอกาสฝึกทักษะ ประสพการณ์การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย

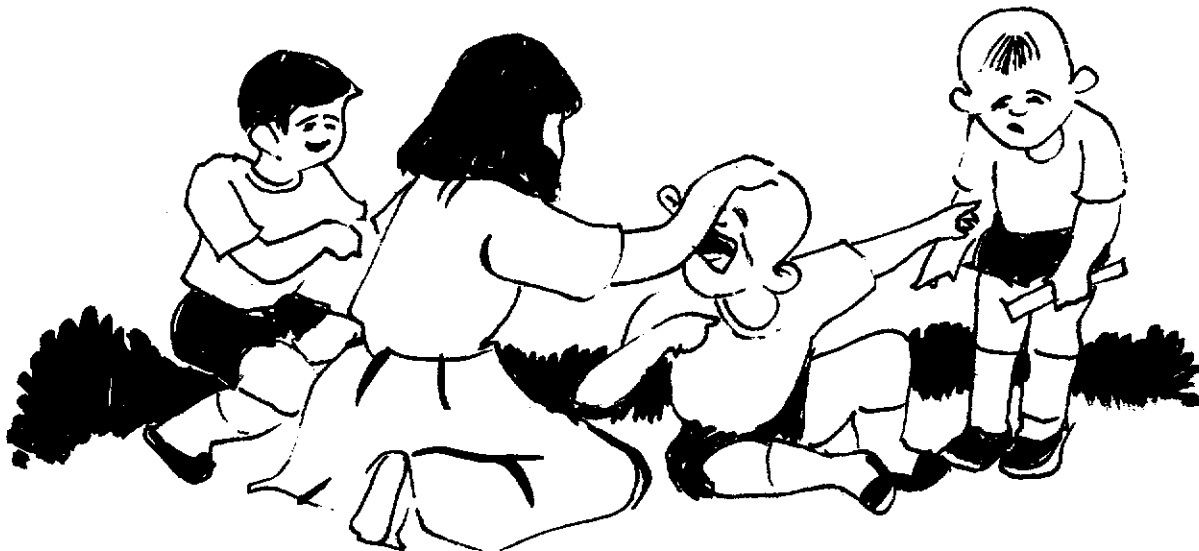
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในระดับก่อนประถมศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดได้น้อยและไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน ของการอ่าน เขียน และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กที่ขาดการส่งเสริมและไม่ได้รับ ประสพการณ์ด้านศิลปะสร้างสรรค์อย่างเพียงพอ จึงมักขาดความพร้อมด้านการอ่าน การเขียน และการคิด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงต่อ ๆ ไป

การนิเทศภายในโรงเรียนสามารถช่วยเหลือครูให้จัด
กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ได้ถูกต้องตามหลักการและวิธีการจัดกิจกรรม
ศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา นอกจากจะช่วยให้ครูได้พัฒนา
ตนเองในด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพแล้ว
ยังเป็นการช่วยให้เด็กก่อนประถมศึกษาได้
รับการพัฒนามาตามวัยอีกด้วย

● ความจำเป็นในการนิเทศ

ความสำเร็จของการศึกษา คือพัฒนาการของเด็กซึ่งเป็นผลผลิตของการเรียน
การสอนในทำนองเดียวกัน คุณภาพของเด็กก่อนประถมศึกษาย่อมเกิดจากการจัดกิจกรรม
ให้เด็กได้รับประสบการณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการยกระดับคุณภาพการสอนของครู
และการที่จะยกระดับคุณภาพการสอนของครูนั้น จำเป็นต้องให้การนิเทศเพื่อช่วยเหลือครู
ให้นำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ไปใช้แทนการสอนที่ซ้ำซากจำเจที่ใช้กันมานาน

●● ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนประถมศึกษา ●●

กิจกรรมทุกกิจกรรมย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกัน สำหรับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาได้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างเสริมและพัฒนากล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส การแสดงออกทางความคิด และยังมีบทบาทต่อการพัฒนาด้านบุคลิกภาพและสังคมของเด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ถ้าครูผู้สอนให้อิสระในการทำกิจกรรมตามความสนใจแต่ก็ยังมีครูอีกจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญ ยังยึดแนวการสอนแบบเก่าที่ครูมักออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามเหมือนกันทุกคน ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กเหล่านั้นถูกสกัดกั้นทางความคิดและการแสดงออกอย่างเสรี พฤติกรรมการสอนดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าครูได้รับการชี้แนะและร่วมมือในการแก้ไข ซึ่งก็คือการให้การนิเทศนั่นเอง ...

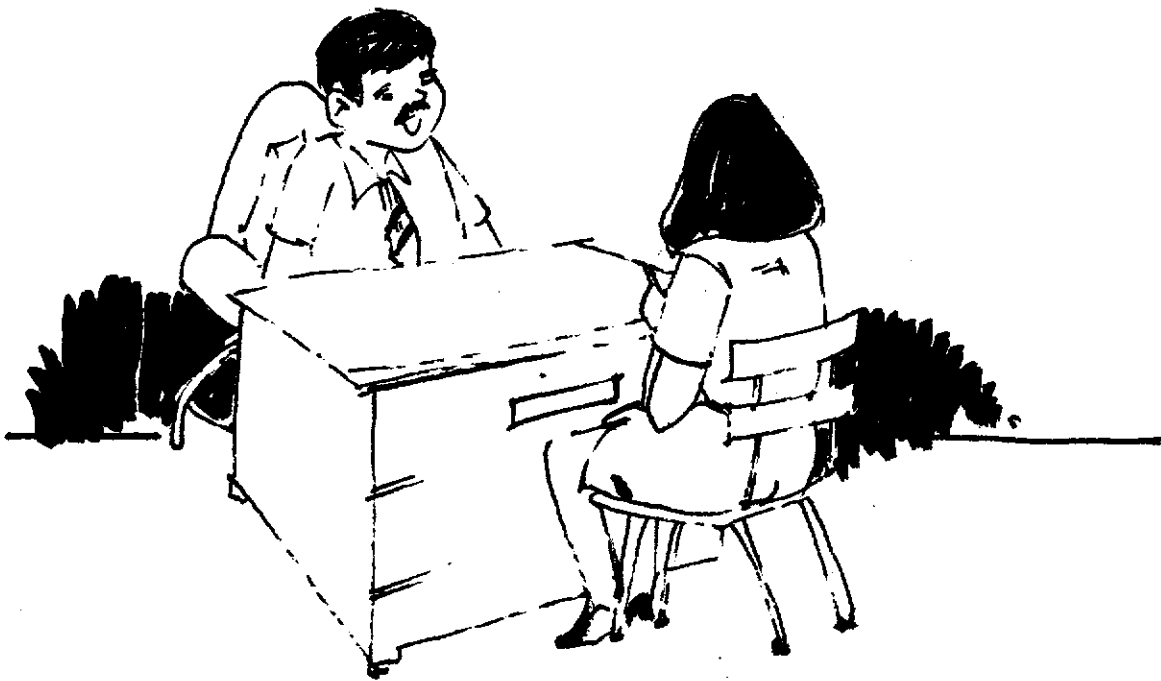
● ขอบข่ายของงานนิเทศ

การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีขอบข่ายของนิเทศอยู่ 2 ประการ คือ

1. บุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา
2. งานที่จะนิเทศในระดับก่อนประถมศึกษา

● บุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา

ได้แก่ ผู้นิเทศ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา บุคคลทั้งสองฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน และร่วมมือกันในการปฏิบัติการนิเทศทุกขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

● งานที่จะนิเทศ

งานที่ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นิเทศจะต้องนิเทศ ติดตามกำกับและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะ เช่นเดียวกับการนิเทศ การศึกษาในระดับอื่น ๆ ได้แก่ งานนิเทศทั่วไป และงานนิเทศการเรียนการสอน ในที่นี้ จะเน้นเฉพาะการจัดกิจกรรมที่เป็นปัญหามากเป็นอันดับแรก คือการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์

... เรื่องที่จะต้องนิเทศก็คือ ...

- พฤติกรรมการสอนของครูด้านการ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
- การจัดกิจกรรม
- การดูแลเอาใจใส่เด็กให้ร่วมกิจกรรม
- การวัดและประเมินผลงานของเด็ก

... สิ่งที่ผู้นิเทศจะต้อง

- ช่วยเหลือก็คือ
- การพัฒนาปรับปรุง การสอน
- การให้การสนับสนุนและ บริการแก่ครูผู้สอน
- การสร้าง บรรยากาศในการทำงาน
- การบำรุงขวัญแก่ครู

● จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศ ●

การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนด้านศิลปะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายคือเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีความพร้อมในการเรียน และยังพัฒนาเจตคติของครูที่มีต่อการนิเทศอีกด้วย สรุปได้ว่า ...

● จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศ คือ

- เพื่อให้ครูเข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษาและเข้าใจธรรมชาติของเด็ก
- เพื่อให้ครูมองเห็นปัญหา รู้จักวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนของตนและรู้จักประเมินตนเอง เพื่อหาจุดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

● ทบทวนด้วยตนเอง

... หลังจากศึกษาเนื้อหาจบแล้ว โปรดอ่านทบทวนและสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ก่อนที่จะทดสอบตนเองในกิจกรรมต่อไป ...

ประ เ มื น ผล ต น เ อ ง

ค่ากล่าวในข้อใดถูกต้องตามความเป็นจริง โปรดขีด / หน้าข้อความ
นั้น ถ้าไม่ถูกต้องให้ขีด x หน้าข้อความนั้น

- _____ 1. การนิเทศการจัดกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเช่นเดียวกับการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน
- _____ 2. ปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เกิดจากการที่ครูไม่ได้รับการนิเทศ
- _____ 3. ผู้นิเทศมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมของครูมากกว่าตัวครู
- _____ 4. การนิเทศที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหาของครูแต่ละคนจะช่วยให้ครูปรับปรุงวิธีการสอน
- _____ 5. จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

/x/x/x/x/x/x/X

5. / 4. / 3. x 2. x 1. /

ตอนที่ 2

กระบวนการการนิเทศ

ความสำเร็จของงานใด ๆ ก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการด้วยกันคือ การวางแผนที่ดี และการลงมือปฏิบัติตามแผนอย่างรัดกุม

● ประการแรก คือการวางแผนที่ดี วางแนวทางปฏิบัติอย่างดี เหมาะสมและชัดเจน ในการวางแผนนั้นจะต้องปฏิบัติร่วมกัน มิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งวางแผนแล้วอีกคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะการนิเทศการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูได้ทำงานเพื่อพัฒนาเด็กครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจะต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทุกด้าน และที่สำคัญคืองานสอนเป็นงานวิชาชีพของครู ครูจึงต้องคิดเอง ตัดสินใจเอง ลงมือทำเอง ดังนั้นการวางแผนในการนิเทศจึงต้องร่วมกันทั้งครูและผู้นิเทศ

● ประการที่สอง การวางแผนที่ดีเป็นการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติได้ลงมือปฏิบัติตามแผนอย่างถูกต้อง รัดกุม จะนำไปสู่ผลที่สำเร็จที่คาดหวังไว้ การปฏิบัติการนิเทศที่มีการวางแผนให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติจริง ปฏิบัติได้ตามที่กำหนดไว้ในแผน ย่อมพบแต่ความสำเร็จอย่างแน่นอน

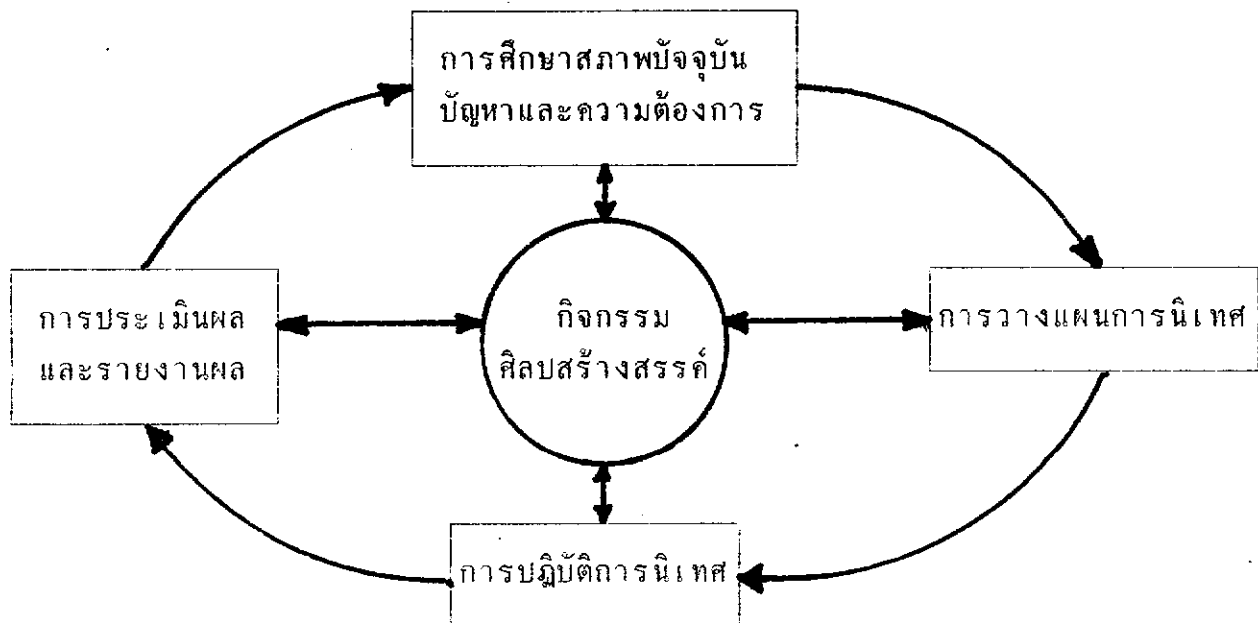
● กระบวนการนิเทศ

● การเตรียมการนิเทศที่ดี ผู้ปฏิบัติการนิเทศจะต้องศึกษากระบวนการนิเทศทุกขั้นตอนให้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติการนิเทศได้

กระบวนการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีขั้นตอนเช่นเดียวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1	การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
ขั้นที่ 2	การวางแผนการนิเทศ
ขั้นที่ 3	การปฏิบัติการนิเทศ
ขั้นที่ 4	การประเมินผลและรายงานผล

กระบวนการนิเทศดังกล่าว เริ่มต้นและปฏิบัติตามวงจรของการนิเทศ ดังแผนภาพต่อไปนี้

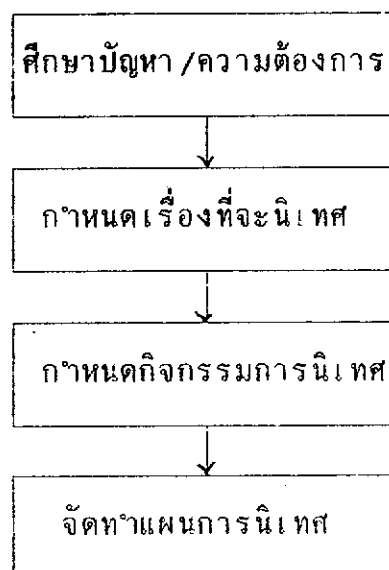
● **ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ**

โดยศึกษาถึงสภาพการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูว่า เป็นอย่างไร พบปัญหาอย่างไร และครูมีความต้องการอย่างไร

● **ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ**

เป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลว่าปัญหาหนึ่งจะแก้ไขโดยวิธีการใดบ้าง แล้วพิจารณาวิธีการใดดีที่สุด ดำเนินการไปแล้วผลจะเป็นอย่างไร คาดว่าจะสำเร็จแค่ไหน เป็นไปได้หรือไม่ ในการแก้ปัญหานั้น เมื่อพิจารณาให้รอบคอบแล้วจึงตกลงใจวางแผนทางดำเนินงาน

ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ มีดังนี้

● ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

ในการปฏิบัติการนิเทศกระทำใน 2 ลักษณะ คือนิเทศเพื่อตรวจสอบคุณภาพการจัดกิจกรรม และนิเทศเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพยิ่งขึ้น

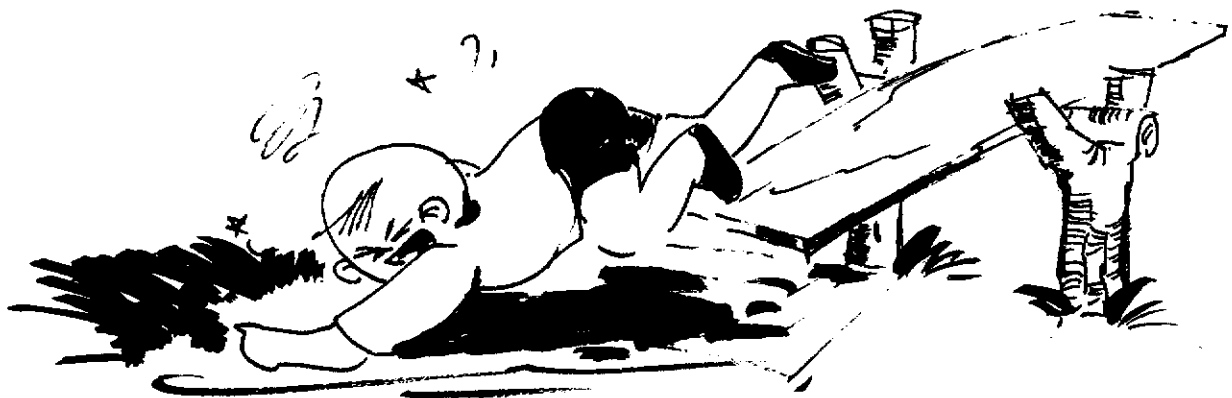
... ลักษณะการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นการนิเทศทางตรง และนิเทศเป็นรายบุคคล โดยใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสม เช่น การพบปะสนทนา การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกต การสอน และการสาธิตการสอน ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติตามที่ได้อธิบายมาแล้วในตอนที่ 2 ...

● ขั้นที่ 4 การประเมินผลและรายงานผล

การประเมินผลเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าตรงตามจุดประสงค์เพียงใด ควรปรับปรุงขั้นตอนใด และเมื่อประเมินผลเสร็จแล้วควรจัดเก็บข้อมูลทุกอย่างไว้เป็นหลักฐานเพื่อปรับปรุงต่อไป

... การประเมินผลจะช่วยให้ทราบว่า การวางแผนงานและการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ผู้นิเทศกับครูควรจะมีมือปรับปรุงแก้ไข อะไรบ้าง มีสิ่งไหนที่ดีแล้วจะได้ยึดถือเป็นตัวอย่างต่อไป

... ผู้นิเทศจะต้องพยายามให้ครูตระหนักอยู่เสมอว่า การประเมินผลนั้น ทำเพื่อช่วยกันปรับปรุงส่งเสริมการสอนให้ดีขึ้น ไม่ใช่คอยจับผิดซึ่งกันและกัน

... ผู้นี้เทศไม่ควรอย่างยิ่งที่จะประเมินผลงานของครูแต่เพียงลำพัง แต่จะต้องพยายามหาทางให้ครูรู้จักประเมินผลงานร่วมกัน โดยจะต้องตกลงกันก่อนว่า จุดมุ่งหมายในการประเมินผลเพื่ออะไร

ดังนั้น การประเมินผลจะต้องมีการบันทึกผลไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้ในการอ้างอิงและปรับปรุงในขั้นต่อไป

การปฏิบัติงานที่ดี ย่อมมี
การประเมินผลติดตาม
มาเสมอ

๑ ทบทวนด้วยตนเอง

เนื้อหาตอนนี้มีรายละเอียดเพิ่มเติมมาจากเล่มที่ 1 หากจะย้อนกลับไปอ่านเล่มที่ 1 ตอนที่ 2 อีกครั้ง จะช่วยให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ...

๑ ประเมินผลตนเอง

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ทราบ
.....
.....
2. การตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหาด้วยวิธีการใด อยู่ในขั้นตอน
.....
3. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์มีวิธีการนิเทศได้หลายวิธี เช่น
.....
.....
4. การประเมินผลการนิเทศมีจุดประสงค์เพื่อ
.....
5. ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลการนิเทศ คือ
.....

ตอนที่ 3

เทคนิคการนิเทศการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์

๑. กิจกรรมการนิเทศ

กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีหลายอย่างดังได้กล่าวมาแล้ว ในเล่มที่ 1 ซึ่งผู้นิเทศจะเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศแบบใดก็ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและโอกาส สำหรับการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับการนิเทศเป็นรายบุคคล ได้แก่

- การเยี่ยมชั้นเรียน
- การสังเกตการสอน
- การพบปะสนทนา
- การสาธิตการสอน

มีรายละเอียดเพิ่มเติมจากเล่มที่ 1 ดังนี้

๑. การเยี่ยมชั้นเรียน มีเทคนิคดังนี้

การเยี่ยมชั้นเรียนขณะที่ครูกำลังสอน จะทำให้เห็นสถานที่เป็นจริง ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ครูประสบอยู่

ผู้นิเทศควรร่วมมือกับครูในการค้นหาทางปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน

... ก่อนเยี่ยมชั้นเรียน ผู้นิเทศจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้ครูทราบว่า การมาเยี่ยมนี้มีไว้มาเพื่อจับผิด หรือเพื่อรายงานการปฏิบัติงานของครู แต่มาเพื่อให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ...

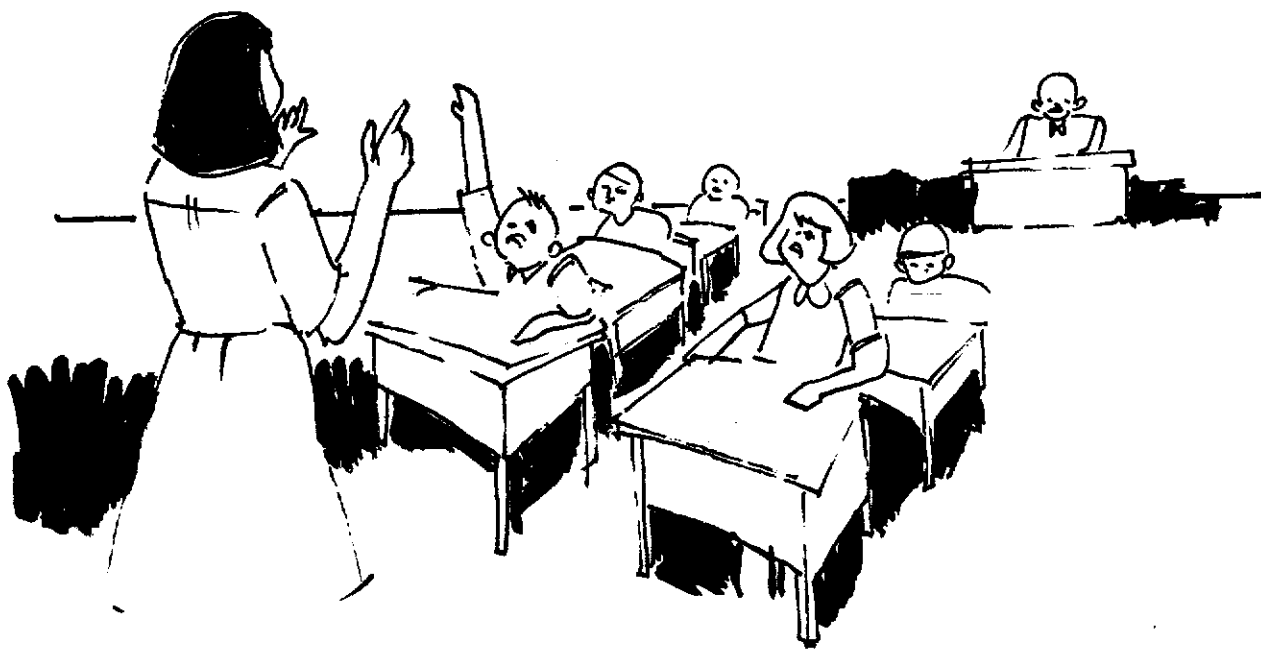
● การสังเกตการสอนในชั้นเรียน

เป็นเทคนิคการนิเทศภายในอีกแบบหนึ่งที่มุ่งให้ครูผู้สอนพัฒนา หรือปรับปรุง พฤติกรรมการสอนในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ

การสังเกตการสอนมีหลักการสำคัญ ดังนี้ ...

ผู้นิเทศควรจะได้ทำความเข้าใจกับครูก่อนในเรื่องจุดประสงค์ของการไปสังเกต กำหนดเวลาและวางแผนการสอนร่วมกับครู เพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจ ทั้งนี้เพื่อสร้าง เจตคติที่ดีในการนิเทศให้แก่ครูและผู้นิเทศเองก็ต้องคำนึงถึงมารยาทและข้อควรปฏิบัติ ในการไปสังเกตชั้นเรียน คือ

- ไปตรงตามเวลาที่นัดหมายไว้
- ทักทายครูอย่างใจเย็น ๆ และเข้าไปนั่งในที่ที่สามารถสังเกตทั้งครู และนักเรียนได้อย่างชัดเจน ไม่นั่งในที่ที่จะก่อให้เกิดความสนใจ เป็นพิเศษ
- ไม่ทำให้ทั้งครูและนักเรียนมีภาวะตึงเครียด
- กำหนดวิธีรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตไว้ล่วงหน้า และลงมือ สังเกตและบันทึกข้อมูลไว้โดยอาจใช้แบบบันทึกการสังเกต
- เมื่อออกจากห้องเรียน ควรออกไปเงียบ ๆ ไม่ทำให้เป็นที่สนใจ

๑ การพบปะสนทนา

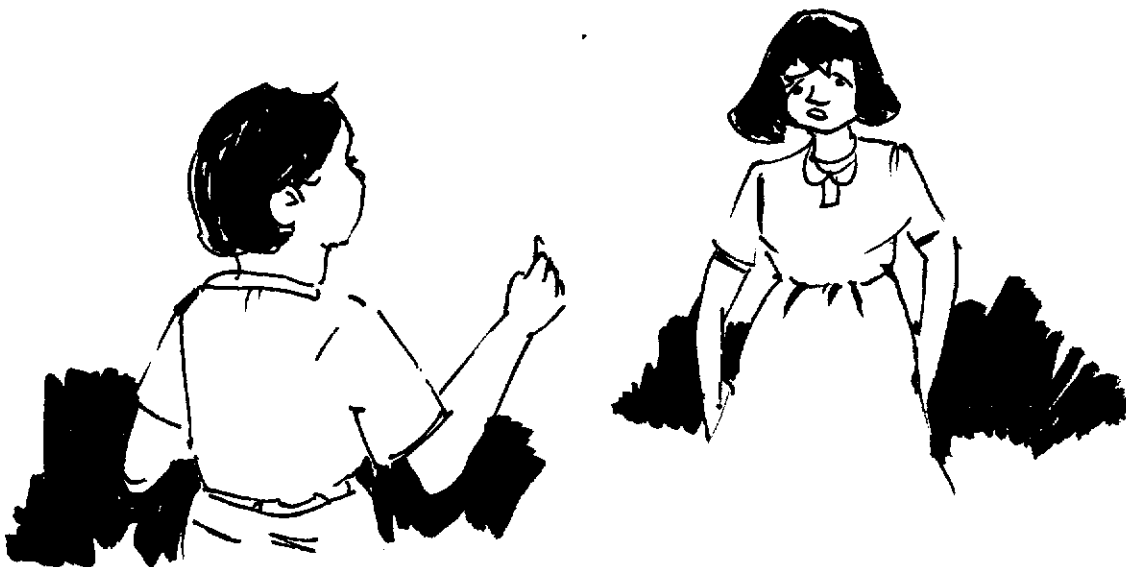
จุดมุ่งหมายของการพบปะสนทนากับครู เพื่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและความเป็นกันเองระหว่างครูและผู้นิเทศทำให้เกิดความเข้าใจและไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน

การพบปะสนทนากับครู จึงเป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อ ...

- ทราบความต้องการและปัญหาของครูตามที่เป็นจริงและหาทางช่วยเหลือครูในทางตรง
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอนให้แก่ครูด้วยบรรยากาศเป็นกันเองจริงใจต่อกันและสร้างเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ

ข้อควรคำนึง

- ผู้นิเทศควรมีการบันทึกการพบปะไว้ทุกครั้งเพื่อติดตามผลการทำงานของครูว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปอย่างไร การใช้แบบบันทึกควรใช้อย่างระมัดระวัง
- พยายามกระตุ้นให้ครูได้ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาในการปรับปรุงการสอนด้วยความสมัครใจ
- ยอมรับและนับถือความคิดเห็นของครู

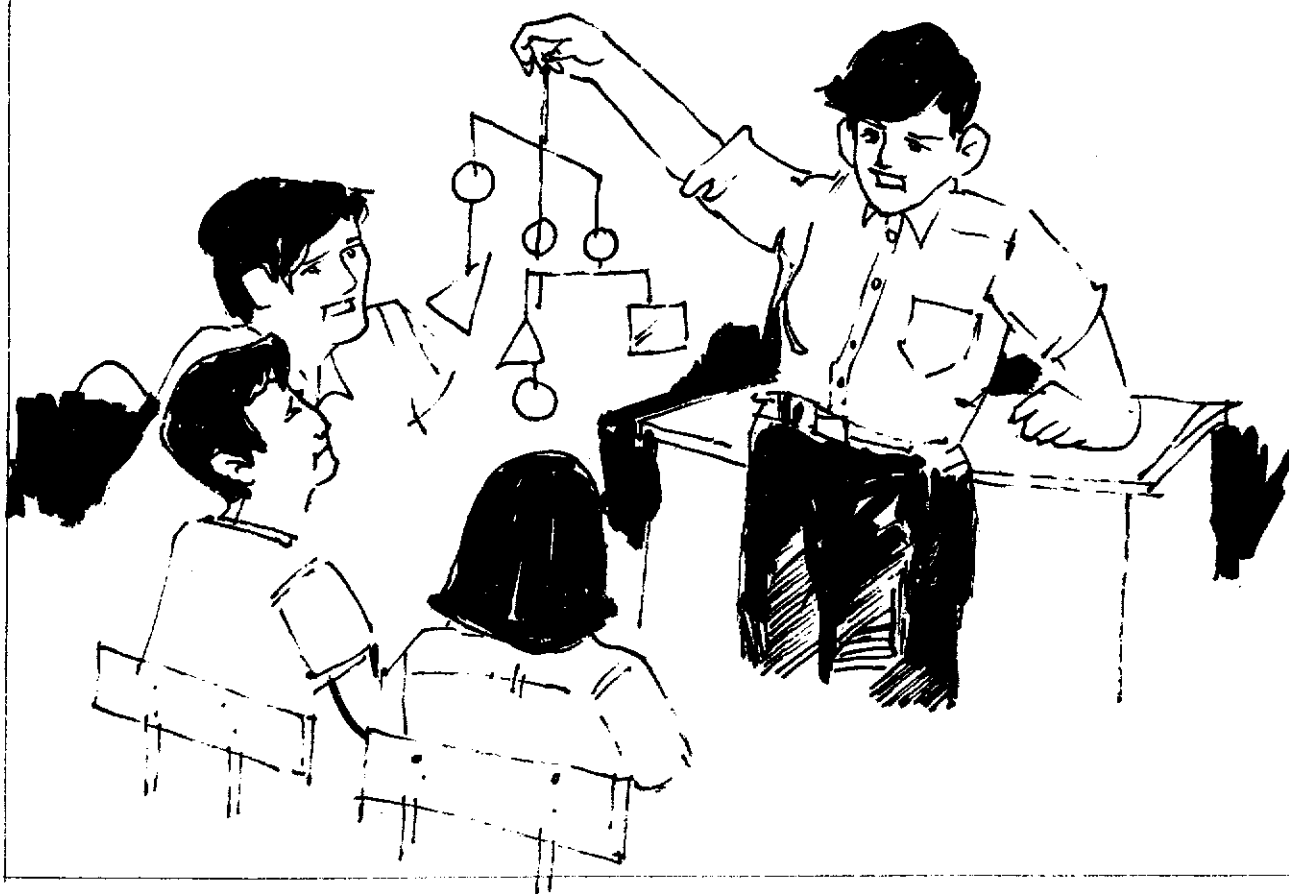
● การสาธิตการสอน

การให้ครูได้มีโอกาสดำเนินการสอนของครูคนอื่นจะทำให้ครูได้เห็นและเรียนรู้วิธีสอน การใช้อุปกรณ์และกระบวนการสอนที่ดี เพื่อจะได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตน

การให้ครูดูการสาธิตการสอนนี้ ผู้นิเทศควรให้ครูได้สังเกตการสอนจากห้องเรียนจริง และทำความเข้าใจกับครูว่าให้สังเกตสิ่งที่ถูกที่ควรเพื่อนำไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น และให้บันทึกการสังเกตการสาธิตเพื่อนำข้อมูลไปใช้ต่อไป

● การสาธิตการสอน เป็นวิธีการที่ควรใช้ในกรณีที่ครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนในบางเรื่อง

● สิ่งที่ควรระมัดระวัง และควรทำความเข้าใจกับผู้สังเกตการสาธิตการสอน คือการสาธิตการสอนมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการและเทคนิคการสอนเท่านั้น การเลียนแบบพฤติกรรมการสอนของผู้สาธิตการสอนไม่ใช่พฤติกรรมที่ดีที่สุด

●● ทบทวนด้วยตนเอง

หลังจากอ่านตอนที่ 2 จบแล้ว ถ้าจะให้เข้าใจยิ่งขึ้น ควรกลับไปอ่านเล่มที่ 1 ตอนที่ 3 อีกครั้งจะได้รายละเอียดเพิ่มขึ้น ...

● ประเมินผลตนเอง

1. เทคนิคการนิเทศที่ทำให้ครูศึกษากระบวนการสอนอย่างชัดเจน คือ
2. การบันทึกข้อมูลในการนิเทศเป็นเรื่องสำคัญ แต่ควรใช้อย่าง
3. การที่ผู้นิเทศแจ้งให้ครูทราบล่วงหน้าก่อนการไปนิเทศ มีผลดีเพราะ

ตอนที่ 4

แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรม
ศิลปสร้างสรรค์

- เป้าหมายสูงสุดของการนิเทศการสอน ก็คือ
 - ... นิเทศเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้
 - ... สำนวตรวจสอบการสอนว่าดำเนินกิจกรรมไปตามขั้นตอนหรือไม่
 - ... พฤติกรรมการตอบสนองของเด็กเป็นอย่างไร
 - ... นำผลการนิเทศ มาวิเคราะห์หาข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง
- แนวทางในการนิเทศ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ให้ประสบผลสำเร็จ
 - ... ผู้นิเทศและครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมาย และเนื้อหา กิจกรรมของ เรื่องที่จะนิเทศให้ตรงกัน
 - ... ผู้นิเทศและครูผู้สอนจะต้องเข้าใจบทบาท และหน้าที่ของผู้นิเทศและ ผู้รับการนิเทศให้ดี จึงจะช่วยให้การนิเทศเป็นไปด้วยความราบรื่น

๐ แนวการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

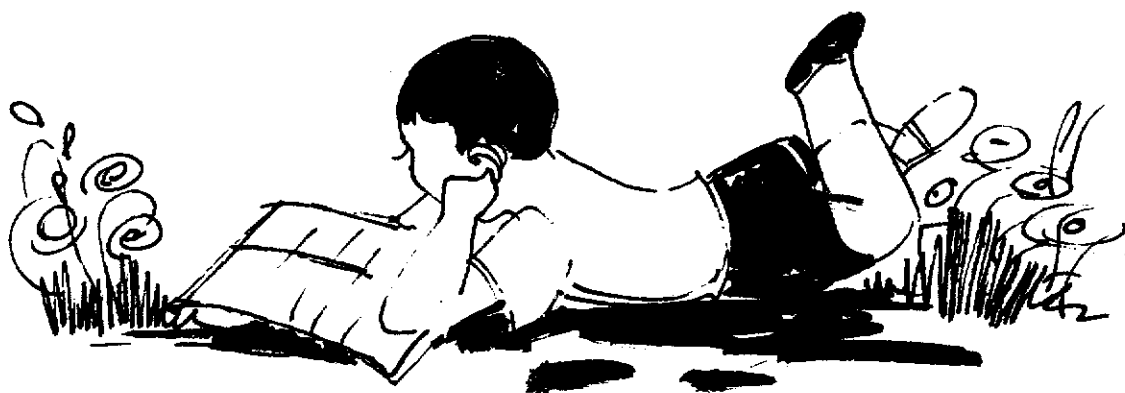
การนิเทศการสอนมีเป้าหมายสำคัญที่การพัฒนาการสอนของครู ดังนั้น การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงมุ่งเน้นที่พฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูดังต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

- 1.1 ความสะอาดของพื้นที่ห้อง
- 1.2 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการจัดห้องเรียน
- 1.3 มีบรรยากาศชวนให้เด็กอยากทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 1.4 การจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ และของใช้ที่จำเป็น
- 1.5 มีที่สำหรับแสดงผลงาน และที่จัดเก็บผลงานของเด็ก

2. การเตรียมการจัดกิจกรรม

- 2.1 เตรียมสื่อและอุปกรณ์ได้สอดคล้องกับกิจกรรม
- 2.2 เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมไว้เพียงพอกับจำนวนเด็ก
- 2.3 เตรียมกิจกรรมได้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา และวัยของเด็ก
- 2.4 เตรียมกิจกรรมไว้ให้เด็กได้เลือกทำไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม
- 2.5 กิจกรรมที่เตรียมไว้สามารถยืดหยุ่นได้ตามโอกาสและความเหมาะสม

3. การดำเนินกิจกรรม

- 3.1 ครูและเด็กกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน
- 3.2 แบ่งกลุ่มเด็กทำกิจกรรมตามความสนใจ
- 3.3 ครูเดินดูเด็กทำงานโดยคอยแนะนำ และใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน
- 3.4 ครูให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว
- 3.5 ครูให้โอกาสเด็กได้เล่าเรื่องและบอกชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำ
- 3.6 ครูใช้วิธีเสริมแรงเด็ก รับรู้ความรู้สึกและการแสดงออกของเด็กขณะที่เด็กทำงานและหลังจากทำงานเสร็จแล้ว

4. การใช้เทคนิคจูงใจเด็ก

- 4.1 ใช้คำพูด หรือแสดงกิริยาท่าทางที่เป็นกันเองกับเด็ก
- 4.2 ให้กำลังใจเด็กให้สามารถทำงานจนประสบผลสำเร็จ
- 4.3 ให้ความสนใจและเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง
- 4.4 ให้คำชมเชยเด็กที่ทำได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี
- 4.5 รับรู้ปัญหาของเด็กและใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5. การประเมินผลงานของเด็ก

- 5.1 ครูยอมรับความคิดเห็นและผลงานที่เด็กทุกคนทำ
- 5.2 ครูให้โอกาสเด็กได้พูดเกี่ยวกับผลงานของตน อย่างทั่วถึง
- 5.3 ครูประเมินทักษะของเด็กจากการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน
- 5.4 ครูวัดกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าผลงาน
- 5.5 ครูนำผลงานเด็กแสดงไว้ให้เห็น โดยพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน

... การเก็บรวบรวมผลงานของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อแจ้ง
ผลการเรียน หรือความก้าวหน้าในการเรียนให้ผู้ปกครอง
ทราบ เป็นวิธีการสรุปผลการเรียนที่ดีวิธีหนึ่ง
ที่ครูทุกคนควรทำ ...

● บทบาทของครูผู้สอน

ครู ... ในฐานะผู้รับภาระนิเทศ จะต้องให้ความร่วมมือกับผู้นิเทศโดยการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะร่วมรับภาระนิเทศได้ตลอดเวลา

ครู ... ในฐานะผู้สอน จะต้องจัดเตรียมการสอน และจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงความสะดวกคล่องของเนื้อหากิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล

●● แนวทางในการเตรียมการสอน ●●

การสอนที่บรรลุจุดประสงค์ที่คาดหวังขึ้นอยู่กับ การเตรียมการสอนที่ดี ดังนั้นในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ ครูจะต้องเตรียมการสอนโดยยึดกระบวนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ทั้ง 5 ข้อ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

● ข้อเสนอแนะในการเตรียมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ มีดังนี้

● การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

● การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนขึ้นอยู่กับ การจัดสภาพห้องเรียนที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในเรื่องของศิลปะเป็นสิ่งท้าทายให้เด็กอยากเล่น อยากลอง คุรควรจัดมุมศิลปะไว้ส่วนหนึ่งของห้องเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้ทดลองอย่างเสรี

● ความสะอาดของห้องเรียน ความเป็นระเบียบของการจัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้ เป็นบรรยากาศที่ดึงดูดใจให้เด็กหันเข้าหามุมศิลปะ โดยเด็กจะนั่ง - นอนทำกิจกรรมอย่างมีความสุข

● มีผลงานศิลปะประดับตกแต่งห้องเรียน เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งแวดล้อม และความงามทางศิลปะ

● ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาและการแสดงออกระหว่างครูต่อเด็ก และเด็กต่อเด็กเป็นไปในทางบวก จะช่วยลดภาวะความตึงเครียดทางอารมณ์

● การเตรียมการจัดกิจกรรม

● กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กมีหลายอย่างต่าง ๆ กัน แต่ละอย่างให้ประโยชน์ไม่เท่ากัน จึงนิยมจัดเตรียมกิจกรรมไว้หลายกิจกรรมในแต่ละวัน ควรจัดไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม โดยจัดกิจกรรมวาดภาพ ระบายสีและการปั้นไว้ทุกครั้ง ส่วนกิจกรรมการเล่นกับสีด้วยวิธีต่าง ๆ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์ตกแต่งอาจจัดสลับกันไปในแต่ละวัน

● ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ครูควรจัดโต๊ะสำหรับทำกิจกรรมและอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม หรืออาจให้เด็กอาสาสมัครช่วยกันจัด เพื่อฝึกความรับผิดชอบในกรณีที่โต๊ะมีจำนวนจำกัด ครูอาจใช้เส้นหรือผ้าพลาสติกปูให้เด็กนั่งล้อมวงกันทำงาน จะได้บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกันอีกแบบหนึ่ง

● การดำเนินกิจกรรม

● ก่อนให้เด็กเข้าทำกิจกรรม ครูชี้แจงหรือสร้างข้อตกลงกับเด็กก่อนแล้วให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ โดยให้เด็กเข้าทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและให้เด็กเลือกหัวหน้ากลุ่ม เพื่อฝึกความเป็นผู้นำผู้ตามและฝึกความรับผิดชอบร่วมกัน

● ขณะทำกิจกรรมศิลปะ ให้เด็กแต่ละกลุ่มหมุนเวียนกันทำให้ครบทุกกิจกรรม หรืออย่างน้อยให้ได้ 2 กิจกรรมในคาบเวลาหนึ่ง ๆ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากัน ครูจึงควรจัดกิจกรรมไว้อย่างกว้าง ๆ ทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว

● ในกรณีที่พบเด็กบางคนทำกิจกรรมเดียวตลอด โดยไม่ทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบ และคอยดูแลเด็กทุกคนอย่างใกล้ชิดเพื่อ ...

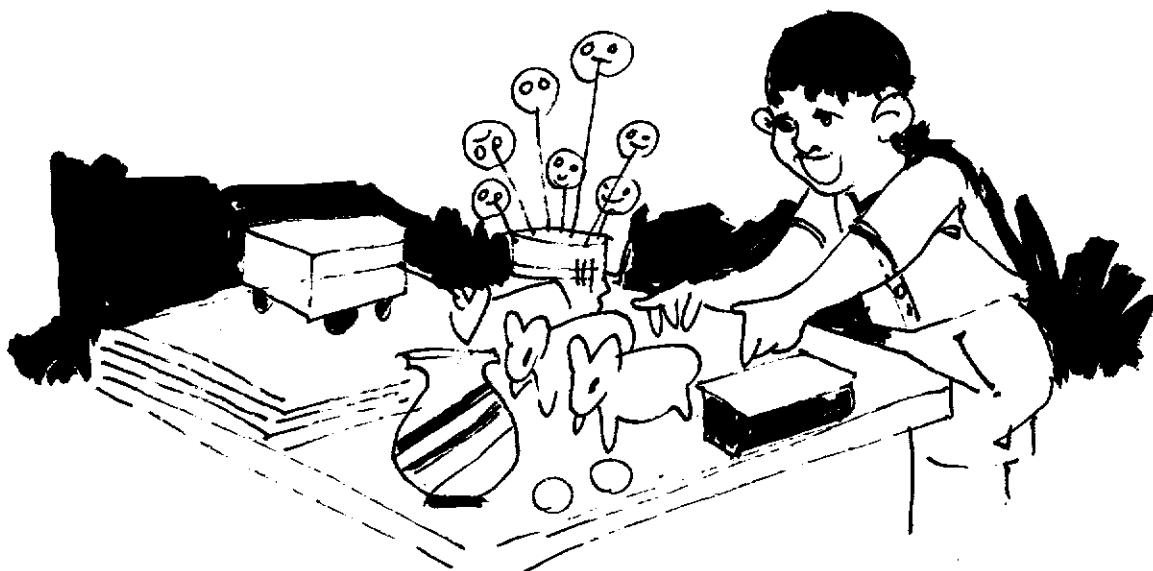
... กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหา

... ชมเชยให้กำลังใจขณะทำงานหรือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว

● เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้ว ควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ เพื่อพัฒนาด้านภาษาและการคิดของเด็ก

... ครูบันทึก วันที่ รายละเอียดตามที่เด็กเล่าเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน

... นำผลงานติดป้ายประกาศหรือที่แสดงผลงานโดยหมุนเวียนให้ครบทุกคน เพื่อเด็กจะได้เกิดความภาคภูมิใจ

● การสรุปและประเมินผลงาน

● ผลงานศิลปะเด็ก เกิดจากการรับรู้ การคิดแล้วแสดงออกโดยผ่านสื่อกลาง คือกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็กออกมาเป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ดังนั้นการสรุปและประเมินผลงานศิลปะเด็ก ครูจึงใช้ การสังเกต ... สอนถาม ... และตรวจผลงาน

การสังเกต ใช้มากที่สุดโดย

- ... สังเกตเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทำงานของเด็กจาก
- การใช้แขน มือ นิ้วมือ เพื่อการควบคุมกล้ามเนื้อ
 - ประสาทสัมผัสระหว่างมือ และตา
 - ลักษณะนิสัยการทำงาน และการอยู่ร่วมกับเพื่อน

การสอบถาม ใช้ในกรณี

- ... สอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำเพื่อดูความคิดจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของเด็กที่แสดงออกทางศิลปะ

การตรวจผลงาน ไม่นิยมให้คะแนนหรือเครื่องหมายใด ๆ

- ตรวจผลงาน เพื่อดูระดับพัฒนาการว่าอยู่ในขั้นไหนพัฒนาจากเดิมหรือไม่ ใช้เปรียบเทียบกับตัวเด็กเองไม่นำไปเปรียบเทียบกับผลงานของเด็กคนอื่น

● จัดเก็บผลงานเด็กไว้ในกล่องผลงานของเด็กแต่ละคนเมื่อถึงวันสุดท้ายสัปดาห์ หรือสองสัปดาห์ หรือสิ้นเดือน ครูรวบรวมผลงานกระดาษเย็บเล่มฝากไปให้ผู้ปกครองดู เพื่อทราบพัฒนาการของเด็ก

● บทบาทของผู้นิเทศ

● ผู้นิเทศ ... ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดูแลเอาใจใส่งานทุกงานของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานหรือใกล้เคียงกับมาตรฐานที่สุด ลาพังผู้บริหารคนเดียวย่อมทำงานทุกอย่างให้บังเกิดผลดีได้ยาก จึงจำเป็นต้องร่วมมือกับผู้ร่วมงาน ซึ่งได้แก่ คณะครูในโรงเรียน ปฏิบัติงานโดย ... ทำหน้าที่ ...

... บริหาร ... บริการ ... ให้ความปรึกษา ... ดูแลการจัดกิจกรรมของครูให้เป็นไปตามกระบวนการเรียนการสอน

... นิเทศงานทุกงาน และงานการเรียนการสอนทุกระดับและ ... เน้นเป็นพิเศษคือ นิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูมีปัญหา

● ดังนั้น บทบาทของผู้นิเทศในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา คือเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามกระบวนการทั้ง 4 ข้อ ดังที่กล่าวมาแล้วโดย ...

● พยายามเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ... มีน้ำใจและเปิดใจยอมรับผู้อื่น ●

● มีความเข้าใจในเรื่องการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ช่วยเหลือแนะนำครูได้

๑ ทบทวนด้วยตนเอง

... แนวทางในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่ครูและ
ผู้นิเทศจะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัตินิเทศ ...

... โปรดอ่านทบทวนอีกครั้ง หรือปรึกษากับผู้ร่วมนิเทศก็จะได้นแนวคิด แนวทาง
ที่ดี ...

๑ ประเมินผลตนเอง

1. ในการปฏิบัติการณ์นิเทศ ผู้นิเทศควรทำหน้าที่
.....
ส่วนครูผู้สอนควรทำหน้าที่
.....
2. สิ่งสำคัญที่ผู้นิเทศและครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจก่อนการปฏิบัติการณ์นิเทศคือ ...
.....
.....
3. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นพฤติกรรมการสอนของครู 5 ด้าน
ได้แก่
.....
.....
.....

0>0>0>0>0>0>0>0>0>0>

ประเมินผลท้ายบทเรียน

โปรดทดสอบตนเอง ...

... อ่านคำถามแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ

1. จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือข้อใด   ก. ครูสอนได้เต็มตามเวลา   ข. ครูสอนได้ครอบคลุมเนื้อหา   ค. ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม   ง. ครูได้รับการกระตุ้นความสนใจ
<p>2. การนิเทศเป็นประโยชน์แก่ครูในด้านใดมากที่สุด</p> <p>ก. ได้เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ</p> <p>ข. ได้เทคนิคการนิเทศแบบใหม่</p> <p>ค. ได้รับความสนใจจากผู้บริหาร</p> <p>ง. ได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงาน</p> | <p>3. ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ผู้นิเทศควรทำสิ่งใดก่อน</p> <p>ก. ศึกษาภูมิหลังของครู</p> <p>ข. ศึกษาเรื่องที่จะนิเทศ</p> <p>ค. นัดหมายวันเวลาที่จะนิเทศ</p> <p>ง. จัดเตรียมสถานที่สำหรับนิเทศ</p>
<p>4. ข้อใดเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์</p> <p>ก. การริเริ่มโดยครู</p> <p>ข. การริเริ่มโดยผู้บริหาร</p> <p>ค. การร่วมมือกันของครูกับผู้บริหาร</p> <p>ง. การทำตามนโยบายของหน่วยงาน</p> |
|---|--|

5. เรื่องใดมีความสำคัญน้อยกว่าเรื่องอื่นในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ก. การสนับสนุนและบริการ ข. การพัฒนากระบวนการสอน ค. การบำรุงขวัญและกำลังใจ ง. การให้ความคิดความชอบ 6. ผลของการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์คือข้อใด ก. ครูมีงานทำเพิ่มขึ้น ข. ครูมีความรู้เพิ่มขึ้น ค. เด็กได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสม ง. เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมตามใจชอบ 7. "ครูมาลีให้เด็กวาดรูปตลอดทั้งปี" น่าจะมาจากสาเหตุใด ก. ไม่มีวิถีทางอนุบาล ข. ไม่ได้รับการนิเทศ ค. ไม่ได้รับการอบรม ง. ไม่ได้รับการสร้างขวัญและกำลังใจ	8. ในการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ควรเริ่มกิจกรรมใดก่อน ก. สำรวจปัญหา ข. วางแผนการนิเทศ ค. ปฏิบัติการนิเทศ ง. ประชุมปรึกษาหารือ 9. การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน มีประโยชน์อย่างไร ก. ครูรู้จักตนเองมากขึ้น ข. ครูรู้จักที่จะพัฒนาตนเอง ค. ผู้บริหารรู้จักครูมากขึ้น ง. ผู้บริหารรู้จักที่จะนิเทศ 10. ก่อนไปเยี่ยมชั้นเรียนผู้นิเทศควรปฏิบัติอย่างไร ก. แจ้งวัตถุประสงค์ ข. นัดหมายเวลาที่แน่นอน ค. เตรียมวิธีช่วยเหลือครู ง. ไม่ควรให้ครูรู้ตัวล่วงหน้า
--	--

11. ข้อใดควรปฏิบัติก่อนการสังเกตการสอน ก. นัดหมายเวลา ข. วางแผนร่วมกัน ค. สร้างบรรยากาศที่ดี ง. สร้างเครื่องมือนิเทศ 12. สิ่งใดควรทำในขณะสังเกตการสอน ก. ทักทายครูและนักเรียน ข. มีส่วนร่วมในการสอน ค. แนะนำเท่าที่จำเป็น ง. บันทึกข้อมูล 13. "การพบปะสนทนา" ให้ผลดีแก่ครูและ ผู้นิเทศอย่างไร ก. สร้างมนุษยสัมพันธ์ ข. สร้างขวัญและกำลังใจ ค. เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ง. กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพ	14. ข้อความใดกล่าวได้ถูกต้องที่สุด ก. ผู้นิเทศควรสาธิตการสอนเอง ข. การสาธิตการสอนเป็นแบบอย่างที่ดี ที่สุด ค. การสาธิตการสอนทำให้ได้เทคนิค การสอน ง. การสาธิตการสอนทำให้เห็น กระบวนการสอน 15. การนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรทำในลักษณะใด ก. นิเทศเมื่อครูมีปัญหา ข. นิเทศเมื่อครูต้องการ ค. นิเทศอย่างต่อเนื่อง ง. นิเทศทุกครั้งเมื่อมีโอกาส 16. ในการเตรียมการนิเทศจะต้องทำสิ่งใด ก่อน ก. ศึกษากระบวนการนิเทศ ข. ศึกษาผู้รับการนิเทศ ค. สร้างเครื่องมือนิเทศ ง. วางแผนการนิเทศ
--	---

17. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาให้ ประโยชน์อย่างไร ก. รู้ว่าครูสอนอย่างไร ข. รู้ว่าจะแก้ปัญหายังไง ค. รู้ว่าจะใช้การนิเทศแบบใด ง. รู้ว่าจะใช้สื่อและเครื่องมืออย่างไร	19. การตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหการเรียน การสอนโดยวิธีใด อยู่ในขั้นตอนใด ก. สรรวจปัญหา ข. วางแผนนิเทศ ค. ปฏิบัติการนิเทศ ง. ประเมินผลนิเทศ
18. การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน การนิเทศอยู่ในขั้นตอนใด ก. สรรวจปัญหา ข. วางแผนนิเทศ ค. ปฏิบัติการนิเทศ ง. ประเมินผลนิเทศ	20. พฤติกรรมใดสร้างความพึงพอใจให้แก่ ผู้รับการนิเทศ ก. ได้รับการเห็นใจ ข. เป็นผู้ริเริ่มงานเอง ค. เป็นเพื่อนร่วมงานที่ดี ง. ได้รับการยกย่องชมเชย

เมื่อทำเสร็จแล้ว . . .

โปรดพลิกไปหน้าท้ายเล่ม . . . แล้วให้คะแนนตนเอง

- 0 คะแนนที่ทำได้ . . . คะแนน
- 0 ถ้าถูกเกิน 14 ข้อ แสดงว่า
ท่านเข้าใจในเรื่องนี้ดี
- 0 ถ้าถูกน้อยกว่า 14 ข้อ
โปรดอ่านบททวนอีกครั้ง
- 0 ผลการประเมิน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

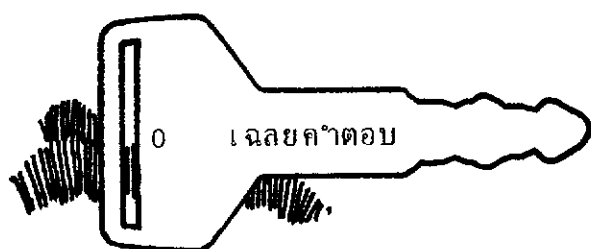
0 ผลการประเมิน

- 0 คะแนนที่ทำได้ครั้งแรก . . . คะแนน
ครั้งที่สอง . . . คะแนน
- 0 ถ้าถูกเกิน 14 ข้อ แสดงว่า
ท่านเข้าใจในเรื่องนี้ดี
- 0 ถ้าถูกน้อยกว่า 14 ข้อ
โปรดอ่านบททวนอีกครั้ง

0 ความก้าวหน้าทางการเรียน

คะแนนครั้งที่สอง - คะแนนครั้งแรก = ความก้าวหน้า
..... - = ...

ข้อ 1.	ค	11.	ข
2.	ก	12.	ง
3.	ก	13.	ก
4.	ค	14.	ง
5.	ง	15.	ค
6.	ค	16.	ง
7.	ข	17.	ข
8.	ก	18.	ง
9.	ข	19.	ข
10.	ก	20.	ง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กอวช.การ. แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- แผนการสอนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- คู่มือวิทยากรการฝึกอบรมครูที่เลี้ยงและทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน. เอกสารอันดับที่ 18/2527. กรุงเทพฯ : 2527.
- การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน หน่วยศึกษานิเทศก์. การดำเนินการตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียนการสังเกตการสอนในโรงเรียน ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสามเจริญพานิช, 2529.
- นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. "แนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลภาคสนาม งานการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา," ประชาศึกษา. 10(8) : 20 - 25 ; พฤษภาคม 2533.
- ประธาน เสริฐปัญญา. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 9 การนิเทศการศึกษาชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : ชุติมาการพิมพ์, 2528.
- พัชรี ผลโยธิน. การพัฒนาและการนิเทศครูระดับก่อนประถมศึกษา ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา. หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2529.
- สังัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2530.

ภาคผนวก ค

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
- รายชื่อโรงเรียนและครูในกลุ่มตัวอย่าง
- รายชื่อผู้ช่วยวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจคัดเลือกอบรมด้วยตนเอง

1. อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์
2. อาจารย์นงเยาว์ แข่งไพฑูริ
3. อาจารย์เอื้องฟ้า สมบัติพานิช
4. อาจารย์สมหมาย เชื้อดี
5. อาจารย์นพมาศ นิลจินดา

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

1. อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์
2. อาจารย์สมหมาย เชื้อดี
3. อาจารย์นพมาศ นิลจินดา

รายชื่อโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับที่	โรงเรียน	ผู้บริหารโรงเรียน	ครูผู้สอน
1	บ้านพระนอน	นายมนตรี สุนทรสวัสดิ์	นางวันเพ็ญ ฤาชัย
2	บ้านศาลา	นายบุญมี ถานุชัย	นางกอบกุล แก้วกล้า
3	บ้านแม่สา	นายชาตชัย ถานุชัย	นางเจริญศรี ล่องซูล
4	วัดทรายมูล	นายอภิเชษฐ์ ธรรมนิโกสินทร์	นางสุพรรณ รอบเมือง
5	บ้านขอนตาล	นายถนอม ไชยขาว	น.ส. เพ็ญเพ็ญ รัตติกาศน์
6	บ้านทุ่งโป่ง	นายชัยวัฒน์ เชื้อไสย	นางโนรี ชัยทนต์
7	มูลนิธิมหาราช 5	นายประเชิด อุ่นคำเมือง	นางจรรยา สายวงศ์อินทร์
8	บ้านป่าคิ้ว	นายสถิตย์ บัณฑิตทิพย์	นางกรรณิกา เพชรวิเศษ
9	บ้านหนองอาบช้าง	นายสหชัย ศิลปจารย์	นางอัมพวัน สถิตย์ศิลาธรรม
10	วัดสุวรรณवास	นายประสิทธิ์ กานพงแก้ว	นางเจริญศรี อินตะบุตมา
11	บ้านน้ำริน	นายระพีพร สุวรรณรัช	นางนงคราญ ลีสง่า
12	บ้านสันเคยอม	นายมานิต สุวรรณ	น.ส. เรณู เป้าเจริญ
13	บ้านขี้เหล็กหลวง	นายบุญทอง ร้องเสียง	น.ส. ประนอม ลอดแก้ว
14	บ้านภาคฮาว	นายสมเพชร พงษ์ทอง	นางสุภาพ สุวรรณชัย
15	บ้านสะลงนอก	นายสนั่น ยะมะโน	นางสุภาภรณ์ ปารมี

รายชื่อโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับที่	โรงเรียน	ผู้บริหารโรงเรียน		ชื่อครูผู้สอน	
1	ป่าเป้าเทพกษัตร	นายอินทา	ไชยยา	นางฉัฐกานต์	เอื้อง ไทบูลย์
2	วัดอินทราพิบูลย์	นายเฉลิม	พงศ์ธีระศิริกุล	นางรสมาลิน	สุใจ
3	วัดป่าลาน	นายตรงค์	วงศ์วาร	นางเยาวเรศ	ไชยจันติ
4	วัดศรีสุพรรณ	นายบินรบ	เทพรังษี	นางมยุรี	องค์ไชย
5	บ้านหารแก้ว	นายเฮน	อัมพราราย	นางบันเลง	ลัมจันทร์
6	บ้านกวน	นายสงกรานต์	หาญรักษ์	นางโสภิต	สุนันทรณ์
7	วัดศรีล้อม	นายบุญมา	แก้ววรา	นางลีดา	วงศ์สุริยะ
8	วัดช้างคา	นายตรงค์	ไชยวรรณ	นางสมศรี	มหาวัล
9	บ้านคันแก้ว	นายมานพ	จินะนา	นางจิรพรรณ	กันธิยะ
10	บ้านทรายมูล 1	นายกิตติพงษ์	พิกุลสวัสดิ์	นางผ่องพรรณ	มากข
11	บ้านทรายมูล 2	นายทองอินทร์	กิตติสิทธิ์	นางรัชนิพร	เจริญศิลป์
12	บ้านแสนตอ	นายอินสอน	คารินทร์	นางกนกวลี	เจิดจรัส
13	บ้านสันนิทรวาน	นายบุษรัตน์	อินทวงศ์	นางเนืองนิตย์	ปัญจเรือง
14	บ้านคันแก้ว	นายสมจิต	บุญตัน	นางยุทยงค์	คำสิงห์แก้ว
15	บ้านพ่อน	นายบุญธรรม	มโนจิตต์	นางภูมิรี	บุญเจลิยว

รายชื่อผู้ช่วยวิจัย

1. นางสาววงเดือน	ไพบรินทร์	ศึกษานิเทศก์อำเภอแม่ริม
2. นางสาวพิณ	โสภานุรักษ์ธรรม	ศึกษานิเทศก์อำเภอแม่ริม

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวกัญญา ชื่อสกุล ศรีคำมูล
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 20 ถนนพระปกเกล้า อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000
 สถานที่ทำงาน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
 ถนนโชตนา อ.เมือง จ. เชียงใหม่ 50000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2504 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดโนนทัยพยับ จังหวัดเชียงใหม่
 พ.ศ. 2508 บ.กศ.สูง (ภาษาไทย) จากวิทยาลัยครูเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 พ.ศ. 2515 ศศ.บ. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 พ.ศ. 2535 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร

การใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติที่ส่งผลต่อ
การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

กัญญา ศรีคำมูล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2535

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศแบบปกติ ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอแม่ริม และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย การทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวม 12 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่องการนิเทศการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วม และแบบปกติ และแบบสังเกต พฤติกรรมการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE USE OF TRAINING PACKAGE WITH TEACHERS' INVOLVEMENT
SUPERVISION AND CONVENTIONAL SCHOOL SUPERVISION
AFFECTING PRESCHOOL CREATIVE ART INSTRUCTION

AN ABSTRACT

BY

KUNYA SRIKAMMOOL

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

December 1992

The purpose of this study was to examine the use of training package with teachers' involvement supervision and conventional school supervision affecting preschool teachers in teaching creative art.

The subjects consisted of 30 preschool teachers in the first semester of 1992 academic year from elementary school under the Office of Elementary Education of Amphoe Maerim and Amphoe Hang-Dong in Changwat Chiangmai. They were equally randomized into an experimental group and a control group with 15 teachers in each. The duration of the experiment was 12 periods, 2 periods a week and each period lasted 30 minutes.

The instruments used for data collecting were Training Package of Creative Art Activity with Teachers' Involvement Supervision and Conventional School Supervision, and Teaching Behavior Observation Form of preschool teachers. Statistics used for analyzing data was t-test

The major findings were as follows:

1. Preschool teachers with teachers' involvement supervision and conventional school supervision performed improved ability in teaching creative art at the level .01
2. Preschool teachers with teachers' involvement supervision performed more improved ability in teaching creative art than preschool teachers with conventional school supervision at the level .01